

TALURAHVA ARV JA PAIKNEMINE EESTIMAAL XVIII SAJANDIL

H. Ligi

Möödunud aastal ilmunud artiklis tegi autor esmakordselt katset jälgida talurahva arvu muutumist Eestimaal 1710.—1711. a. katku ja 1782. a. hingeloenduse vahelisel perioodil.¹ Selgus, et senised arvamused demograafilisest arengust katkujärgse seitsme aastakümne jooksul on mitmes suhtes ekslikud. Nimelt otsustati varasemas kirjanduses rahva-arvu dünaamika üle 1712. a. inkvisitsiooni ja 1782. a. hingeloenduse andmete alusel. Esimesena mainitud allikas aga osutus mitteusaldusväärseks.

Artikli piiratud maht lubas esitada vaid väikese osa adramaarevisjonide rikkalikust demograafilisest andmestikust. Et viimasel on suur väärtus mitte ainult rahvastikuloo, vaid ka paljude majandusajaloo probleemide uurimise seisukohalt, oleks vajalik selle ulatuslikum toomine teaduslikku käibesse.

Adramaarevisjonide materjalidel on mitmeid miinuseid, mis raskendavad ja piiravad nende kasutamist demograafiliste probleemide uurimisel. Neist kõige enam häirib asjaolu, et revisjoni ei viidud läbi nendes mõisates, mis olid saavutanud rootsiaegse revisjoniadramaade arvu. Asustuse taastumise ja rahva-arvu kasvu tõttu suurenes selliste mõisate arv alates 1744. aastast revisjonist revisjonisse ning viimastes (1765. a. ja 1774. a.) revisjonides on üksikutes piirkondades (eriti Viru- ja Järvemaal) lüngad üpris suured või puuduvad andmed sootuks (Hiiumaa ja Vormsi). Et interpoleerimine, mida eespool viidatud artiklis on kasutatud, võimaldab saada vaid ligikaudseid ja mitte eriti kindlaid arve, on otsustarbekas esitada adramaarevisjonide andmed inimeste arvu kohta mõisate kaupa eraldi. Selle kasuks kõneleb üsnagi kaalukalt asjaolu, et revidendid on tavaliselt summeerinud vaid iga mõisa tööjõulised mehed, harvem kõik meeshinged. Et talupojad on perede kaupa jagatud soost, vanusest ja töövoimest olenevalt 8 kategooriasse, tuleb uurijal endal kõik inimesed pere- või õigemini üks-

¹ H. Ligi. Talurahva arvu dünaamikast Eestimaal XVIII sajandil (adramaarevisjonide andmeil). — *Studia historica in honorem Hans Kruus*. Tallinn, 1971, lk. 223—256.

haaval kokku lugeda. Kui siia lisada mõisapiiride muutumine ja talupoegade üleviimine ühest mõisast teise, peaks olema selge, et adramaarevisjonide materjalide kasutamine on väga töömahukas ja üsnagi komplitseeritud ülesanne. Autor loodab, et tabelis 1 ja 2 esitatud andmetest ja juurdelisatud kommentaaridest on edaspidi mõningat abi nii XVIII sajandiga tegelevatel kutselistel ajaloolastel kui ka meie arvukal kodu-uurijate perel. Kuna lähemal ajal peaks ilmuma S. Vahtre sulest töö,² mis sisaldab analoogilisi andmeid ajavahemiku 1782—1858 kohta, kujuneb pidev enam-vähem samatüübiliste ja võrreldavate andmete rida ligi poolteise sajandi pikkuse perioodi kohta.

Et käesolev töö kujutab endast autori eespool viidatud artikli järke ja täiendust, pole vajadust pikemalt peatuda probleemi historiograafia ja põhiallika — adramaarevisjonide materjalide — juures. Üksikasjalikuma ülevaate adramaarevisjonide eesmärkidest ja nende läbiviimise korrast leiab asjahuuline I. Sildmäe raamatust,³ revisjoniandmete usaldusvärsust on vaetud autori käsikirjalise doktoritöö lisas.⁴ Olgu vaid meenutatud, et ajavahemikus 1725—1774 korraldati Eestimaa kubermangus 8 adramaarevisjoni: aastail 1725—1726, 1732, 1739, 1744, 1750, 1757, 1765 ja 1774 (vt. tabel 1). Revisjonide eesmärk oli puhtfiksaalne: kogutud andmete

Tabel 1

Adramaarevisjonide läbiviimise aeg

Aasta	Harjumaa	Virumaa	Järvamaa	Läänemaa
1726	18. XI 1725 —22. II 1726	23. III —13. VI	13. VI — 4. VIII	16. VIII—16. IX
1732	6. VI —23. X	7. IX —30. IX	12. IX —12. X	29. VIII—16. X
1739	11. IX —31. X	8. X — 7. XII	16. X —31. X	3. X —29. XII
1744	24. III —13. VII	11. VI —11. VII	4. VI — 4. VII	13. VI —10. VII
1750	18. V — 9. VII	18. VI —20. VII	18. VI — 3. VII	11. VI —20. VII
1757	—29. VII	9. VI —12. VII	9. VI —26. VII	10. VI —16. VII
1765	30. VIII—10. X	18. VII —12. VIII	15. VII —26. VII	25. VII —20. VIII
1774	25. VIII—25. IX	18. VIII— 5. IX	25. VIII— 6. IX	18. VIII—15. IX

² S. Vahtre. Eestimaa talurahvas hingeloenduste andmeil (1782—1858). (Ilmub 1973. a.)

³ I. Sildmäe. Feodaal-pärisorjusliku tootmise ja feodaalrendi dünaamikast Eestimaal XVIII sajandil. — TRU Toimetised. Vihik 122. Tartu, 1962, lk. 13—68.

⁴ H. Ligi. Eesti talupoegade feodaalsed koormised (XIX saj. alguseni). Tallinn, 1968, lk. 662—690. Käsikiri Eesti NSV Teaduste Akadeemia Teaduslikus Raamatukogus. Mõnevõrra ümbertöötatult ilmub see NSVL TA NSV Liidu Ajaloo Instituudi poolt väljaantavas kogumikus pealkirja all «О достоверности данных эстляндских гаковых ревизий XVIII века».

põhjal määrati kindlaks iga mõisa pärustalupoegadest tööjõuliste meeste arv, selle järgi arvutati välja mõisa revisjonidramaade arv, mis oligi kuni järgmise revisjonini aluseks riigimaksude määramisel. Üheks revisjonidramaaks loeti viis 15—60 (excl.) aasta vanust talupoega; põhimiselt kalastamisest elätuvaid rannakülade talupoegi mahtus revisjonidramaasse 10. Mõisateenijaid arvesse ei võetud ja harilikult nende kohta ka andmeid ei kogutud. Maksimaalseks loeti rootsiaegset revisjonidramaade arvu, mis muide oli määratud nädala-rakmepäevade arvu järgi, seega hoopis teisel alusel. Mõisas, mis oli rootsiaegse revisjonidramaade arvu saavutanud, revisjone enam läbi ei viidud ja tabelis 2 on sellistel puhkudel lüngad.

Mõisate, kihelkondade ja isegi mitte maakondade piirid ei olnud vaadeldaval perioodil muutumatud. Samuti tuleb üsna sageli ette talupoegade üleviimist ühest mõisast teise ilma maata. Sedalaadi muutusi mõisa talupoegade arvus on vaadeldud kommentaarides. Iseendastki mõista ei saa peatuda nende juhtumite juures, kus tegu on mõne üksiku talupojaga. Seda ei võimalda juba andmete laad: välja arvatud taluperemehed (vabadikel perekonnapead), esinevad talupojad adramaarevisjonides vaid ühikutena, talupere nimetute liikmetena. Ka ruum sunnib piirduma vaid nende juhtude kommenteerimisega, kus mõisa pärustalupoegade arv muutus oluliselt mitte loomulike (sünd ja surm), vaid väliste põhjuste tõttu. Seega on kommentaaride objektiks esmajoones rahvastiku mehaaniline liikumine.

Talupoegade arv Eestimaa kubermangus XVIII saj. mõisate kaupa adramaarevisjonide andmeil

Maakond, kihelkond, mõis (vald)	1726. a.			1732. a.			1739. a.			1744. a.			1750. a.			1757. a.			1765. a.			1774. a.		
	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
HARJUMAA																								
Jõelähtme khk.																								
Maardu	177	167	344	214	213	427	248	253	501	259	268	527	280	285	565	284	304	588	314	335	649	379	367	746
Jägala	175	163	338	232	208	440	244	252	496	249	246	495	272	253	525	271	246	517	282	277	559	316	299	615
Viimsi ⁶	106	110	216	139	135	274	123	118	241	105	125	230	125	103	218	144	113	257						
Haabneeme	14	13	27	27	28	55	27	28	55	36	34	70	39	27	66	39	38	77						
Kostivere ⁷	64	56	120	157	159	316	177	179	356	193	195	388	207	193	400	194	186	380	218	198	416			
Jõelähtme	36	27	63	67	45	112	54	50	104	63	60	123	75	70	145	78	85	163	88	99	187			
Saha	35	30	65	47	42	89	60	62	122	71	59	130	64	62	126	62	64	126	63	66	129	59	61	120
Nehatu	5	7	12	10	13	23	13	18	31	12	17	29	16	18	34	23	21	44	24	16	40	19	19	38
Prangli ⁸	45	35	80	63	56	119	65	60	125	71	67	138	64	68	132	89	87	176	85	96	181	51	79	130
Kokku	656	608	1264	956	899	1855	1011	1020	2031	1059	1071	2130	1142	1079	2221	1184	1144	2328	1074	1087	2161	837	840	1677

⁶ 1739. a. ja hilisemad andmed Viimsi riigimõisa kohta vt. ENSV RAKA, f. 3, nim. 1, sü. 471. Viimsi alla on arvatud ka ajuti iseseisva valdusena esinenud Lubja.

⁷ Ajavahemikus 1726–1732 asustati Parasmaa külas katku ajal tühjaks jäänud 24 talu venelastega; 1732. a. elas neis 66 meest ja 56 naist.

⁸ Prangli saared kuulusid vaadeldaval perioodil Haljava mõisale (Harju-Jaani khk.), asusid aga seilest kaugel ja kuulusid kiriklikult Jõelähtme khk. Ajavahemikus 1765–1774 pages Prangliilt Soome 10 meest ja 9 naist.

Tabel 2 (järg 1)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Kuusalu khk.																									
Kolga ja Loo ⁹	297	280	577	567	559	1126	669	615	1184	731	703	1434	810	767	1577	904	812	1716							
Kõnnu ¹⁰	165	155	320	294	278	572	355	338	693																
Kiiu ¹¹	120	135	255	276	277	553	318	289	607																
Rummu ¹²	91	89	180	127	128	255	132	133	265	122	118	240	135	138	273	136	156	292	173	243	416				
Kodasoo	10	8	18	33	30	63	46	40	86	47	54	101													
Valka	37	37	74	63	71	134	70	71	141	77	70	147	85	86	171	82	71	153	82	95	177	99	89	188	
Koitjärve				6	8	14	8	10	18	8	10	18	12	11	23	16	12	28	18	10	28				
Kääniku				6	7	13	9	10	19	7	8	15	10	4	14	21	28	49							
Kuusalu kirikumõis				5	7	12	6	5	11							7	9	16							
Kokku	720	704	1424	1377	1365	2742	1613	1511	3124	992	963	1955	1052	1006	2058	1166	1088	2254	273	348	621	99	89	188	
Harju-Jaani khk.																									
Anija	129	146	275	187	190	377	219	209	428	218	237	455	244	236	480	235	235	470	300	286	586	350	348	698	
Kambi	85	75	160	137	112	249	149	126	275	145	127	272	162	153	315	175	180	355	200	194	394	217	201	418	
Raasiku	42	51	93	72	77	149	81	75	156	82	73	155	86	82	168	93	85	178	100	106	206	121	114	235	
Peningi	94	89	183	95	103	198	112	118	230	130	137	267	159	161	320	182	166	348	205	203	408	195	194	389	
Perila	86	77	163	114	97	211	133	111	244	142	114	256	163	135	298										
Rätla	19	22	41	21	14	35	27	13	40	30	16	46	31	28	59	191	162	353							
Haljava ¹³	35	35	70	63	56	119	62	70	132	62	82	144	80	90	170	87	94	181	122	101	223	122	100	222	
Aruküla ¹⁴	44	42	86	89	71	160	90	78	168	101	92	193	122	108	230	126	131	257	147	153	300	176	192	368	
Kehra	33	28	61	42	35	77	36	34	70	39	35	74	54	57	111	66	67	133	94	85	179	96	83	179	
Kiviloo	43	46	89	53	58	111	54	60	114	59	66	125	64	65	129	56	66	122	60	58	118	56	65	121	
Kokku	610	611	1221	873	813	1686	963	894	1857	1008	979	1987	1165	1115	2280	1211	1186	2397	1228	1186	2414	1333	1297	2630	

⁹ 1726. a. oli Kolga ja Loo mõisas 64 kaluriperet. Inimeste arvu kohta aga revisjonimaterjalides andmed puuduvad. 1732. a. elas kalurikülades kokku 188 meest ja 218 naist, 1739. a. vastavalt 250 ja 235, 1744. a. — 277 ja 268, 1750. a. — 310 ja 297, 1757. a. — 356 meest ja 310 naist.

¹⁰ 1726. a. oli Kiiu mõisas 19 kaluriperet. Inimeste arvu kohta andmed puuduvad. 1732. a. elas kalurikülades 117 meest ja 120 naist, 1739. a. — 144 meest ja 131 naist.

¹¹ 1726. a. oli Kõnnu mõisas 30 kaluriperet. Inimeste arvu kohta andmed puuduvad. 1732. a. elas kalurikülades 111 meest ja 113 naist, 1739. a. — 147 meest ja 157 naist.

¹² 1726. a. oli Rummu mõisas 15 kaluriperet. Inimeste arvu kohta andmed puuduvad. 1732. a. elas kalurikülades 30 meest ja 34 naist, 1739. a. vastavalt 33 ja 38, 1744. a. — 35 meest ja 40 naist.

¹³ Vt. viide 8.

¹⁴ A. 1728—1729 asustati Arukülas venelastega 4 talu ja 5 vabadikukohta, 1732. a. elas neis 29 meest ja 17 naist.

Tabel 2 (järg 2)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Jüri khk.																									
Nabala	120	115	235	128	119	247	173	158	331	180	165	345	208	189	397	220	196	416	246	209	455	301	266	567	
Rae	118	94	212	150	128	278	169	173	342	194	172	366	213	197	410	236	226	462	245	227	472				
Lagedi	99	77	176	127	114	241	147	145	292	133	134	267	132	149	281	142	161	306	151	134	285	182	180	362	
Kurna	78	92	170	101	100	201	109	118	227	116	109	225	131	117	248	124	123	247	120	119	239	148	155	303	
Väo ¹⁵	15	13	28	44	47	91	57	50	107	71	67	138	81	71	152	86	72	158							
Mõigu ¹⁶	42	43	85	71	71	142	78	75	153	90	74	164	104	83	187	94	69	163							
Sausti ¹⁷	38	30	68	134	124	258	156	152	308	127	124	251	143	140	283	130	121	251	132	110	242	131	114	245	
Kautjala	33	50	83	56	56	112	68	47	115	55	55	110	61	63	124	77	76	153	101	105	206				
Lehmja	39	37	76	60	45	105	80	71	151	78	76	154	103	96	199	96	92	188	109	91	200	114	107	221	
Vaida	53	42	95	68	68	136	76	77	153	84	91	175	86	86	172	103	107	210	114	111	225	131	114	245	
Aruvalla ¹⁸	28	24	52	19	16	35	39	30	69	48	24	72													
Jüri kirikumõis				8	9	17	13	9	22				11	9	20										
Kokku	663	617	1280	966	897	1863	1165	1105	2270	1176	1091	2267	1273	1200	2473	1308	1246	2554	1218	1106	2324	1007	936	1943	
Kose khk.																									
Kose-Uuemõisa	280	240	520	286	257	543	333	320	653	340	323	663	338	327	665	351	320	671	361	344	705	422	359	781	
Alavere ¹⁹	73	86	159	129	131	260	149	139	288	159	149	308	193	184	377	221	213	434	232	220	452				
Ravila	87	69	156	141	133	274	144	155	299	134	146	280	191	177	368	202	189	391	208	198	406	224	215	439	
Palvere	137	111	248	134	115	249	138	130	268	128	121	249	143	156	299	171	179	350	195	195	390	238	223	461	
Triigi ²⁰	83	79	162	98	98	196	120	108	228	134	122	256	163	149	312	173	149	322	197	150	347	196	156	352	
Paunküla	123	115	238	138	129	267	135	142	277	139	123	262	150	133	283	141	147	288	149	167	316				
Pikavere ²¹	91	77	168	112	94	206	144	126	270	150	124	274	173	146	319	177	159	336	187	174	361	178	153	331	
Ojasoo	120	103	223	134	123	262	167	142	309	141	119	260	145	128	273	157	141	298	156	139	295	146	169	315	
Tuhala	65	51	116	86	80	166	79	76	155	82	76	155	71	87	158	88	89	177	76	88	164	81	85	166	
Habaja	64	49	113	58	42	100	60	40	100	50	32	82	60	46	106	56	54	110	74	69	143	128	118	246	
Oru	64	59	123	78	68	146	89	72	161	85	63	148	92	69	161	102	90	192	113	82	195	123	108	231	
Tammiku	30	28	58	40	35	75	63	59	122	67	57	124	77	65	142	75	75	150	83	73	156	96	103	199	
Harmi	36	45	81	35	40	75	41	46	87	46	43	89	68	52	120	80	59	139	84	77	161	87	104	191	
Saarnakõrve	27	24	51	19	27	46	26	27	53	20	24	44	18	21	39	23	19	42	29	19	48	48	46	94	
Rooküla	11	14	25	23	18	41	28	29	57	25	29	54	27	28	55	21	22	43	27	19	46				
Kokku	1291	1150	2441	1511	1395	2906	1716	1611	3327	1700	1551	3251	1909	1768	3677	2038	1905	3943	2171	2014	4185	1967	1839	3806	

¹⁵ Tallinna linnamõisa Väo talupoegade arvu suur tõus ajavahemikus 1726—1732 langeb peamiselt uusasunike arvele. Neist 4 peret (8 meest ja 10 naist) olid endised Väo talupojad, kes nõuti välja Kose-Uuemõisast.

¹⁶ Tallinna toomkiriku hospitalimõisa Mõigu üks küla kuulus Tallinna toomkiriku, teine Jüri kiriku alla. Halduslikult arvati Mõigu aga Jõelähtme kihelkonda.

¹⁷ Ajavahemikus 1726—1732 asustati Sausti mõisast venelastega 19 talu. 1732. a. elas neis 76 meest ja 72 naist.

¹⁸ Aruvalla esineb kõigis revisjonides Kose-Uuemõisa abimõisana Kose kihelkonnas, kiriklikult kuulus ta aga Jüri kihelkonda.

¹⁹ Alavere mõisale kuulunud Pikva küla on 1726. a. revisjonis esitatud Kambi mõisa (Harju-Jaani khk.) juures. Tabelis on ta pidevalt Alavere all.

²⁰ 1726. ja 1732. a. revisjonis iseseisvate valdustena esinevad Nutz ja Kossas on tabelis liidetud Triigiga, mille alla nad 1739. aastast peale kuulusid.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Rapla khk.																										
Raikküla	201	207	408	246	260	506	273	299	572	314	337	651	335	321	656	388	389	777	432	394	826	452	411	863		
Vaitu	88	115	203	112	120	232	114	109	223	125	127	252	119	120	239	155	150	305	168	177	345					
Härtu ja Nurme	122	105	227	148	114	252	177	141	318	184	144	328	209	184	393	185	145	330	170	149	319					
Kehina	107	107	214	118	122	240	146	144	290	129	128	257	131	128	259	162	159	321	185	164	349	217	206	423		
Kuusiku	82	72	154	82	93	175	97	106	203	97	102	199	119	127	246	152	164	316	160	177	337					
Alu	69	73	142	93	92	185	110	92	202	115	88	203	147	132	279	181	174	355	210	193	403	208	202	410		
Rapla	26	29	55	32	34	66	37	47	84	39	45	84	135	116	251	168	134	302	172	162	334	195	175	370		
Kodila	101	88	189	118	109	227	138	111	249	117	101	218	135	128	263	131	118	249	148	131	279	171	166	337		
Sikeldi	68	53	121	77	79	156	99	103	202	115	117	232	135	128	263	131	118	249	148	131	279	171	166	337		
Kabala	84	97	181	98	104	202	121	137	258	125	135	260	142	142	284	175	144	319	166	125	291	175	161	336		
Keava	44	49	93	61	69	130	93	74	167	83	62	145	88	67	155	112	92	204	128	109	237	141	149	290		
Järvakandi	60	64	124	78	79	157	99	106	205	95	100	195	102	110	212	101	124	225	124	147	271	160	163	323		
Ohekatku	65	43	108	94	81	175	87	79	166	77	89	166	116	99	215	107	111	218	128	134	262	134	125	259		
Vahakõnnu	62	58	120	58	62	120	73	72	145	71	82	153	88	93	181	107	117	224								
Lelapere	77	66	143	69	70	139	91	81	172	68	63	131	81	62	143	89	75	164	95	90	185	109	100	209		
Ohukotsu	42	36	78	41	41	82	69	46	115	52	40	92	64	54	118	73	58	131	78	82	160	93	98	191		
Hagudi	20	20	40	27	31	58	30	36	66	37	46	83	44	52	96	38	46	84	45	50	95	55	54	109		
Pühatu	19	12	31	18	17	35	21	27	48	24	24	48	27	28	55	23	26	49	30	28	58	31	33	64		
Riidaku																			4	3	7	3	4	7		
Rapla kirikumõis				3	4	7	4	3	7								6	3	9	5	4	9				
Kokku	1337	1294	2621	1573	1581	3154	1879	1813	3692	1867	1830	3697	2082	1963	4045	2353	2229	4582	2448	2319	4767	2144	2047	4191		
Hageri khk.																										
Ruila	75	85	160	76	96	172	104	108	212	119	103	222	130	120	250	144	131	275								
Adila	66	101	168	70	114	184	104	132	236	102	132	234	117	131	248	139	155	294	145	157	302	168	187	355		
Maidla	52	44	96	71	65	136	83	71	154	82	79	161	95	82	177	113	105	218	128	136	264					
Lohu	63	48	111	65	57	122	83	61	144	98	65	163	108	72	180	128	92	220								
Haiba	60	65	125	62	65	127	68	71	139	77	70	147	88	80	168	117	96	213								
Rabivere	75	84	159	82	92	174	94	99	193	103	144	217	98	114	212	131	113	244	130	127	257	148	149	297		
Tohisoo ²²	69	57	126	88	70	158	75	72	147	86	77	163	99	91	190	107	102	209								
Pahkla	43	40	83	47	47	94	57	56	113	68	57	125	76	66	142	85	67	152	93	62	155					
Sutlema	66	62	128	68	73	141	80	82	162	95	94	189	96	89	185	108	103	211	111	114	225	116	106	222		
Keiba	69	54	123	66	61	127	79	75	154	87	77	164	101	82	183	112	102	214	106	106	212	116	108	224		
Kohatu	32	28	60	33	21	54	33	20	53	44	29	73	62	51	113	68	41	109								
Kohila	80	64	144	79	69	148	92	91	183	83	80	163	88	102	190	98	110	208	102	109	211	115	110	225		
Salutaguse	45	50	95	49	50	99	57	69	126	62	70	132	72	81	153	84	83	167	101	84	185	102	93	195		
Kirna	47	40	87	55	55	110	75	66	141	74	61	135	68	59	127											
Mäeküla	46	40	86	50	36	86	53	39	92	63	48	111	58	53	111	66	69	135	71	74	145	81	77	158		
Angerja	37	39	76	43	42	85	45	44	89	41	39	80	43	48	91	45	44	89	42	42	84	51	44	95		
Lümandu	7	8	15	19	27	46	19	27	46	19	23	42	20	22	42	26	18	44	37	25	62	41	29	70		
Kurtna ja Kirdalu	30	42	72	43	47	90	51	48	99	45	46	91	44	57	101	53	58	111	47	70	117	57	80	137		
Hageri kirikumõis				6	4	10	9	7	16	6	7	13														
Kokku	958	948	1907	1072	1091	2163	1261	1238	2499	1354	1271	2625	1463	1400	2863	1624	1489	3113	1113	1106	2219	996	983	1979		

²² Tohisoo alla on arvatud ka Männiku-Kurtna, mis 1726. ja 1732. a. revisjonis esineb iseseisva valdusena.

Tabel 2 (järg 4)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Juuru khk.																									
Kaiu	192	174	366	207	202	409	237	199	436	249	226	475	288	278	566	322	296	618	367	333	700	442	407	849	
Kuimetsa	170	180	350	187	190	377	210	207	417	234	232	466	265	276	541	303	291	594	320	314	634	361	353	714	
Ingliste	115	103	218	115	119	234	130	109	239	139	116	255	149	126	275	165	131	296	189	176	365	222	212	434	
Pae	34	35	69	37	39	76	51	46	97	61	59	120	65	65	130	70	76	146	76	76	152	84	90	174	
Maidla	36	37	73	44	44	88	59	64	123	64	67	131	88	76	164	125	109	234	104	112	216	146	141	287	
Seli	63	53	116	64	70	134	79	93	172	98	89	187	108	98	206	121	116	237	135	124	259	158	166	324	
Atla	38	28	66	39	36	75	51	49	100	58	61	119	59	63	122	75	73	148	90	73	163	113	107	220	
Purila ja Rõa	31	32	63	31	27	58	43	42	85	43	48	91	50	51	101	69	68	137	59	71	130	81	78	159	
Mahtra	39	48	87	35	57	92	56	65	121	66	61	127	70	57	127	70	60	130	75	66	141	69	76	145	
Hõreda	49	41	90	58	41	99	58	52	110	59	56	115	73	65	138	75	65	140	80	54	134				
Juuru	27	22	49	29	35	64	40	38	78	39	35	74	55	47	102	59	59	118	64	64	128	67	79	146	
Pirgu ja Umbru	36	30	66	36	32	68	40	35	75	44	33	77	43	39	82	57	47	104	56	55	111	65	60	125	
Järlepa	32	20	52	31	21	52	34	23	57	31	24	55	41	38	79	47	51	98	50	58	108	60	73	133	
Kädva	29	36	65	26	39	65	33	40	73	42	59	101	42	41	83	48	41	89	61	47	108	64	67	131	
Härgla ²³	15	18	33	15	20	35	19	16	35	17	22	39	18	18	36	14	13	27	19	25	44				
Saaremõisa	25	19	44	29	30	59	39	35	74	41	36	77	41	39	80	55	54	109	55	54	109	39	48	87	
Juuru kirikumõis													2	6	8										
Kokku	931	876	1807	983	1002	1985	1179	1113	2292	1285	1224	2509	1516	1442	2958	1675	1550	3225	1800	1702	3502	1971	1957	3928	

²³ Härgla ja Saaremõisa andmed on 1726., 1750., 1757. ja 1765. a. revisjonis toodud koos.

Tabel 2 (järg 5)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Keila khk.																								
Vääna	205	185	390	240	228	468	274	251	525	265	274	539	294	295	589	302	320	622	353	377	730	401	397	798
Harku	129	116	245	127	98	225	152	133	285	150	129	279	165	175	340	174	179	353	203	218	421	219	219	438
Keila ²⁴	168	174	342	197	190	387	213	200	413	196	179	375	203	192	395	203	214	417	290	277	567	318	292	610
Saku	72	68	140	113	95	208	131	129	260	144	136	280	158	156	314	163	148	311	199	175	374	209	207	416
Jõgisuu	19	19	38	44	43	87	51	50	101	56	62	118	62	62	124	63	71	134	154	169	323	149	152	301
Aasmäe ²⁵	18	27	45	24	33	57	102	86	188	116	112	228	125	121	246	120	117	237	126	124	250			
Valingu ²⁶	43	49	92	48	49	97	150	156	306	81	93	174	167	181	348	186	206	392	126	137	263	147	142	289
Klooga	70	54	124	77	60	137	89	78	167	99	80	179	108	98	206	116	100	216	121	114	235			
Lehola	41	47	88	47	66	113	61	71	132	90	92	182	104	100	204	110	107	217	104	90	194			
Ohtu	32	33	65	50	52	102	60	66	126	72	74	146												
Meremõisa	39	34	73	34	37	71	42	44	86	59	57	116	58	56	114	66	59	125	64	54	118	85	73	158
Haabersti	60	50	110	58	60	118	58	47	105	74	60	134				66	70	141	81	78	159			
Keila-Joa	29	29	58	34	32	66	38	39	77	37	29	66	43	37	80	55	48	103	67	60	127	73	79	152
Humala	27	26	53	29	36	65	36	44	80	39	55	94	45	59	104	50	52	102	75	75	150	76	65	141
Rannamõisa	43	62	105	43	54	97	33	38	72	46	36	82	62	59	121	67	66	133	67	82	149	72	85	157
Tiskre (koos Fiis-meistriga)				20	22	42				20	22	42	18	30	48	19	24	43	30	35	65			
Vanamõisa	28	14	42	31	23	54	34	28	62	38	40	78	44	47	91	50	49	99	56	50	106	53	51	104
Jälgimäe	24	25	49	28	33	61	47	44	91	40	49	89	62	62	124	61	66	127	65	73	138	84	99	183
Käesalu	26	27	53	33	39	72	22	43	65	32	45	77	35	47	82	43	52	95	47	60	107	55	72	127
Uksnurme	30	31	61	34	29	63	39	32	71	45	33	78												
Tuula	34	42	76	37	40	77	51	41	92	49	44	93	34	39	73	38	49	87	56	60	116			
Rahula	57	78	135	23	25	48	28	17	45	49	48	97	43	44	87	63	56	119	70	54	124	53	46	99
Voore		=	=	24	31	55	26	27	53	10	11	21	12	14	26	11	11	22	11	15	26	17	20	37
Hüüru				41	48	89	41	46	87	38	39	77	36	39	74	29	35	64	57	61	118	51	60	111
Saue	32	36	68	41	48	89	41	46	87	38	39	77	36	39	74	29	35	64	57	61	118	51	60	111
Muraste	21	26	47	23	26	49	28	26	54	25	25	50	25	27	52	31	36	67	34	41	75			
Viti	30	23	53	28	26	54	29	26	55	37	27	64	41	29	70	42	27	69	43	33	76	44	36	80
Koppelmaa	17	14	31	29	21	50	29	23	52	27	23	50	24	36	60	33	40	73	33	49	82	38	47	85
Karjaküla	22	17	39	28	22	50	28	19	47	22	23	45	21	28	49	26	27	53	27	28	55	32	27	59
Kumna	10	8	18	10	10	20	8	6	14	17	17	34	18	19	37	24	23	47	35	29	64			
	7	10	17	7	9	16	13	24	37	14	16	30	13	15	28	16	19	35	17	17	34			
Kokku	1333	1324	2657	1561	1537	3098	1913	1834	3747	1987	1940	3927	2020	2067	4087	2231	2272	4503	2611	2635	5246	2176	2169	4345

²⁴ Osa Keila mõisa külasid (hilisema Pallaste mõisa ala) kuulus kiriklikult Harju-Madise kihelkonda.²⁵ Aasmäe põrustalupoegade arv suurenes ajavahemikus 1732–1739 Tartumaalt ostetud talupoegade (66 meest, 58 naist) arvel.²⁶ Valingu suurenes ajavahemikus 1732–1739 Padisele kuulunud Suure- ja Väike-Määra küla ja 8 hajatalu arvel; kokku elas neis 1739. a. 73 meest ja 71 naist.

Tabel 2 (järg 6)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Nissi khk.																									
Laitse			109	91	91	182		129	117	246		146	142	288											
Vana-Riisipere	116	50	226	98	93	191		117	99	216		138	154	292		142	148	290							
Uue-Riisipere	62	68	130	52	49	101		82	84	166		82	88	170		103	92	195							
Nurme	73	70	143	70	63	133		89	83	172		106	108	214		113	113	226							
Pajaka	52	66	118	62	71	133		116	103	219		94	95	189		119	117	236	129	143	272	153	139	292	169 174 343
Munalaskme	64	69	133	76	97	173		94	92	186															
Russalu	66	67	123	66	81	147		77	73	150		73	73	146		83	96	179	85	83	168	93	93	186	113 87 200
Vardi	47	43	90	41	41	82		49	46	95		55	49	104		68	56	124	79	73	152	83	77	160	
Põlli ²⁷	38	36	74	29	20	49		33	27	60		38	44	82		54	53	107	57	57	114	62	62	124	70 75 145
Lehetu	8	13	21	19	12	31		31	27	58		27	18	45		27	20	47							
Kokku	575	592	1167	604	618	1221		817	751	1568		759	771	1530		709	695	1404	350	356	706	391	371	762	352 336 688
Harju-Madise ja Risti khk.²⁸																									
Kloostris (Padise) ²⁸	602	653	1255	673	712	1385		688	716	1404															
Vihterpalu	243	244	487	268	267	535		294	299	593															
Nõva	104	108	212	113	120	233		130	121	251															
Risti	118	117	235	117	109	226		131	124	255	129	143	272		132	132	264	128	120	248	127	140	267	140 161 301	
Ämari I	41	38	79	46	43	89		57	53	110															
Ämari II	44	58	102	59	63	122		63	75	138															
Põllküla	57	49	106	51	46	97		64	64	128	72	68	140		81	77	158	87	88	175	90	81	171	94 101 195	
Hatu	54	38	92	58	45	103		54	58	111															
Kõmaste	34	26	60	30	22	52		37	27	64	32	34	66		33	43	76	34	39	73	26	29	55	24 31 55	
Leetse	27	26	53	25	33	58		36	38	74	41	42	83		42	43	85	45	41	86	57	52	109	48 56 104	
Harju-Madise kirikumõis				10	14	24		10	17	27															
Kokku	1324	1357	2681	1450	1474	2924		1564	1592	3156	274	287	561	288	295	583	294	288	582	300	302	602	306	349	655

²⁷ Põlli kuulus halduslikult Rapla kihelkonda. Talupoegade arvu langus ajavahemikus 1726—1732 seletub eeskätt laste arvu vähenemisega. Kuid enne 1732. a. nõuti Põllilt välja 4 peret Penuja (Halliste khk.) pärustalupoegi.

²⁸ Kiriklikult kuulusid Harju-Madise kihelkonda Ämari, Põllküla, Leetse, osa Kloostri ja osa Keila mõisast. Risti kihelkonda kuulusid Vihterpalu, Pallaste, Nõva, Risti, Kõmaste, Hatu ja suurem osa Kloostri mõisast.

²⁹ Kloostri alla kuulusid ka rannarootslastega asustatud Pakri saared

Tabel 2 (järg 7)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
VIRUMAA																									
Jõhvi khk.																									
Pagari	79	72	151	173	171	344	193	167	360																
Atsalama	13	9	22	52	58	110	84	81	165	58	57	115													
Väike-Pungerja	23	19	42	31	37	68	30	27	57	30	31	61													
Kjikkla	117	106	223	155	123	278	199	166	265																
Jõhvi	87	74	161	166	148	314	160	141	301	175	170	345	225	228	453	214	222	436	164	189	353				
Sompa	74	68	142	160	138	298	153	138	291	140	129	269	201	193	394										
Tärevere	33	33	66	52	65	117	78	76	154																
Mäetaguse ³⁰	97	98	195	110	101	211	171	166	337																
Kohtla	49	54	103	104	92	196	105	98	203	125	126	251	148	142	290	134	150	284							
Järve	37	38	75	62	60	122	77	68	145	90	83	173	97	105	202										
Ereda ³¹	31	42	73	66	71	137	91	86	177																
Edise	117	109	226	164	177	341	193	179	372	207	207	414													
Päite	22	18	40	32	37	69	71	58	129	72	79	151	85	91	176	87	85	172	95	103	198	120	104	224	
Voka	14	26	40	43	40	83	58	37	95	32	26	58	57	56	113	51	65	116	85	84	169	84	71	155	
Toila	31	27	58	38	37	75	46	45	91	30	32	62	43	53	96	76	80	156	74	86	160				
Ontika	57	41	98	57	55	112	74	80	154	67	70	137	74	91	165	81	79	160	86	95	181	100	107	207	
Kurtna	58	48	106	90	74	164	106	116	222																
Illuka	16	20	36	43	42	85	58	67	125	47	57	104													
Kalina	7	14	21	36	40	76	49	50	99																
Kukruse	56	47	103	66	60	126	88	84	172	82	84	166													
Ohakvere	28	19	47	38	38	76	43	42	85	45	43	88	53	50	103	65	62	127							
Konju	13	14	27	17	20	47	24	18	42	19	19	38	39	37	76	38	28	66	62	60	122	68	73	141	
Pühajõe	13	24	37	25	24	39	25	23	48	23	26	49	35	39	74										
Türsamäe	13	8	21	22	19	41	25	24	49	21	20	41	20	18	38	23	17	40							
Jõhvi kirikumõis				10	11	21	9	11	20																
Kokku	1085	1028	2113	1812	1738	3550	2253	2089	4352	1263	1259	2522	1077	1103	2180	769	788	1557	566	617	1183	372	355	727	

³⁰ Kahes varasemas revisjonis oli Mäetaguse all Rääsa küla, mis 1737. a. müüdi Maidlale (Lüganuse khk.). 1726. a. elas Rääsal 24 meest ja 17 naist, 1732. a. 31 meest ja 22 naist. 1739. aastaks saavutas Rääsa rootsiaegse adramaade arvu ning adramaarevisjone seal enam ei toimunud. A. 1737—1739 osteti Mäetagusele 19 peret (61 mees- ja 45 naishinge) Roosa mõisast (Rõuge khk.).

³¹ 1726. a. revisjoni järgi oli Eredal 2 eraldi valdust: Ereda (8 meest 9 naist), ja Võrnu (23 meest, 33 naist).

Tabel 2 (järg 8)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Vaivara khk.																								
Laagna	66	70	137	77	86	163	97	108	205	96	123	219	170	180	350	212	155	367	175	191	366	177	165	342
Siiverts ³²	72	72	144	79	81	160	104	108	212	103	112	215							184	196	380			
Uue-Sõtk ³³										43	52	95												
Hermamäe	20	21	41	15	10	25	14	15	29	15	18	33	31	25	56	49	39	88	75	69	144	83	86	169
Amvere	11	9	20	12	17	29	9	9	18	13	12	25	16	16	32	13	18	31						
Joala ³⁴																101	119	220						
Riigi ³⁵													120	108	228				80	76	156			
Arumäe							14	18	32	25	32	57							23	21	44			
Väike-Soldina	18	11	29	31	13	44	32	22	54															
Suur-Soldina	15	12	27	5	6	11	5	4	9	6	4	10	5	7	12	8	6	14	8	10	18			
Vana-Sõtk ³⁶	26	25	51	43	43	86	47	36	83	48	35	83												
Repniku	15	11	26	10	7	17	19	15	34	17	11	28	30	22	52	23	12	35						
Kokku	243	231	474	272	263	535	341	335	676	323	347	670	415	410	825	406	349	755	545	563	1108	260	251	511
Lüganuse khk.																								
Püssi	118	116	234	156	138	294	174	174	348	163	160	323	191	184	375	200	200	400	173	181	354	216	203	419
Purtse	114	91	205	192	128	320	199	188	387	246	201	447	258	237	495	231	221	452	249	245	494			
Hirmuse	34	26	60	63	47	110	65	53	118	63	54	117	75	74	149	81	81	162	56	69	125	69	86	155
Maidla ja Aidu ³⁸	166	162	328	202	184	386	212	205	417	245	230	475												
Aa	107	86	193	134	133	267	137	122	259	159	161	320	183	187	370	188	181	369	197	182	379	223	244	467
Erra	75	94	169	105	115	220	115	117	232															
Saka	42	39	81	49	44	93	45	51	96															
Voorepere ³⁷	23	20	43	28	23	51	19	19	38															
Kokku	679	634	1313	929	812	1741	966	929	1895	876	806	1682	707	682	1389	700	683	1383	675	677	1352	508	533	1041

³² Vaivara (Siiverts) kujunes õieti alles lühikest aega enne 1765. a. revisjoni, kui krahv C. v. Sieversile doneeriti Carropal koos Uue-Sõtk, Kudruküla ja Narva-Jõesuuga. Varasemates revisjonides on meie tabelis Vaivara all vaid Carropal.

³³ Uue-Sõtk riigimõisast enne 1750. a. toimunud revisjonide puhul andmeid ei esitatud. Vt. ka viide 32.

³⁴ Eesti-vene segarahvastikuga asustatud Joalast on olemas vaid 1757. a. revisjoni materjalid. Nagu nähtub revisjonide protokollidest, ei ole sealt andmeid esitatud. 1757. a. saavutas Joala rootsiaegse adramaade arvu ning hiljem seal adramaarevisjone läbi ei viidud.

³⁵ Riigi (Vaasovi) mõisast on olemas vaid 1750. ja 1765. a. andmed. Hiljem liideti ta Laagna ja Vaivara (Siivertsiga) üheks mõisatekompleksiks.

³⁶ Maidla ja Aidu olid 1726. a. revisjonis lahus, muidu ikka koos. Vt. ka viide 30.

³⁷ Voorepere oli 1782. a. ja hiljem Püssi mõisa küla.

Tabel 2 (järg 9)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Viru-Nigula khk.																								
Kunda ³⁸	198	189	387	235	195	430	247	224	471	365	344	709	361	393	754	337	363	700	321	323	644	312	294	606
Malla	145	136	281	224	188	412	258	238	496							285	279	564						
Koogu ³⁹	58	55	113	115	90	205	177	172	349	128	134	262	142	156	296	154	147	301	159	151	310	169	181	350
Kalvi	217	185	402	258	231	489	303	298	601	330	323	653												
Pada	116	115	331	114	102	216	190	172	362															
Satsu	11	14	25	16	18	34	14	13	27	11	11	22	11	10	21	21	18	39	14	14	28	13	19	32
Andja	145	123	268	163	154	317	200	198	398															
Aseri	103	110	213	152	149	301	212	190	402	221	204	425	248	223	471	243	232	475						
Vasta	74	81	155	102	97	199	119	104	223	131	105	236	142	135	277	159	137	296						
Samma	36	35	71	39	35	74	46	42	88	56	52	108	72	71	143	72	75	147	68	77	145	84	100	184
Ulvi ⁴⁰	50	45	95	71	76	147	96	91	187	85	92	177	96	96	192	95	101	196	76	81	157	91	91	182
Uue-Varudi ⁴¹	21	15	36	16	14	30	19	21	40	70	71	141	61	74	135	80	83	163	89	77	166	112	97	209
Vana-Varudi	20	19	39	23	20	43	38	33	71	42	35	77	43	35	78	46	42	88	55	61	116	63	73	136
Kabala	30	23	53	37	35	72	46	47	93	50	50	100	54	59	113	51	51	102	48	52	100	64	60	124
Kokku	1224	1125	2349	1565	1404	2969	1965	1843	3808	1489	1421	2910	1230	1252	2482	1543	1528	3071	830	835	1665	908	915	1823

³⁸ Ajavahemikus 1739—1744 omandas Kunda Koogult Suure-Letipä kaluriküla, kus 1726. a. elas 15 meest ja 16 naist, 1732. a. vastavalt 37 ja 28, 1739. a. — 48 ja 36, 1744. a. — 50 meest ja 45 naist. 1743. a. ostis Kunda Tatruse mõisalt (Haljala khk.) Kalliküla, kus 1726. a. elasid umbes pooled Tatruse talupojad, 1732. a. aga 39 meest ja 31 naist, 1739. a. vastavalt 41 ja 41, 1744. a. — 43 meest ja 45 naist. Meie tabelis on nii Suure-Letipä kui ka Kalliküla jäetud sinna, kus nad vastava revisjoni ajal olid. A. 1757—1765 pages Kundast 18 meest ja 13 naist, 1765—1774 — 43 meest ja 6 naist, enamik neist leidis uue kodu Soomes.

³⁹ Vt. viide 36.

⁴⁰ Kolme varasema revisjoni ajal oli Ulvi all ka Tudu, mis meie tabelis on paigutatud Viru-Jaagupi kihelkonda.

⁴¹ Uue-Varudi mõisal oli 1739. a. revisjoni andmeil vaid 5, 1744. a. aga 15 talu. Inimeste ja talude arvu nii suure kasvu põhjused ei selgu allikast.

Tabel 2 (järg 10)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Laija's 155.																									
Sagadi ⁴²	163	165	328	259	256	515	273	254	527	295	285	580													
Aaspere ⁴³	64	56	120	143	132	275	209	193	402	240	238	478	214	213	427	303	290	593	245	210	455	251	222	473	
Selja	148	168	316	186	190	376	249	250	499																
Kavastu	93	85	178	105	106	211	136	118	254	142	143	285	176	189	365										
Varangu ⁴⁴	70	62	132	75	74	149	113	105	218	103	111	214	129	133	262	153	156	309	181	170	351				
Metsiku	109	105	214	116	108	224	134	119	253																
Vihula	77	85	162	89	97	186	101	94	195	94	104	198	125	130	255	147	165	312	136	160	296	133	159	292	
Kandle	104	85	189	112	106	218	132	116	248	117	118	235	124	134	258	99	110	209	103	118	221	154	151	305	
Võle	106	87	193	111	105	216	117	108	225																
Loobu ⁴⁵	64	58	122	81	72	153	121	103	224																
Sauste	130	108	238	153	142	295	199	167	366	178	176	354													
Idavere	33	34	67	51	47	98	64	63	127	60	65	125	77	73	150	78	70	148	74	75	149	85	73	158	
Karula	76	66	141	82	90	172	114	122	236																
Annikvere	53	40	93	70	57	127	74	75	149																
Essu ⁴⁶	57	53	110	78	68	146	106	102	208	111	108	219	118	112	230	102	96	198	92	87	179	77	71	148	
Vanamõisa	26	22	48	51	42	93	46	46	92	49	50	99													
Tatruse ⁴⁷	68	64	132	70	61	131	89	89	178	59	54	113	109	102	211	92	107	199							
Veltsi ⁴⁸	33	30	63	26	36	62				32	34	66	33	43	76	32	44	76	31	37	68	31	41	72	
Kokku	1473	1373	2846	1858	1789	2647	2277	2124	4401	1480	1486	2966	1105	1129	2234	1006	1038	2044	862	857	1719	731	717	1448	

⁴² 1726. a. revisjonis pole andmeid Sagadi rannakülade kohta. 1732. a. elas nendes 49 meest ja 47 naist, 1739. a. vastavalt 70 ja 71, 1744. a. — 87 meest ja 84 naist. Ajavahemikus 1726—1732 asustati Sagadist Aaspere mõisa (Kermo ja Toikvere külla) 61 meest ja 67 naist.

⁴³ Aaspere rannaküla (Käsmu) on 1726. a. revisjonist välja jäänud. Revisjoniprotokollis järgi oli seal tollal 9 talu ja 6 vabadikuperet. 1732. a. elas Käsmus 38 meest ja 30 naist, 1744. a. vastavalt 49 ja 54, 1757. a. — 75 meest ja 83 naist; 1750., 1765. ja 1774. aastast puuduvad andmed.

⁴⁴ Ajavahemikus 1765—1782 eraldus Varangust Suure-Arkna küla, mis 1782. a. hingeloendis esineb Rakvere kihelkonnas (Arkna mõis). 1726. a. elas Suure-Arknas 12 meest ja 18 naist, 1732. a. vastavalt 13 ja 24, 1739. a. — 32 ja 37, 1744. a. — 40 ja 41, 1750. a. — 53 ja 47, 1757. a. — 67 ja 65, 1765. a. — 67 meest ja 65 naist.

⁴⁵ Loobu (koos Läsnaaga) on 1726. ja 1732. a. revisjoni järgi Rakvere mõisa osa. 1739. a. esineb ta iseseisva valdusena Rakvere kihelkonnas.

⁴⁶ 1765. a. revisjonile eelnenud 10 aasta vältel pages Essust (peaasjalikult Soome) 25 meest ja 9 naist.

⁴⁷ Vt. viide 36. — 1744. a. oli Vandu küla, kus sellal elas 39 meest ja 46 naist, immissoonina Vaeküla all. 1782. a. oli ta mõisana Kadrina khh.

⁴⁸ Veltsi kujunes iseseisvaks mõisaks Neeruti riigimõisa immissoonist.

Tabel 2 (järg 11)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Rakvere khk.																									
Rakvere ⁴⁹	267	262	529	323	299	622	397	379	776	429	405	834													
Kohala ⁵⁰	173	142	315	211	181	392	284	264	548	259	251	510													
Uhtna ⁵¹	99	97	196	156	163	319	142	130	272	148	166	314	175	159	334	153	158	311	159	166	325	183	186	369	
Kloodi	75	64	139	84	71	155	104	90	194	113	106	219	133	130	263	147	142	289							
Sõmeru	45	51	96	53	67	120	62	73	135	71	78	149	82	94	176	98	91	189	110	95	205	115	110	225	
Kaarli	37	39	76	37	35	72	34	42	76	44	56	100	55	73	128	83	72	155	99	95	194				
Mädapea	59	48	107	59	47	106	61	66	127	72	68	140	70	72	142										
Korjodi	28	16	44	24	24	48	26	29	55	28	33	61	34	36	70	37	40	77							
Kokku	783	719	1502	917	887	1834	1110	1073	2183	1164	1163	2327	549	564	1113	518	503	1021	368	356	724	298	296	594	

⁴⁹ Rakvere mõisast on maha arvatud Tudulinna (meie tabelis iseseisev mõis Viru Jaagupi kihelkonnas) ja Loobu (Haljala khk.). Vt. ka viited 45 ja 50.

⁵⁰ Ajavahemikus 1744–1782 läks Kohalalt Varangule (Haljala khk.) Pechküll, kus 1726. a. oli 44 meest ja 36 naist, 1732. a. vastavalt 48 ja 41, 1739. a. — 87 ja 75, 1744. a. — 79 ja 74, 1782. a. — 104 meest ja 122 naist.

⁵¹ Uhtna oli aastail 1732–1750 jagatud Vana- ja Uue-Uhtnaks.

Tabel 2 (järg 12)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Kadrina khk.																									
Palmse	312	236	548	313	256	569	329	323	652																
Jõepere	58	53	111	71	71	142	123	125	248	106	95	201	121	118	239	172	156	328	191	172	363				
Hulja	124	129	253	174	172	346	207	212	419	197	152	349	197	198	395	226	190	416							
Vatku	103	103	206	113	118	231	118	110	228	129	99	228	129	128	257	160	141	301	155	131	286				
Imastu	104	105	209	114	102	216	138	123	261	150	114	264	154	120	274	159	128	287	183	151	334				
Saksi	101	75	176	169	140	309	180	146	326	178	143	321													
Neeruti ⁵²	81	66	147	102	95	197				121	126	247	127	141	268	147	150	297	169	152	321	175	154	329	
Jõetaguse ⁵³	=	=	=	40	29	69	40	32	72	37	29	66	40	34	74	46	46	92	50	53	103	57	52	109	
Hõbeda	111	117	228	112	121	233	128	158	286	134	158	292	146	153	299										
Vohnja ⁵⁴	230	205	435	236	211	447	242	233	475	254	226	480	271	242	513										
Lasila	33	31	64	41	40	81	50	47	97	63	50	113	84	75	159										
Udriku	102	94	196	111	105	216	125	120	245	125	95	220	150	121	271	158	132	290							
Kihlevere ⁵⁵	71	81	152	87	88	175	97	98	195	104	86	190	103	106	209	112	97	209	109	109	218	108	112	220	
Undla	102	88	190	112	91	203	136	130	266	128	129	257	135	128	263	160	143	303	172	161	333	158	131	289	
Tõdva-Kõnnu	84	68	152	109	80	189	118	120	238																
Polli	53	50	103	64	50	114	80	83	163	81	81	162	89	83	172	82	86	168	89	91	180				
Arbavere	43	28	71	54	38	92	51	41	92	53	38	91	52	51	103	54	50	104							
Pala	40	36	76	50	35	85	61	58	119	52	49	101	44	59	103	47	53	100	36	50	86	49	55	104	
Võduvere	18	26	44	36	43	79	40	38	78	36	38	74	47	48	95	57	57	114	54	49	103	53	51	104	
Kokku	1770	1591	3361	2108	1885	3993	2263	2197	4460	1948	1708	2656	1889	1805	3694	1580	1429	3009	1208	1119	2327	600	555	1155	

⁵² Neeruti riigimõisast olid juba enne 1726. a. immissioonidena eraldunud Veltsi (Haljala khk.) ja Võduvere, millest aja jooksul kujunesid iseseisvad mõisad. 1732. aastaks eraldus iseseisvaks mõisaks Jõetaguse, kus 1726. a. elas 25 meest ja 21 naist.

⁵³ Vt. viide 52.

⁵⁴ Ajavahemikus 1750–1782 eraldus Vohnjast Kolu mõis.

⁵⁵ Kihlevere alla kuulus ka Suru küla, millest XVIII saj. lõpul kujunes iseseisev mõis Kuusalu kihelkonnas. 1726. a. elas Surus 25 meest ja 21 naist, 1732. a. vastavad arvud olid 14 ja 14, 1739. a. — 17 ja 21, 1744. a. — 21 ja 18, 1750. a. — 26 ja 24, 1757. a. — 24. ja 22, 1765. a. — 20 ja 20, 1774. a. — 21 meest ja 18 naist.

Tabel 2 (järg 13)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Viru-Jaagupi khk.																								
Roela	184	167	351	244	215	459	288	260	548	284	262	546	346	292	638	361	313	674	313	299	612	311	275	586
Vinni	151	147	298	130	131	261	161	165	326	165	164	329	190	210	400	208	212	420	218	217	435			
Põlula ⁵⁶	119	96	215	177	167	344	138	136	274	146	154	300	217	221	438	219	226	445	254	269	523	249	292	541
Küti	74	61	135	97	73	170	78	76	154	94	97	191	116	109	225	116	133	249						
Kupna ⁵⁷	7	9	16	23	19	42	35	39	74	31	30	61	21	32	53	33	40	73	27	39	66			
Meriküla	29	26	55	48	42	90	53	51	104	41	35	76	55	57	112	56	62	118	68	63	131			
Mõdriku	110	107	217	142	142	284	135	150	285	137	153	290	154	173	327	159	161	320						
Rägavere	22	23	45	35	46	81	41	54	95	50	65	115	55	69	114	61	64	125						
Kulina	71	80	151	90	86	176	98	97	195	96	87	183	101	97	198	97	99	196	96	96	192	75	78	153
Vaeküla ⁵⁶	44	60	104	59	56	115				137	138	275	77	94	171	112	130	242	67	77	144	43	58	101
Voore ⁵⁸	54	49	103	65	75	140	74	68	142	88	80	168	102	88	190	83	79	162	57	64	121			
Inju	19	28	47	15	17	32	19	19	38	17	11	28	13	10	23	27	22	49	42	28	70	51	48	99
Onnurme	14	10	24	19	19	38	22	21	43	33	19	52	19	16	35	22	20	42	31	30	61			
Tudulinna ⁵⁹	40	34	74	34	32	66	55	58	113	61	58	119												
Tudu ⁶⁰	21	18	39	38	37	75	41	48	89	40	53	93	40	65	105	36	51	87	41	36	77			
Viru-Jaagupi kiriku- mõis							22	17	39															
Kokku	959	915	1874	1216	1157	2373	1219	1211	2430	1420	1406	2826	1506	1533	3039	1590	1612	3202	1214	1218	2432	729	751	1480

⁵⁶ Ajavahemikus 1732—1739 läks Põlulalt Vaekülale Miila küla, mis aga a. 1744—1750 siirdus tagasi Põlulale. 1726. a. elas Miilas 22 meest ja 20 naist, 1732. a. vastavad arvud olid 35 ja 40, 1744. a. — 45 ja 45, 1757. a. — 52 ja 55, 1765. a. — 53 ja 60, 1774. a. — 63 meest ja 81 naist.

⁵⁷ Kupna oli hiljem Küti abimõis.

⁵⁸ Voore elanike arvu langus pärast 1757. a. seletub ulatusliku pagemisega: a. 1761—1771 pages (enamasti Peipsi taha) 54 meest ja 42 naist.

⁵⁹ Vt. viide 49.

⁶⁰ Vt. viide 40.

Tabel 2 (järg 14)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Väike-Maarja khk.																									
Porkuni ⁶¹	423	380	803	419	395	814	526	517	1043																
Põdrangu ⁶¹	16	15	31	21	24	45	88	79	167																
Araski	—	—	—	13	10	23	14	16	30				8	5	13	6	7	13	10	8	18				
Triigi ⁶²	115	109	224	174	175	349	114	142	256	145	154	299	150	120	270	140	123	263							
Kärša	115	120	235	132	130	262	165	160	325	179	170	349	172	184	356	151	180	331	141	159	300	165	168	333	
Kiltsi ⁶³	61	59	120	66	78	144	85	113	198	94	112	206	94	110	204	108	113	221	113	90	203				
Vao	108	102	210	123	94	217	118	102	220	122	100	222	136	148	284	164	175	339	150	151	301	155	174	329	
Vorsti ⁶⁴	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	40	32	72	
Äntu	87	69	156	93	89	182	91	101	192	81	91	172	102	97	199	110	98	208	85	84	169	97	108	205	
Kaarma	50	53	103	60	61	121	59	61	120	74	78	152	56	73	129	76	93	169	68	84	152	73	85	158	
Koonu	56	50	106	55	54	109	65	59	124																
Arina	40	44	84	56	53	109	66	68	134	54	61	115	70	73	143	77	68	145	79	83	162	78	88	166	
Raeküla	15	17	32	14	15	29	19	19	38	22	21	43	27	34	61	30	32	62	22	24	46				
Uniküla	38	31	69	42	42	84	44	55	99																
Kokku	1124	1049	2173	1268	1220	2488	1454	1492	2946	771	787	1558	815	844	1659	862	889	1751	668	683	1351	608	655	1263	

⁶¹ Ajavahemikus 1732—1739 läksid Porkunilt Põdrangule Loksa ja Alupere külad, kus 1726. a. elas 48 meest ja 47 naist, 1732. a. — 59 meest ja 55 naist. Porkuni alla on arvatud ka Naraka, mis ajuti esineb iseseisva valdusena.

⁶² Triigi elanike arvu järsk langus ajavahemikus 1732—1739 seletub eskätt laste arvu vähenemisega.

⁶³ Kiltsi ja Aavere (Koeru khk.) olid ühe ja sama valdaja käes ning nende revideerimisandmed on koos Väike-Maarja khk. all. Tabelis lahutatud, vabadikud osalt umbkaudselt.

⁶⁴ Vorsti eraldus Vaost 1773. a., millal see müüdi kapten Rosenile.

Tabel 2 (järg 15)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Simuna khk.																								
Avanduse	112	108	220	154	141	295	171	156	327	184	162	346	217	193	410	236	222	458	206	202	408	235	225	460
Muuga	108	86	194	145	100	245	130	114	244															
Salla	199	198	397	280	223	503	288	281	569															
Tammiku	69	70	139	76	97	173	101	108	209															
Taasvere	76	79	155	121	117	238	115	117	232	132	120	252												
Lõusa	49	44	93	58	63	121	66	61	127	83	70	153												
Võivere ⁶⁵	89	82	171	100	97	197	124	119	243	129	115	244	124	105	229	121	104	225	107	100	207	128	115	243
Pähkla	59	70	129	60	68	128	43	64	107	51	60	111	58	69	127	68	77	145						
Pudivere	45	44	89	52	51	103	71	67	138	84	66	150	85	79	164	112	82	194						
Käru	83	68	151	91	89	180	91	91	182	84	83	167												
Määri	42	47	89	47	45	92	66	71	137	66	71	137	80	77	157	75	77	152	77	76	153	84	105	189
Lasnurme	86	87	173	97	89	186	93	105	198	96	102	198	91	109	200	129	120	249	101	105	206	113	105	218
Venevere ⁶⁶	57	46	103	108	98	206	99	103	202	98	101	199	99	104	203	81	84	165	81	90	171	80	89	169
Luusiku	14	11	25	22	18	40	17	16	33	13	18	31	22	22	44	26	33	59	19	23	42	20	19	39
Ennumäe	57	53	110	56	53	109	70	58	128															
Rohu	44	47	91	51	55	106	51	56	107	54	62	116	58	67	125	65	72	137	74	82	156	87	93	180
Mooru	19	21	40	29	35	64	22	29	51	39	33	72	61	49	110	79	81	160	79	93	172			
Selli ⁶⁷	27	31	58	21	25	46	29	39	68	29	30	59	32	41	73	33	37	70	40	48	88	94	88	182
Laekvere ⁶⁸	45	33	78	39	29	68	52	58	110	59	59	118	40	38	78	57	55	112	20	25	45	17	15	32
Kokku	1280	1225	2505	1607	1493	3100	1699	1713	3412	1201	1152	2353	967	953	1920	1082	1044	2126	804	844	1646	858	854	1712

⁶⁵ Võiverest pages ajavahemikus 1750—1757 10 meest.⁶⁶ Veneverest pages ajavahemikus 1750—1757 20 meest ja 7 naist.⁶⁷ Selli esineb kuni 1765. a. revisjonini Koeru kihelkonnas koos Piibe mõisaga. Elanike arvu järsk tõus ajavahemikus 1765—1774 toimus Sallast omandatud talupoegade arvel.⁶⁸ Laekvere alla on arvatud ka tema immissioonid, välja arvatud Oonurme, mis on iseseisva valdusena Viru-Jaagupi kihelkonnas.

Tabel 2 (järg 16)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
JÄRVAMAA																								
Ambla khk.																								
Roosna ⁶⁹	114	116	230	144	143	287	156	151	307	158	148	306	155	155	310	164	164	328	181	183	364	200	194	394
Jäneda	76	68	144	104	95	199	111	102	213	167	157	324	165	162	327	173	171	344	164	179	341	182	183	365
Tapa	123	121	244	153	155	308	147	153	300	167	157	324	165	162	327	173	171	344	164	179	341	182	183	365
Lehtse ⁷⁰	98	88	186	108	106	214	119	105	224	65	50	115	35	25	60	39	38	77	31	32	63	28	36	64
Kurge	42	36	78	48	41	89	60	46	106	65	50	115	35	25	60	39	38	77	31	32	63	28	36	64
Aru	21	18	39	23	21	44	30	25	55	35	25	60	39	38	77	31	32	63	28	36	64	138	115	253
Käravete ja Raka ⁷¹	125	123	248	141	135	276	149	145	294	65	59	124	68	75	143	74	76	150	62	53	115			
Pruuna ⁷²	72	50	122	58	49	107	65	57	122	65	59	124	68	75	143	74	76	150	62	53	115			
Põriki ⁷³	52	48	100	52	54	106	59	62	121	57	60	117	62	54	116	35	38	73						
Rägavere ja Jootma	51	51	102	65	60	125	70	57	127	68	61	129	64	68	132	65	78	143	58	75	133			
Koigi ⁷⁴	78	69	147	89	80	169	91	85	176	92	98	190	115	102	217	112	97	209	124	103	227	143	130	273
Nõmmküla	75	63	138	79	77	156	90	78	168	88	73	161	68	62	130	81	57	138	79	60	139	53	31	84
Uudeküla	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	37	30	67
Moe ja Tamsalu	56	40	96	83	74	157	119	94	213	95	75	170	123	109	232	125	104	229	117	109	226	145	142	287
Kuru	83	63	146	100	78	178	105	95	200															
Karkuse	27	32	59	27	32	59	28	36	64	31	33	64	28	26	54	35	29	64	55	51	106	79	76	155
Linnapea ⁷⁵	30	40	70	49	52	101	54	52	106	58	51	109	56	58	114	53	53	106	64	61	125	76	73	149
Järvajõe	39	33	72	36	37	73	39	44	83	31	41	72	43	52	95	59	54	113	55	54	109	55	53	108
Kukevere	29	27	56	32	33	65	40	44	84	42	47	89	60	62	122	60	61	121						
Prümli	30	34	64	21	34	55	25	37	62	30	36	66	38	29	67	37	26	63	31	23	54	45	50	95
Kalle																			7	10	17			
Räsna	29	31	60	42	36	78	53	48	101	49	53	102												
Kokku	1250	1151	2401	1454	1392	2846	1610	1516	3126	1131	1067	2198	1084	1052	2136	1104	1040	2144	1025	997	2022	1153	1077	2230

⁶⁹ Roosna alla on arvatud Märjandi, mis esineb 1732. a. (8 meest, 3 naist) ja 1739. a. (9 meest, 4 naist) iseseisva valdusena.

⁷⁰ Kahes esimeses revisjonis on Lehtse jagatud Vana- ja Uue-Lehtseks. Vana-Lehtses elas 1726. a. 59 meest ja 63 naist, 1732. a. — 65 meest ja 76 naist. Uue-Lehtse vastavad arvud olid 1726. a. — 39 ja 26, 1732. a. — 43 ja 30.

⁷¹ 1726. a. revisjonis on Käravete ja Raka lahus; esimeses oli 99 meest ja 96 naist, teises 26 meest ja 27 naist.

⁷² Ajavahemikus 1726—1732 läks Pruunalt Linnapeale Oja küla, kus 1726. a. elas 22 meest ja 12 naist, 1732. a. — 19 meest ja 14 naist. Järsk tõus a. 1765—1774 seletub rea uute talude loomisega. 1774. a. ei kannu veel koormisi 5 uusasukat, nende talud on seega rajatud viimase 3 aasta vältel.

⁷³ Põrika elanike arvu suur langus ajavahemikus 1750—1757 tuleneb sellest, et mõisa üks osa, XVIII saj. lõpul iseseisev Koolma saavutas rootsiaegse revisjonidraamaade arvu ja 1757. a. revisjonist jäi ta kõrvale. Põrika teises osas, mille kohta on andmed 1757. aastast olemas, elas 1750. a. 27 meest ja 26 naist.

⁷⁴ Koigi alla kuulus ka Koigi-Aru.

⁷⁵ Vt. viide 72.

Tabel 2 (järg 17)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Järva-Jaani khk.																								
Roosna-Alliku	184	205	389	266	294	560	310	341	651	315	366	681	393	395	788									
Karinu	166	157	223	182	182	364	196	183	379	196	167	363	198	182	380	210	193	403	202	198	400	228	236	464
Metstaguse	101	109	210	122	123	245	126	112	238	146	126	272	164	143	307	193	155	348				230	196	426
Võhmata	103	110	213	100	116	216	121	132	253	119	136	255	119	148	267	140	183	323	163	156	319	182	196	378
Einmanni	72	77	149	89	99	188	103	96	199	116	110	226	118	112	230	126	119	245	97	85	182	123	114	237
Orina	64	61	125	83	79	162	99	84	183	91	83	174	100	94	194	118	104	222	112	109	221	135	104	239
Kuie	89	89	178	112	100	212	100	103	203	100	95	195												
Pähu	21	18	39	28	27	55	34	29	63															
Rava	24	19	43	26	24	50	29	25	54	29	24	53	25	27	52	22	25	47	21	28	49	27	36	63
Kokku	824	845	1669	1008	1044	2052	1118	1105	2223	1112	1107	2219	1117	1101	2218	809	779	1588	595	576	1171	925	882	1807
Järva-Madise khk.																								
Albu	301	259	560	279	266	545	284	275	559															
Kaalepi ⁷⁶	74	67	141	84	82	166	105	95	200	111	117	228												
Seidla ⁷⁶	72	66	138	139	109	248	108	100	208	105	92	197	98	94	192	108	102	210						
Ahula ⁷⁷	47	33	80	63	55	118	89	76	165	99	86	185	109	105	214									
Kurisoo ⁷⁸	53	59	112	54	62	116	62	80	142	79	88	167	76	83	159	84	78	162	83	82	165	96	97	193
Ageri ⁷⁹	17	14	31	27	23	50	62	62	124	58	61	119	78	71	149									
Orgmetsa	10	11	21	13	13	26	20	14	34	21	24	45	24	24	48	41	40	81	38	35	73			
Järva-Madise kiriku- mõis							10	14	24	13	16	29												
Kokku	574	509	1083	659	610	1269	740	716	1456	486	484	970	385	377	762	233	220	453	121	117	238	96	97	193

⁷⁶ Ajavahemikus 1726—1732 läks Kaalepilt Seidlale Vistla küla (1726. a. 21 meest ja 18 naist).⁷⁷ Ajavahemikus 1732—1738 läks Vistla küla (1732. a. 20 meest ja 14 naist) Seidalt Ahulale. 1739. a. oli selles külas 23 meest ja 20 naist.⁷⁸ Ageris rajati ajavahemikus 1732—1739 rohkesti uusi talusid, 1739. a. ei kandnud mitmed neist koormisi, mis näitab, et nad olid rajatud viimase 3 aasta vältel.⁷⁹ Kurisoo kuulus kiriklikult osaliselt Järva-Jaani kihelkonda.

Tabel 2 (järg 18)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Koeru khk.																								
Preedi	126	124	250	134	147	281	147	147	294	144	160	304	159	175	334	182	204	386	192	207	399			
Ervita	105	100	205	122	117	239	136	133	269	118	112	230	129	128	257	106	155	321	173	151	324	214	199	413
Väinjärve	62	50	112	73	58	131	80	84	164															
Lüigvalla	131	105	236	135	114	249	151	146	300	183	148	331												
Kapu	103	117	220	111	125	236	93	119	212	101	123	224	121	122	243	132	113	245	136	128	264			
Ao	106	95	201	126	124	250	133	123	256															
Aruküla	90	94	184	96	93	189	103	103	206	101	107	208	120	116	236	125	115	240	125	125	250	133	115	248
Piibe ⁸⁰	41	46	87	39	48	87	33	38	71	57	52	109	78	68	146	87	68	155	87	79	166	105	107	212
Udeva	53	47	100	66	53	119	69	53	122	86	73	159	90	79	169	94	94	188	105	106	211	106	99	205
Aavere ⁸¹	93	111	204	120	117	237	75	91	166	77	77	154	77	85	162	89	91	180	84	109	193			
Varangu	39	35	74	49	47	96	69	73	142	83	86	169	73	83	156	72	74	146	78	64	142	85	73	158
Vao	47	54	101	35	42	77	43	40	83	58	57	115	64	64	128	75	73	148	82	85	167	92	86	178
Raiigu ⁸²	28	25	53	45	38	83	53	43	96	62	54	116	66	57	123									
Norra	26	26	52	39	30	69	50	36	86	50	34	84	39	29	68	49	40	89	54	48	102			
Ramma ⁸³	56	59	115	65	74	139	72	75	147															
Kokku	1196	1088	2284	1255	1227	2482	1310	1304	2614	1120	1083	2203	1016	1006	2022	1071	1027	2098	1116	1102	2218	735	679	1414
Paide ja Anna khk.																								
Purdi	147	136	283	181	175	356	204	197	401	226	211	437	243	232	475	256	253	509	245	261	506	243	271	514
Pikaküla	7	13	20	8	11	19	18	14	32	19	15	34	21	17	38	25	27	52	21	24	45	24	31	55
Mäo ⁸⁴	168	153	321	217	212	429	230	239	469															
Elvere	73	80	153	116	112	228	106	97	203	71	81	155	104	103	207	99	102	201	96	104	200	96	101	197
Mändi	35	53	88	50	58	108	43	43	86	40	41	81												
Kokku	425	418	873	572	566	1138	601	590	1191	356	351	707	368	352	720	380	382	762	302	389	751	363	403	766

⁸⁰ Piibe kuulus kiriklikult osaliselt Simuna kihelkonda.⁸¹ Vt. viide 63.⁸² Raiigu küla Ilmandu kuulus kiriklikult Väike-Maarjasse.⁸³ Ajavahemikus 1739–1782 läks Ramma Väinjärve alla.⁸⁴ 1726. a. revisjonis on Koigi (Peetri khk.) külad (Koigi, Sõrandu, Ubakall) Mäo all. Tabelis on nad paigutatud Peetri kihelkonda. Koigi alla on tabelis arvatud ka Sigapusma (välja arvatud 1732. a.), mis samuti 1726. a. oli Mäo, 1732. a. Vodja, 1739. a. Kolgi all. 1726. a. oli Sigapusmas 55 meest ja 53 naist, 1732. a. vastavad arvud olid 58 ja 55, 1739. a. – 71 ja 61.

Tabel 2 (järg 19)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Peetrl khk.																									
Vüsu ⁸⁵	174	174	348	205	205	410	242	209	451																
Koigi ⁸⁶	147	140	287	101	102	203	188	192	380																
Päinurme	154	141	295	167	183	350	188	196	384																
Esna ⁸⁷	96	92	188	152	142	294	175	164	339	197	178	375	171	153	324	79	80	159	167	177	344				
Väike-Kareda ⁸⁷							3	3	6				75	74	149										
Kodasema ⁸⁷	11	18	29	19	29	48	15	18	33	17	21	38				83	65	148	93	81	174				
Tuuki	109	103	212	122	124	246	133	155	288	144	170	314	164	181	345	162	178	340	182	200	382				
Müüsiari	37	32	69	77	70	147	104	96	200	129	110	239	141	137	278	145	132	277	138	134	272	158	162	320	
Sargvere	60	80	160	86	86	172	110	98	208	128	110	238	122	122	244										
Koordi	54	64	118	75	70	145	81	78	159	55	59	114	86	80	166	86	89	175	104	103	207	115	113	228	
Vodja	71	65	136	137	127	264	83	81	164																
Kõisi	40	48	88	52	50	103	59	52	111																
Palu	30	34	64	38	32	70	45	41	86	55	57	112	63	52	115	76	79	155	79	84	163	92	100	192	
Prandi	53	44	97	59	51	110	67	63	130	79	67	146	78	87	165	78	75	153	64	76	140	85	85	170	
Silmsi	36	23	59	55	44	99	58	48	106	59	56	115													
Suur-Oõlla	25	20	45	33	25	58	28	32	60	27	33	60	37	31	68	38	45	83	53	53	106	54	61	115	
Väike-Oõlla				6	5	11	11	11	22	14	9	23	17	12	29	16	10	26							
Kokku	1117	1078	2195	1384	1345	2729	1590	1537	3127	904	870	1774	954	929	1883	763	753	1516	880	908	1788	504	521	1035	

⁸⁵ Vüisuga on liidetud Enari, mis 1732. a. revisjonis oli iseseisev valdus (45 meest, 41 naist).

⁸⁶ Vt. viide 84.

⁸⁷ Veel 1744. a. revisjoni ajal olid Kodasema ja Väike-Kareda vaid väikesed Esna päraldised. Ajavaheemikus 1744–1750 jagati Esna mõis vaudade Ünküll-Güldenbandide vahel kolmeks osaks (Esna, Väike-Kareda, Kodasema). 1750. a. revisjonis on Esna andmed koos Kodasemaga, järgmistes revisjonides on viimane aga juba täiesti iseseisev valdus. Seevastu Väike-Kareda andmed on 1750. a. eraldi, 1757. aastast puuduvad nad hoopis. 1765. a. on nad koos Esnaga. 1782. a. hingeloendis on Väike-Kareda jällegi iseseisev mõis.

Tabel 2 (järg 20)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Türi khk.																									
Laupa	131	122	253	126	116	242	155	153	308	198	197	395													
Türi-Alliku	111	95	206	143	145	288	182	190	372	190	205	395	219	224	443	234	239	473	242	247	489				
Kirna	133	137	270	143	154	297	157	182	339	187	217	404	236	228	464	220	212	432							
Väätsa	106	118	224	116	135	251	145	155	300	163	166	329	195	179	374	209	184	393							
Prääma ⁸⁸	=	=	=	22	15	37	26	17	43	=	=	=	=	=	=	13	17	30	13	12	25				
Särevere	85	62	147	126	132	258	140	136	276	137	143	280	143	148	291	162	155	317	167	168	335				
Oisu	53	64	117	58	57	115	55	65	120	69	70	139	82	81	163	92	89	181	120	117	237	151	135	286	
Piiumetsa	38	31	69	48	48	96	76	59	135	69	60	129													
Lokuta	47	44	91	54	50	104	55	49	104	53	53	106	69	69	138	82	81	163	73	74	147				
Rõa	23	20	43	32	34	66	39	35	74	43	36	79	48	42	90	64	49	113	66	68	134	77	79	156	
Vahastu	30	50	80	30	42	72	33	44	77	46	59	105	57	62	119	68	81	149	81	72	153	79	79	158	
Tori	40	29	69	24	26	50	32	36	68	44	38	82	45	37	82	45	36	81							
Mäeküla ⁸⁹	15	16	31	33	31	64	36	30	66	38	34	72	46	44	90	52	48	100	46	48	94				
Kõlu	20	17	37	9	7	16	10	9	19	11	7	18	13	13	26	24	21	45							
Türi kirikumõis							5	6	11	9	7	16													
Kokku	832	805	1637	964	992	1956	1146	1166	2312	1257	1292	2549	1153	1127	2380	1265	1212	2477	805	806	1611	128	118	246	

⁸⁸ Prääma on 1726., 1744. ja 1750. a. revisjonis Väätsa all.⁸⁹ 1726. a. revisjonis oli Mäeküla Särevere ail.

Tabel 2 (järg 21)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
LÄÄNEMAA																								
Vigala khk.																								
Vana-Vigala ⁹⁰	226	231	457	279	256	535	346	322	668	382	372	754	412	395	807	423	410	833	463	443	906	491	543	1034
Kivi-Vigala	102	114	226	126	139	265	149	162	311	158	188	346	182	200	382	230	219	449	262	231	493	338	314	652
Velise	62	71	133	64	67	131	88	63	151	84	60	144	89	77	166	101	101	202	130	139	269	151	156	307
Päärdu	63	61	124	66	67	133	62	69	131	72	86	158	87	99	186	99	107	206	111	115	226	140	126	266
Konovere	19	26	45	14	15	29	25	30	55	27	31	58	29	38	67	45	38	83	59	39	98			
Jädivere	39	41	80	50	58	108	61	58	119	64	60	124	71	65	136	83	76	159						
Vigala kirikumõis							4	3	7	3	2	5												
Kokku	511	544	1055	606	615	1221	735	707	1442	790	799	1589	870	874	1744	981	951	1932	1025	967	1992	1120	1139	2259
Märjamaa khk.																								
Haimre	83	76	159	96	76	172	100	84	184	106	79	185	107	84	191	123	128	151	151	174	325	187	164	351
Vana-Kasti	52	61	113	48	50	98	44	59	103	62	59	121	67	79	146	71	78	149	80	83	163	77	62	139
Uue-Kasti	=	=	=	21	25	46	27	30	57	27	33	60	44	47	91	55	60	115	48	68	116	56	67	123
Valgu	89	81	170	105	83	188	126	108	234	121	108	229	128	117	245	112	116	228	110	116	226	125	141	266
Vaimõisa ⁹¹	76	82	158	31	33	64	44	39	83	92	90	182	47	50	97	129	133	262	44	54	98	60	71	131
Orgita	=	=	=	37	33	70	49	46	95	=	=	=	61	59	120	=	=	=	78	83	161	122	131	253
Mõisamaa ⁹²	=	=	=	24	21	45	32	24	56	36	26	62	62	53	115	81	72	153	68	64	132	63	63	126
Päädeva	13	16	29	14	12	26	23	22	45	31	26	57	37	39	76	46	42	88	47	51	98	32	33	65
Sõtke	38	39	77	34	34	68	41	38	79	47	44	91	60	57	117	69	68	137	83	80	163	93	90	183
Märjamaa	23	15	38	34	24	58	47	33	80	34	32	66	43	34	77	44	45	89	45	52	97	56	52	108
Paeküla	25	20	45	27	28	55	39	34	73	44	43	87	48	46	94	53	59	112	56	62	118	60	67	127
Lümanda	25	20	45	27	31	58	38	35	73	41	41	82	51	50	101	51	61	112	55	60	115	63	67	130
Kõrvetaguse	15	16	31	21	22	43	21	25	46	23	21	44	22	21	43	23	26	49	33	32	65	38	45	83
Mõraste	7	7	14	9	8	17	18	14	32	20	16	36	20	20	40	17	19	36	18	20	38			
Nurtu	40	35	75	43	36	79	55	43	98	62	48	110	73	57	130	79	67	156	79	71	150	99	87	186
Kokku	486	468	954	571	516	1087	704	634	1338	746	666	1412	870	813	1683	959	976	1935	995	1070	2065	1131	1131	2271

⁹⁰ Vana-Vigala alla on arvatud ka a. 1732, 1739, 1744, 1751 ja 1757⁹¹ Vaimõisa ja Orgita olid vaadeldaval perioodil ikka ühe ja sama⁹² Alates 1732. aastast esineb Mõisamaa iseseisva valdusena.

temast eraldi seisvad Budbergi ja Schwengelni immisioonid.

mõisniku käes; 1744. ja 1757. a. ei ole nende talupojad hästi eraldatavad.

Tabel 2 (järg 22)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Kullamaa khk.																									
Koluvere	204	191	395	222	204	426	220	203	423	257	229	486	295	284	579										
Suur-Kullamaa	13	16	29	25	25	50	31	33	64	36	29	65	37	36	73										
Väike-Kullamaa	22	16	38	25	29	54	28	30	58	38	33	71	41	36	77										
Vaikna ⁹³	125	129	254	112	102	214	109	107	216	121	116	237	152	134	286	143	135	278							
Kohatu	=	=	=	28	39	67	31	40	71	26	37	63	32	40	72	41	43	84	45	50	95				
Liivi ⁹⁴	70	74	144	93	98	191	153	162	320	175	171	346	205	191	396	220	225	445	252	240	492	261	252	513	
Sooniste	99	87	186	119	110	229	135	115	250	141	129	270	147	139	286										
Kütke ⁹⁵	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=				18	14	32	23	17	40	
Piirsalu	121	106	227	141	125	266	90	92	182	104	104	208	73	71	144	75	91	166	93	109	202	115	119	234	
Sipa	53	58	111	63	50	118	76	66	142	73	64	137	78	73	151	107	110	217	119	136	255	138	150	288	
Maidla	51	56	107	57	70	127	76	72	148	78	73	151	96	95	191	107	110	217	119	136	255	138	150	288	
Loodna	86	77	163	106	104	210	103	105	208	93	90	183	104	97	201	118	114	232	125	129	254	119	129	248	
Jõgisoo	31	33	64	36	34	70	54	57	111	68	63	131	94	93	187	95	89	184	103	106	209	110	111	221	
Tolli	59	51	110	72	65	137	74	69	143	70	67	137	82	74	156	93	79	172	121	85	206				
Teenuse	51	38	89	43	32	75	51	42	93	54	51	105	56	62	118	67	76	143	85	94	179	102	96	198	
Kuijõe	80	75	155	58	51	109	81	59	140	94	69	163													
Suure-Kalju ⁹⁶	32	26	58	29	27	56	40	37	77	39	48	87	36	45	81	58	52	110							
Leevre	44	28	72	40	36	76	54	46	100	52	46	98	59	52	111	59	52	111	66	64	130				
Luiuste	30	27	57	35	36	71	35	35	70	41	36	77	45	33	78	54	48	102	57	52	109	68	74	142	
Päri	16	21	37	25	37	62	29	34	63	28	30	58	26	27	53	37	34	71	41	45	86	40	51	91	
Turpla	=	=	=	=	=	=	19	18	37	16	18	34	20	20	40	26	34	60	28	34	62	35	33	68	
Ohla	12	7	19	19	10	29	26	16	42	25	27	52	30	35	65	37	34	71	41	36	80	44	40	84	
Soosalu ⁹⁷				34	26	60	44	35	79																
Käända	23	14	37	25	19	44	29	21	50	30	25	55	39	27	66	43	32	75							
Kullamaa kirikumõis				10	10	20	20	22	42																
Kokku	1222	1130	2352	1422	1339	2761	1613	1516	3129	1659	1555	3214	1669	1591	3260	1273	1248	2521	1197	1194	2391	1055	1072	2127	
Mihkli khk.																									
Veltsa	44	54	98	48	58	106	52	62	114	61	68	129	74	87	161	89	89	178	78	90	168	90	114	204	
Aru	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	57	64	121	
Oidrema	42	62	104	46	76	122	51	61	112	58	66	124	76	72	148	84	73	157	83	71	154	103	90	193	
Keblaste	21	23	44	19	19	38	26	39	65	30	33	63	41	41	82	45	48	93							
Karinõmme	50	42	92	49	55	104	53	64	117	56	78	134	65	80	145	71	72	143	86	69	155	56	49	105	
Kokku	157	181	338	162	208	370	182	226	408	205	245	450	256	280	536	289	282	571	247	230	477	306	317	623	

⁹³ Ajavahemikus 1726—1732 kaotas Vaikna Soosalu küla (11 talu) ja umbes 10 hajatalu. Kokku elas neis 1726. a. 50 meest ja 44 naist, 1732. a. — 57 meest ja 52 naist.

⁹⁴ 1732. ja 1739. a. revisjonis esinevad Vana- ja Uue-Liivi eraldi iseseisvate mõisatena. Esimeses oli 1732. a. 51 meest ja 59 naist, 1739. a. — 82 meest ja 91 naist, teise vastavad arvud olid 1732. a. — 42 ja 39, 1739. a. — 76 ja 71.

⁹⁵ Kütke oli enne 1765. a. revisjoni Vaikna osa. 1739. a. elas seal 27 meest ja 27 naist, 1744. a. vastavalt 31 ja 35, 1750. a. — 46 meest ja 42 naist;

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Kirbla khk.																								
Vanamõisa ⁹⁸	43	46	89	57	58	115	89	77	166	92	95	187	110	119	229	139	133	272	201	191	392	246	248	494
Lautna	31	32	63	38	40	78	62	66	128	88	93	181	92	86	178	107	106	213	131	132	263	159	157	316
Seira ⁹⁹	45	45	90	64	63	127	66	67	133	86	85	171	96	99	195	104	102	206						
Kloostri	46	42	88	46	36	82	63	55	118	66	64	130	71	81	152	90	86	176	104	102	206	125	111	236
Kasari	38	39	77	37	33	70	32	42	74	49	52	101	53	58	111	62	58	120	56	51	107	83	61	144
Keskküla	34	33	67	39	39	78	29	28	57	35	30	65	40	42	82	41	39	80	46	43	89	54	53	107
Kokku	237	237	474	281	269	550	341	335	676	416	419	835	462	485	947	543	524	1067	538	519	1057	667	630	1297
Lihula khk.																								
Lihula ¹⁰⁰	121	117	238	131	135	266	196	216	412	183	208	381	230	215	445	255	254	509						
Penijõe ¹⁰¹	17	11	28	30	22	52	37	32	69	40	31	71												
Sipa	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	11	11	22	9	9	18	12	13	25	31	23	54
Lihula kirikumõis				23	23	46	28	29	57															
Kokku	138	128	266	184	180	364	261	277	538	223	239	452	241	226	467	264	263	527	12	13	25	31	23	54
Karuse khk.																								
Saastna	127	111	238	136	115	251	161	138	299	182	152	334	192	192	384	207	238	445	224	272	496	266	295	561
Matsalu ¹⁰²	194	182	376	234	244	478	227	225	452	235	236	471												
Vatla ¹⁰³	43	47	90	44	53	97	58	64	122	78	67	145	124	135	259	139	154	293						
Nehatu	49	61	110	48	62	110	61	69	130	69	70	139	87	87	174	92	93	185	91	101	192	114	124	238
Tuudi ¹⁰⁴	20	25	45	18	25	43	20	17	37	19	19	38	43	45	88	47	49	96	76	78	154			
Illuste ¹⁰⁵	29	22	51	25	21	46	33	29	62	38	38	76	43	57	100	52	71	123	63	74	137	72	80	152
Piivarootsi	16	12	28	13	9	22	18	18	36	16	19	35	16	16	32	30	35	65	40	35	75	48	38	86
Karuse kirikumõis				7	5	12	9	9	18															
Kokku	478	460	938	539	543	1082	587	569	1156	655	618	1273	505	532	1037	567	640	1207	494	560	1054	500	537	1037

⁹⁸ Ajavahemikus 1757–1765 toimunud talupoegade arvu suure tõusu põhjuseks oli Mõisaaseme küla minek Seira alt Vanamõisa alla. 1757. a. elas selles külas 26 meest ja 24 naist, 1765. a. vastavad arvud — 27 ja 31.

⁹⁹ Vt. viide 98.

¹⁰⁰ Ajavahemikus 1729–1732 läks Lihulalt Matsalule (Karuse khk.) Alaküla, kus 1726. a. elas 26 meest ja 25 naist, 1732. a. — 37 meest ja 37 naist. 1739. a. on Alaküla jälle Lihula all. Ajavahemikus 1744–1750 läks Lihulalt Vatla (Karuse khk.) Pajumaa küla, kus 1726. a. elas 15 meest ja 15 naist, 1732. a. vastavalt 28 ja 27, 1739. a. — 24 ja 26, 1744. a. — 29 meest ja 39 naist. Kiriklikult kuulus Lihula osaliselt Karuse kihelkonda.

¹⁰¹ Penijõe koosnes kahest varem iseseisvast osast — Pariverest ja Sipast. Neist esimene saavutas 1750. aastaks rootsiaegse adramaade arvu. Sipat revideeriti aga ka nelja viimase maarevisjoni ajal. 1726. a. Penijõe Sipa osas talupoegi polnud, 1732. a. elas seal 4 meest ja 3 naist, 1744. a. — 10 meest ja 6 naist, 1739. a. andmed ei ole Parivere omadest eraldatavad.

¹⁰² Matsalu alla on arvatud ka Paga, mis 1732. ja 1744. a. revisjonis esineb eraldi. 1732. a. oli seal 14 meest ja 9 naist, 1744. a. — 18 meest ja 17 naist. Vt. ka viide 100.

¹⁰³ Vt. viide 100.

¹⁰⁴ Ajavahemikus 1744–1750 osteti Tuudile 30 inimest, kes varem elasid Paga külas.

¹⁰⁵ Illuste ja Paatsalu kuulsid ikka ühele ja samale mõisnikule ja revisjonide andmed on neil tavaliselt koos.

Tabel 2 (järg 24)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Hanila-Varbla khk.																									
Varbla	91	82	173		95	98	193	136	145	281	209	199	408	225	208	433	194	184	383	352	346	698	443	418	861
Saulepi	47	57	104		45	49	94	51	52	103							79	81	160						
Virtsu ¹⁰⁶	109	115	224		164	158	322	222	230	452	216	236	452	235	241	476	270	274	544	281	285	566	350	328	678
Massu	73	78	151		81	96	177	94	98	192	103	110	213	106	120	226	128	123	251	142	117	259	166	141	307
Mõtsu ¹⁰⁷	48	46	94		37	31	68	49	43	92	63	48	111	64	56	120	86	64	150	94	79	173	108	104	212
Paadremaa	25	32	57		37	37	74	44	45	89	49	55	104	66	73	139	80	74	154	101	84	185	111	100	211
Voose	41	49	90		46	48	94	53	49	102	58	55	113	57	62	119	75	73	148	85	100	185			
Paatsalu ¹⁰⁸	23	41	64		23	22	56	25	37	62	32	48	80	61	68	129	64	71	135	70	84	154	70	89	159
Vaiste	18	17	35		19	19	38	21	15	36	27	16	43	33	24	57	40	33	73	39	38	77	56	51	107
Mõisaküla ¹⁰⁹	22	31	53		25	33	58	29	31	60	31	32	63	42	47	89	52	45	97	56	62	118	42	42	84
Kiska ¹¹⁰																							35	33	68
Hanila kirikumõis					3	3	6	6	6	12															
Kokku	498	553	1051		575	605	1180	730	751	1481	788	799	1587	889	899	1788	1068	1027	2095	1220	1195	2415	1381	1306	2687
Martna khk.																									
Suure-Lähtru	73	70	143		73	82	155	105	101	206	120	102	222	131	128	259	135	136	271	144	141	285			
Ninja	13	13	26		13	10	23	14	16	30	17	16	33	22	25	47	31	33	64	29	40	69	31	30	61
Väike-Lähtru	40	43	83		47	44	91	57	57	114	68	73	141	101	103	204	94	94	188	116	90	206	113	89	202
Rannamõisa ¹¹¹	141	118	259		174	144	318	198	178	376	185	195	380	207	219	426	174	203	377	195	215	410	174	166	340
Ehmja	91	94	185		106	89	195	113	112	225	107	112	219	133	136	269	140	135	275	130	123	253	149	164	313
Väike-Rõude	32	42	74		35	45	80	44	43	87	41	54	95	53	58	111	53	65	118	56	63	119	56	63	119
Libumäe	=	=	=		=	=	=	=	=	=	6	8	14	9	11	20	8	12	20	13	20	33	19	19	38
Kurevere	=	=	=		=	=	=	5	13	18	10	17	27	22	15	37	17	23	40	19	18	37	28	28	56
Suure-Rõude	40	29	69		47	45	92	57	56	113	68	62	130	78	56	134									
Haaska	53	45	98		43	40	83	70	58	128	71	61	132	93	89	182	93	88	181	105	97	202	119	112	231
Jõesoo	30	25	55		36	29	65	58	56	114	58	59	117	77	80	157	87	91	178	96	104	200	110	104	214
Keskvere	34	30	64		38	36	74	40	42	82	39	43	82	51	47	98	63	50	113	75	52	127			
Puitkaste	11	16	27		14	19	33	17	22	39	9	22	31	23	32	55	23	34	57	40	52	92	45	60	105
Laiküla	12	11	23		15	8	23	25	21	47	25	24	49	34	38	72	39	42	81	39	38	77	48	49	97
Pätsu	5	4	9		3	4	7	2	2	4	2	3	5	2	3	5	6	9	15	8	10	18	18	22	40
Kuluse ¹¹²								7	3	10	14	5	19	15	18	31									
Martna kirikumõis					7	6	13	7	6	13															
Kokku	575	540	1115		651	601	1252	819	786	1605	840	856	1696	1051	1058	2109	963	1015	1978	1065	1063	2128	910	906	1816

¹⁰⁶ 1774. a. revisjonis on Virtsu jagatud Vana- ja Uue-Virtsuks; esimeses oli tollal 194 meest ja 174 naist, teises — 156 meest ja 154 naist.

¹⁰⁷ 1739. a. on Mõtsu all ka Mõisakülale kuulunud Torku, kus tollal elas 10 meest ja 12 naist. Vt. ka viide 110.

¹⁰⁸ Vt. viide 105.

¹⁰⁹ Vt. viide 107 ja 110.

¹¹⁰ Kiska kujunes ajavahemikus 1765—1774 Mõisaküla (Torku ja Kiska) ning Mõtsu (Venja ja Kehra) maal. Kiskale läinud Mõisaküla osas elas 1726. a. 6 meest ja 7 naist, 1732. a. vastavalt 6 ja 9, 1739. a. — 10 ja 12, 1744. a. — 14 ja 12, 1750. a. — 17 ja 17, 1757. a. — 17 ja 14, 1765. a. — 17 meest ja 14 naist. Kiska alla läinud Mõtsu osa oli 1726. a. elaniketa, 1732. a. elas seal 1 mees ja 2 naist, 1739. a. vastavalt 4 ja 2, 1744. a. — 4 ja 2, 1750. a. — 4 ja 4, 1757. a. — 7 ja 5, 1965. a. — 7 meest ja 9 naist.

Tabel 2 (järg 25)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Ridala khk.																									
Kiideva ¹¹³	203	185	388	166	155	321	249	243	492	219	219	438													
Võnnu	218	224	442	248	264	512	286	287	577	296	291	587	317	291	608	347	307	654	321	312	633	335	306	641	
Kiltsi ¹¹⁴	104	104	208	104	103	207	115	101	216	141	138	279	168	156	324	158	178	336	135	149	284	182	206	388	
Ungru	164	180	344	156	164	320	179	181	360	174	180	354	149	157	306	161	180	341	179	169	348	157	178	335	
Määmoisa	89	98	187	85	79	164	122	113	235																
Sinalepa	59	57	116	75	62	137	80	66	146	82	80	162	92	86	178	97	102	199	106	113	219				
Parila	41	34	75	44	44	88	52	44	96	48	47	95	58	61	119	64	76	140	88	70	158	88	77	165	
Ahli ja Tanska				49	62	111	50	61	111																
Käplamoisa	10	13	23	11	13	24	15	16	31	15	17	32	18	20	38	25	18	43	24	22	46	20	21	41	
Käplaküla	25	30	55	34	39	73	39	41	80	35	33	68	35	36	71	28	30	58	25	34	59	28	40	68	
Asuküla	15	16	31	19	20	39	27	27	54	29	22	51	27	19	46	31	28	59							
Ridala kirikumõis				5	10	15	9	13	22	10	16	26													
Kokku	928	941	1869	996	1015	2011	1203	1193	2396	1049	1043	2092	864	826	1690	911	919	1830	878	869	1747	810	828	1638	
Lääne-Nigula khk.																									
Uugla ¹¹⁵	213	213	426	235	233	468	327	328	655	325	292	617	357	358	715	380	384	764							
Taebia	84	79	163	97	78	175	120	101	221	123	93	216	173	116	289	219	163	382	246	215	461				
Kärbla	70	70	140	77	86	163	84	86	170	100	99	199	110	101	211	118	113	231							
Roosna	22	18	40	21	17	38	33	31	64	29	26	55	32	24	56	32	32	64	38	35	73	34	48	82	
Kirimäe	55	55	110	49	51	100	69	65	134	67	60	127	70	64	134	61	62	123	54	52	106	83	72	155	
Konvere ¹¹⁶	=	=	=	5	8	13	5	11	16	6	14	20	7	12	19	7	8	15	5	12	17	13	15	28	
Niivi	36	39	75	42	50	92	51	58	109	60	64	124	99	86	185	105	103	208							
Tagavere	74	62	136	82	74	156	92	84	176	100	84	184	108	98	206	112	104	216	111	110	221	113	114	227	
Paivere	28	34	62	50	55	105	61	54	115	62	61	123	96	85	181	91	96	187	109	94	203	108	95	203	
Vidrika ¹¹⁷	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	32	43	75	44	46	90	
Sejjaküla	41	28	69	51	38	89	56	46	102	68	46	114	83	54	137	88	60	148	92	79	171	101	94	195	
Salajõe	37	30	67	41	39	83	51	49	100	58	46	104													
Lääne-Nigula kirikumõis				19	18	37	13	17	30																
Kokku	660	628	1288	772	747	1519	962	930	1892	998	885	1883	1135	998	2133	1213	1125	2338	687	640	1327	496	484	980	

¹¹³ Kiideva talupoegade arvu järske kõikumisi põhjustavad lapsed: 1726. a. revisjonis on neid registreeritud kokku 209, 1732. a. — 101, 1739. a. — 181.
¹¹⁴ Ajavahemikus 1739—1744 tuli Uugla (Lääne-Nigula khk.) alt Kiltsile osa Kirimäe külast, kus 1726. a. elas 31 meest ja 19 naist, 1732. a. vastavalt 27 ja 20, 1739. a. — 33 ja 23, 1744. a. — 27 ja 22, 1750. a. — 32 ja 25, 1757. a. — 30 ja 32, 1765. a. 27 meest ja 43 naist. Ajavahemikus 1765—1774 kaob Kirimäe taas Kiltsi alt.

¹¹⁵ Uugla suur tõus a. 1732—1739 langeb Suure- ja Väike-Soosalu küla arvele. 1732. a. oli seal vaid 2 asustatud talu (4 meest ja 7 naist), 1739. a. aga 15 talu (60 meest ja 69 naist). Samas ajavahemikus on Melaküll, kus 1732. a. oli 2 asustatud talu (7 meest ja 6 naist), mõisastatud ning talupojad asustatud Kiltsi mõisa maale. Vt. ka märkus 15.

¹¹⁶ Konvere kuulus 1726. a. Kirimäe alla ja seal elas 8 meest ja 8 naist.

¹¹⁷ Vidriku külas elas 1726. a. 7 meest ja 9 naist, 1739. a. vastavalt 16 ja 17, 1744. a. — 13 ja 19, 1750. a. — 13 ja 16, 1757. a. 13 meest ja 17 naist.

Tabel 2 (järg 26)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Noarootsi ja Haapsalu khk.												
Riguldi	143	170	313	121	139	260	143	187	330			
Uuemõisa ¹¹⁸	179	158	337	198	182	380	209	203	412	241	227	468
Sutlepa ¹¹⁹	=	=	=	—	—	—	81	84	165	65	75	140
Paslepa	151	143	294	192	168	360	228	194	422			
Nõmküla ¹²⁰	73	67	140	75	66	141	117	82	199	228	191	419
Saaremõisa	70	82	152	55	58	113	94	93	187			
Pürksi	41	35	76	39	43	82	43	40	83	99	88	187
Tahu	18	22	40	19	19	38	22	20	42			
Noarootsi kirikumõis				30	30	60	45	41	86			
Kokku	675	677	1352	729	705	1434	982	944	1926	633	581	1214
Vormsi khk.												
Suuremõisa	398	405	803	516	536	1052	544	586	1030			
Lõuna	48	55	103	61	60	121	58	64	122			
Vormsi kirikumõis				39	35	74	39	33	72			
Kokku	446	460	906	616	631	1247	641	683	1324			

¹¹⁸ Haapsalu-Uuemõisa jagunes kiriklikult 4 kihelkonna — Ridala, Lääne-Nigula, Noarootsi ja Haapsalu vahel.

¹¹⁹ Sutlepa oli Haapsalu-Uuemõisa abimõis; kahes varasemas revisjonis ei ole teda peamõisast eraldatud. 1726. a. elas Sutlepa külas 39 meest ja 33 naist, 1732. a. — 62 meest ja 51 naist.

¹²⁰ Osa Nõmkülast kuulus kiriklikult Lääne-Nigula kihelkonda.

Tabel 2 (järg 27)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
HIIUMAA																		
Pühalepa khk.																		
Suuremõisa ¹²¹	1023	1019	2042	1150	1182	2332	1070	1079	2149	1115	1167	2282	1224	1217	2441	1357	1339	2696
Hüesaare	85	85	170	108	99	207	113	92	205	97	92	189	100	98	198	103	108	211
Kassari	141	147	288	171	208	379	180	206	386	198	191	389	210	212	422	204	212	416
Partsi	20	22	42	19	24	43	138	142	280	141	141	282	158	160	318	214	212	426
Kokku	1269	1273	2542	1448	1513	2961	1501	1419	3020	1551	1591	3142	1692	1687	3379	1878	1871	3749
Käina khk.																		
Putkaste	391	397	788	436	455	891	438	413	851	456	437	893	500	482	982	531	536	1067
Vaemla	185	171	356	226	219	445	288	303	591									
Orjaku	72	55	127	74	68	142	73	69	142	74	66	140	84	77	161	104	100	204
Kokku	648	623	1271	736	742	1478	799	785	1584	530	503	1033	584	559	1143	635	636	1271
Reigi khk.																		
Kõrgessaare	654	653	1307	767	810	1577	699	707	1406	659	651	1310	781	722	1503	818	818	1636
Lauka	80	84	164	96	99	195	106	96	202									
Reigi kirikumõis																		
Kokku	734	737	1471	863	909	1772	805	803	1608	659	651	1310	781	722	1503	818	818	1636

¹²¹ Rootsiaegse adramaade arvu saavutas see riigimõis 1739. a. ja adramaarevisjone seal hiljem enam ei korraldatud. Hilisemad andmed pärinevad rendiraamatutest, kus sisalduvad talude kohta adramaarevisjonide omadega analoogilised andmed (vt. ENSV RAKA, f. 3, nim. 1, sü. 462, 471, 183). Kuid tabelis on 1750.—1751. a. lahtris tegelikult 1752., 1757. a., lahtris — 1755. aasta andmed.

Tabeli nr. 2 alusel on koostatud tabel 3, mis näitab, kuidas muutus adramaarevisjonide ja 1782. a. hingeloenduse järgi pärustalupoegade arv Eestimaa kubermangus kihelkonniti ajavahemikus 1726—1732. Analoogiline tabel sisaldub ka autori eespool viidatud artiklis, milles ühtlasi on lähemalt põhjendatud koostamise põhimõtteid. Mõlemal korral on püütud saavutada adramaarevisjonide ja hingeloenduste andmete haakumist. Käesoleval juhul on aga rohkem silmas peetud ka kiriklikku jagunemist, samuti on kõrvaldatud mõningad varasemasse töösse sisselipsanud vead ja ebatäpsused. Siiski ei sunni need korrektiivid veel revideerima viidatud artiklis esitatud Eestimaa demograafilise arengu üldpilti. Arengu lokaalseid erijooni loodab autor lähemalt vaadelda mõnes hilisemas töös, pärast feodalismi lõpuperioodi majanduse paikkondliku eripära väljaselgitamist.

Lisaks pärustalupoegadele sisaldavad adramaarevisjonid andmeid veel ka nn. vabade ja võõraste kohta. Ehkki nende vastu on viimasel ajal hakanud huvi tundma nii ajaloolased kui ka etnograafid, nõuab selle väikesearvulise, ent väga heterogeense maarahvakategooria lähem tundmaõppimine veel aastaid. Nagu selgub tabeli nr. 4 viimaste lahtrite võrdlemisel, on vähemalt viimastest adramaarevisjonidest suur osa vabu ja võõraid välja jäänud. Sellesse kategooriasse kuulujate biograafiliste andmete jälgimine kinnitab sedasama. Eriti sageli on registreerimata jäetud sakslased, sest viimaste õiguslik staatus ei satu juba nende rahvuse tõttu küsimärgi alla. Ilmselt puudulikult on kirja pandud ka vabade perekonnaliikmed. Seepärast tuleb tabeli nr 4 arve käsitada kui minimaalseid. Teatud abi pakub tabel adramaarevisjonide ja meetrikaraamatute andmete kõrvutamisel.

Nagu eespool juba mainitud, on adramaarevisjonide materjalis talupojad jagatud 3 vanuserühma: alla 15 aasta vanused lapsed, 15—59 aastased tööjõulised inimesed ja vanad (üle 60 aasta) ning töövõimetud täiskasvanud (vigased, mõnd rasket kroonilist haigust põdejad jne.). Seetõttu on adramaarevisjonid oluliseks allikaks ka talurahva vanuselise struktuuri selgitamisel. Tõsi, selles küsimuses ei suuda nad konkureerida hingeloenditega, kus on antud iga talupoja vanus loendusaastral, mis muidugi annab uurijale hoopis avaramad võimalused vanuselise struktuuri jälgimiseks.¹²² Hilisematega võrreldavate andmete saamist adramaarevisjonidest takistab eriti vigaste ja haigete täiskasvanute arvamine

¹²² Vt. S. Vahtrre. Talurahva vanuselisest koostisest Eestis hingeloenduste andmeil. — *Studia historica in honorem Hans Kruus*. Tallinn, 1971, lk. 257—272; M. Leemet s. Talurahva vanuseline koosseis Haljala kihelkonnas 1782.—1858. a. — *Ajaloolaseid töid IV*. Tartu, 1970, lk. 92—113.

Pärustalupoegade arv (mõisateenijateta) Eestimaa aastate 1726—1782 revisjonide andmeil

Territoriaallüksus	1726	1732	1739	1744	1750	1757	1765	1774	1782
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
HARJUMAA									
Jõelähtme	1264	1855	2031	2130	2221	2328	2528	2687	3006
Kuusalu	2208	2742	3124	3299	3636	3954	4389	4662	5296
Harju-Jaani	1221	1686	1857	1987	2280	2397	2823	3076	3484
Jüri	1280	1885	2280	2267	2483	2554	3168	3243	3804
Kose	2441	2906	3327	3337	3677	3935	4193	4725	5438
Rapla	2631	3154	3692	3697	4045	4582	5014	5583	6387
Hageri	1906	2163	2499	2625	2877	3255	3521	4020	5150
Juuru	1807	1985	2292	2509	2958	3225	3502	4281	5107
Keila	2657	3098	3789	3927	4481	4816	5667	6034	6594
Nissi	1167	1222	1568	1730	1959	2201	2425	2671	3288
Harju-Madise ja Risti	2681	2924	3156	3245	3561	3805	3904	4507	5179
Kokku	21263	25620	29615	30753	34178	37052	41134	45489	52733
VIRUMAA									
Jõhvi	2087	3497	4352	4352	5589	5498	5700	6640	7360
Vaivara	733	827	996	1072	1492	1543	1619	1866	2055
Lüganuse	1354	1794	1989	2188	2498	2467	2589	2901	3167
Viru-Nigula	2415	2966	3890	4320	4746	5357	4946	5152	5122
Haljala	2885	3540	4477	4669	5295	5390	5501	6072	6403
Rakvere	1330	1629	2090	2255	2428	2579	2657	3064	3380
Kadrina	3361	3993	4684	4523	4999	5392	5600	5962	6069
Viru-Jaagupi	1874	2371	2757	2867	3402	3663	3679	3783	4026
Väike-Maarja	2173	2488	2946	3092	3260	3402	3191	3627	4174
Simuna	2505	3100	3412	3581	4025	4423	4251	4962	5193
Kokku	20717	26205	31593	32834	37734	39711	39533	44029	46949

Tabel 3 (järg 1.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
JÄRVAMAA									
Ambla	2401	2846	3126	3118	3347	3331	3462	4262	4600
Järva-Jaani	1666	2052	2223	2282	2493	2736	2543	3069	3543
Järva-Madise	1101	1290	1456	1571	1659	1762	1851	2163	2420
Koeru	2284	2482	2614	2796	2975	3279	3349	3821	4251
Peetri	2078	2729	3127	3322	3687	3689	4136	4556	4786
Paide ja Anna	873	1138	1191	1154	1316	1362	1347	1353	1564
Türi	1664	1966	2312	2592	2940	3149	3340	3940	4441
Kokku	12067	14503	16049	16835	18417	19308	20028	23164	25605
LÄÄNEMAA									
Vigala	1060	1207	1442	1589	1750	1941	2191	2623	3112
Märjamaa	954	1087	1338	1412	1683	1935	2066	2313	2722
Kullamaa	2424	2761	3129	3337	3808	4289	4789	5089	6176
Mihkli	338	370	408	450	536	571	659	847	926
Kirbla	474	550	676	835	947	1067	1245	1534	1704
Lihula	272	346	488	433	613	698	776	883	1052
Karuse	979	1062	1206	1356	1584	1802	2010	2192	2412
Hanila ja Varbla	1057	1180	1481	1599	1804	2117	2439	2886	3478
Martna	1126	1252	1605	1713	2133	2154	2338	2561	2828
Ridala	2002	2011	2396	2425	2561	2801	2795	3037	3740
Lääne-Nigula	1319	1519	1892	1915	2302	2524	2700	3034	3638
Noarootsi	1396	1434	1926	2098	2344	2507	2628	2815	3159
Vormsi	963	1247	1324	1407	1494	1550	1565	1602	1704
Kokku	14364	16026	19311	20531	23559	25956	28201	31416	36651
HIUMAA									
Pühalepa	1943	2310	2322	2467	2537	2860	?	?	3361
Käina	2061	2348	2532	2810	2620	3232	?	?	4533
Reigi	1546	1854	1704	1613	1902	2017	?	?	1653
Kokku	5550	6512	6558	6890	7059	8109	?	?	9547
Kokku kubernangus	73961	88866	103126	107843	120947	130139	137682	153967	171485

Tabel 4

Vabad ja võõrad Eestimaal XVIII saj. adramaa- ja hingederevisjonide andmeil

Maakond, kihelkond	1726. a.	1732. a.	1739. a.			1744. a.			1750. a.			1757. a.			1765. a.			1774. a.			1782. a.			
	Kokku	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	
																								1
HARJUMAA																								
Jöelähtme	50	124	43	24	67	47	37	84	22	8	30	12	7	19	51	22	73	33	34	67	56	60	116	
Kuusalu	21	116	28	23	51	34	20	54	43	48	91	73	67	140	26	25	51	64	45	109	96	84	180	
Harju-Jaani	42	108	53	40	93	70	41	111	47	27	74	39	25	64	39	24	63	51	40	91	75	60	135	
Jüri	106	94	50	36	86	48	47	95	84	80	164	56	48	104	54	44	98	68	66	134	98	96	194	
Kose	98	195	92	77	169	61	52	113	65	50	115	58	46	104	64	70	134	80	85	165	140	132	272	
Rapla	136	139	46	37	83	36	29	65	31	27	58	42	34	76	25	42	67	51	45	96	130	125	255	
Hageri	58	126	51	50	101	86	81	167	67	71	138	42	36	78	45	25	70	34	27	61	81	96	177	
Juuru	70	134	53	49	102	58	43	101	45	24	69	48	36	84	30	36	66	29	34	63	78	67	145	
Kella	106	268	91	76	167	104	79	183	87	80	167	85	81	166	81	83	164	98	93	191	144	142	286	
Nissi	56	100	24	25	49	49	40	89	11	10	21	7	13	20	26	28	54	9	11	20	27	48	75	
Harju-Madise ja Risti	24	70	27	21	48	19	12	32	—	—	—	6	6	12	12	7	19	1	—	1	18	26	44	
Kokku	767	1474	558	458	1016	603	491	1034	502	425	927	468	399	867	453	406	859	518	480	998	943	936	1879	
VIRUMAA																								
Jõhvi	182	622	285	246	531	359	327	686	36	29	65	28	28	56	65	49	114	42	42	84	199	181	380	
Vaivara	91	312	170	178	348	264	242	506	98	96	194	98	85	183	40	42	82	41	30	71	142	117	259	
Lüganuse	22	262	152	125	277	63	53	118	8	7	15	15	12	27	10	9	19	8	5	13	56	64	120	
Viru-Nigula	69	301	121	111	233	113	95	208	61	55	116	41	40	81	25	20	45	31	33	64	88	91	179	
Haljala	127	319	116	134	250	116	112	228	103	96	199	62	52	114	34	27	61	25	30	55	85	83	168	
Rakvere	20	211	94	108	202	57	66	123	26	18	44	37	26	63	39	38	77	28	30	58	50	45	95	
Kadrina	25	61	22	20	42	30	20	50	22	19	41	22	14	36	55	35	90	25	27	52	81	80	161	
Viru-Jaagupi	45	193	49	44	93	80	90	170	74	80	154	55	44	99	52	49	101	53	58	111	123	127	250	
Väike-Maarja	29	135	46	38	84	30	24	54	31	28	59	46	56	102	25	36	60	26	27	53	70	71	141	
Simuna	86	134	77	69	146	41	42	83	40	32	72	52	46	98	62	50	112	53	46	99	118	112	230	
Kokku	696	2550	1133	1073	2206	1155	1071	2226	499	460	959	456	403	859	407	354	761	332	328	660	1012	971	1983	

Tabel 4 (järg)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
JÄRVAMAA																							
Ambla	50	131	75	64	139	49	28	77	64	52	116	63	49	112	66	61	127	64	71	135	192	172	364
Järva-Madise	50	41	50	43	93	16	18	34	14	15	29	5	2	7	15	12	27	31	26	57	34	45	79
Järva-Jaani	37	38	31	23	54	42	32	74	8	6	14	28	25	53	45	45	90	38	39	77	54	52	106
Koeru	77	131	26	14	40	56	39	95	36	36	72	39	41	80	51	50	101	57	53	110	150	157	307
Peetri	37	163	42	34	76	40	32	72	18	14	32	9	11	20	17	21	38	26	30	56	64	58	124
Paide ja Anna	28	60	—	—	—	18	11	29	—	—	—	—	—	—	3	2	5	2	—	2	19	31	50
Tõri	37	146	47	59	106	98	101	199	17	15	32	23	14	37	11	10	21	31	32	63	47	42	87
Kokku	316	710	271	237	508	319	261	580	157	138	295	167	142	309	208	201	409	249	251	500	560	557	1117
LÄÄNEMAA																							
Vigala	29	69	24	16	40	65	47	112	64	54	118	41	33	74	18	11	29	7	6	13	26	19	45
Märjamaa	62	63	54	53	107	35	24	59	88	57	145	78	58	136	86	80	166	53	54	107	103	98	201
Kullamaa	39	83	27	24	51	56	33	89	90	80	170	62	63	125	103	73	176	62	50	112	124	110	234
Mihkli	8	13	15	12	27	27	33	60	20	19	39	16	11	27	21	7	28	23	21	44	33	36	69
Kirbla	32	78	29	29	58	31	26	57	67	66	133	54	45	99	61	56	117	38	43	81	54	52	106
Lihula	—	11	7	6	13	13	13	26	47	41	88	14	15	29	28	28	56	31	33	64	15	26	41
Karuse	26	19	15	13	28	23	28	51	52	46	98	37	46	83	37	43	80	48	43	91	77	69	146
Hanila-Varbla	42	44	14	12	26	24	21	45	63	59	122	56	51	107	39	49	88	57	69	126	64	62	126
Martna	15	67	31	26	57	33	32	65	78	67	145	36	48	84	29	28	57	15	13	28	39	38	77
Ridala	14	61	10	8	18	15	11	26	49	32	81	19	19	38	17	15	32	27	22	49	75	70	145
Lääne-Nigula	63	92	32	33	65	38	37	75	57	50	107	47	44	91	49	33	82	10	8	18	38	30	68
Noarootsi	95	64	—	—	—	6	6	12	16	14	30	8	5	13	18	17	35	11	9	20	38	36	74
Vormsi	—	—	—	—	—	—	—	—	9	7	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	5	10
Kokku	426	664	258	232	490	366	311	677	700	592	1292	468	438	906	506	440	946	382	371	753	692	651	1343
HIUMAA																							
Pühalepa																		8	8	16	31	34	65
Käina																		16	14	30	19	12	31
Reigi																		10	6	16	15	17	32
Kokku																		34	28	62	65	63	128

Eestimaa talurahva vanuseline koostis XVIII saj. adramaarevisjonide andmell (%)

Tabel 5

Maakond, kihelkond	1726. a.						1732. a.						1739. a.						1744. a.						1750. a.						1757. a.						1765. a.						1774. a.					
	Mehed			Naised			Mehed			Naised			Mehed			Naised			Mehed			Naised			Mehed			Naised			Mehed			Naised			Mehed			Naised								
	lapsed	tööjõulised	vanad ja vigased	lapsed	tööjõulised	vanad ja vigased	lapsed	tööjõulised	vanad ja vigased	lapsed	tööjõulised	vanad ja vigased	lapsed	tööjõulised	vanad ja vigased	lapsed	tööjõulised	vanad ja vigased	lapsed	tööjõulised	vanad ja vigased	lapsed	tööjõulised	vanad ja vigased	lapsed	tööjõulised	vanad ja vigased	lapsed	tööjõulised	vanad ja vigased	lapsed	tööjõulised	vanad ja vigased	lapsed	tööjõulised	vanad ja vigased	lapsed	tööjõulised	vanad ja vigased									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49
HARJUMAA																																																
Jõelähtme	48	40	12	48	39	13	40	49	11	41	46	13	41	45	14	41	45	14	42	47	11	41	44	15	42	47	11	41	47	12	40	52	8	41	48	11	37	54	9	39	52	9	38	53	9	39	49	12
Kuusalu	51	37	12	51	37	12	45	42	13	42	41	17	43	48	9	38	49	13	41	51	8	38	49	13	43	49	8	39	49	12	43	51	6	40	50	10	43	52	5	39	53	8	39	55	6	29	62	9
Harju-Jaani	49	38	12	49	37	14	43	45	12	38	47	15	43	45	12	41	45	14	36	50	14	41	45	14	41	49	10	43	46	11	39	51	10	42	48	10	42	51	7	41	52	7	38	53	9	39	49	12
Jüri	50	38	12	47	43	10	40	50	10	38	48	14	42	46	12	39	45	16	41	49	10	41	47	12	43	49	8	42	49	9	40	54	6	40	52	8	36	58	6	36	55	9	36	53	11	36	48	16
Kose	53	35	12	52	35	13	45	44	11	41	43	16	40	49	11	38	44	18	37	52	11	40	45	15	41	49	10	44	46	10	42	50	8	41	50	9	42	52	6	41	50	9	36	54	10	37	49	14
Rapla	51	35	14	52	37	11	46	42	12	44	39	17	43	46	11	42	43	15	44	45	11	43	42	15	44	49	7	44	45	11	41	50	9	42	48	10	39	53	8	40	48	12	38	54	8	40	48	12
Hageri	54	32	14	51	34	15	44	43	13	43	41	16	41	45	14	39	45	16	41	45	14	38	48	14	43	46	11	42	45	13	45	47	8	44	47	9	40	52	8	40	51	9	36	52	12	36	51	13
Juuru	57	31	12	54	30	16	47	40	13	42	41	17	41	45	14	36	45	19	40	48	12	41	46	13	47	45	8	44	45	11	49	44	7	45	46	9	41	51	8	42	48	10	39	52	9	38	50	12
Keila	50	36	14	48	36	16	44	46	10	41	46	13	40	48	12	38	46	16	39	49	12	41	45	14	40	50	10	44	46	10	39	52	9	42	46	12	41	52	7	39	52	9	36	54	10	36	53	11
Nõssi	52	35	13	51	35	14	46	39	15	46	36	18	42	44	14	40	43	17	42	46	12	40	47	13	44	44	12	43	44	13	40	51	9	49	42	9	40	51	9	43	48	9	37	54	9	41	47	12
Harju-Madise ja Risti	46	42	12	42	42	16	39	49	12	36	49	15	37	49	14	37	47	16	36	51	13	43	42	15	38	51	11	45	43	12	39	53	8	41	53	6	34	54	12	38	53	9	30	55	15	36	54	10
Keskmine	51	36	13	50	36	14	44	44	12	41	43	16	41	47	12	39	45	16	40	48	12	41	46	13	42	48	10	42	46	12	42	50	8	42	48	10	40	53	7	40	51	9	37	53	10	38	51	11
VIRUMAA																																																
Jõhvi	46	37	17	44	39	17	37	47	16	39	45	16	39	50	11	36	48	16	40	50	10	40	48	12	41	50	9	42	48	10	40	54	6	41	51	8	41	54	5	37	54	9	38	54	8	39	53	8
Vaivara	46	40	14	49	37	14	37	50	13	40	49	11	40	50	10	39	45	16	41	54	5	42	47	11	44	49	7	45	47	8	43	51	6	25	65	10	41	54	5	36	57	7	39	54	7	34	56	10
Lüganuse	49	33	18	50	33	17	39	49	12	37	46	17	37	51	12	37	47	16	40	52	8	42	46	12	39	55	6	40	50	10	40	55	5	41	50	9	33	61	6	36	54	10	37	52	11	41	48	11
Viru-Nigula	42	41	17	45	41	14	43	45	12	37	47	16	38	50	12	37	48	15	40	50	10	41	44	15	44	49	7	42	47	11	40	54	6	40	51	9	37	59	4	32	60	8	40	52	8	36	53	11
Haljala	53	34	13	52	35	13	44	44	12	43	43	14	38	50	12	37	50	13	39	50	11	40	46	14	44	49	7	44	45	11	41	52	7	42	49	9	42	53	5	35	56	8	35	56	9	33	55	12
Rakvere	44	39	17	45	39	16	42	45	13	42	41	17	38	51	11	35	52	13	40	50	10	39	49	12	44	50	6	44	46	10	40	52	8	41	48	11	44	51	5	39	50	11	41	52	7	37	50	13
Kadrina	46	42	12	48	39	13	42	46	12	43	41	16	38	49	13	38	47	15	39	50	11	39	47	14	41	50	9	38	50	12	41	51	8	39	50	11	44	50	6	39	51	10	39	52	9	36	54	10
Viru-Jaagupi	47	40	13	48	39	13	44	44	12	45	41	14	38	50	12	38	46	16	39	51	10	39	47	14	40	54	6	41	48	11	41	53	6	40	50	10	41	53	6	38	54	8	36	55	9	36	56	8
Väike-Maarja	44	39	17	45	38	17	43	42	15	42	40	18	36	52	12	36	50	14	39	51	10	40	49	11	39	53	8	41	49	10	41	52	7	41	50	9	39	55	6	38	53	9	37	51	12	35	51	14
Simuna	50	40	10	48	37	15	45	45	10	45	41	14	39	52	9	36	51	13	40	50	10	36	49	15	41	51	8	39	50	11	43	49	8	39	53	8	39	56	5	40	54	6	37	55	8	35	55	10
Keskmine	47	39	14	47	38	15	42	45	13	41	43	16	38	50	12	37	49	14	40	50	10	39	47	14	41	51	8	41	48	11	41	52	7	40	51	9	40	55	5	37	54	9	38	53	9	36	53	11
JÄRVAMAA																																																
Ambla	48	41	11	50	39	11	47	40	13	43	41	16	37	49	14	38	47	15	36	53	11	39	47	14	38	52	10	40	48	12	39	51	10	42	48	10	41	51	8	36	52	12	42	48	10	40	51	9
Järva-Madise	55	37	8	49	42	9	45	44	11	44	41	15	42	46	12	42	46	12	41	50	9	42	45	13	42	47	11	44	44	12	46	47	7	37	54	9	45	50	5	35	58	7	39	52	9	38	50	12
Paide ja Anna	46	35	19	48	34	18	48	39	13	48	37	15	42	45	13	40	46	14	44	44	12	40	49	11	42	48	10	45	46	9	41	51	8	48	42	10	44	50	6	39	50	11	35	55	10	35	55	10
Järva-Jaani	50	38	12	50	37	13	47	38	15	44	38	18	42	44	16	41	41	18	40	49	11	40	46	14	38	48	14	40	47	13	41	51	8	43	49	8	44	49	7	41	48	11	38	53	9	33	55	12
Koeru	51	37	12	49	38	13	46	44	10	42	45	13	43	46	11	40	45	15	38	53	9	38	48	14	41	50	9	41	48	11	43	50	7	40	52	8	43	50	7	39	50	11	40	50	10	40	47	13
Peetri	48	39	13	49	36	15	45	42	13	43	41	16	39	49	12	38	46	16	39	52	9	38	48	14	42	50	8	42	47	11	41	52	7	41	48	11	39	53	8	41	50	9	39	51	10	37	50	13
Türi	49	37	14	47	39	14	45	42	13	42	41	17	39	48	13	42	43	15	42	48	10	40	49	11	46	47	7	41	50	9	42	52	6	38	52	10	39	54	7	38	54	8	42	49	9	40	52	8
Keskmine	49	38	13	49	38	13	46	41	13	43	41	16	40	47	13	40	45	15	40	50	10	39	48	13	41	49	10	41	47	12	42	51	7	41	50	9	42	51	7	39	51	10	40	51	9	38	51	11

vanadega ühte kategooriasse.¹²³ Et olla päris täpne, tuleks leppida talupoegade jagamisega adramaarevisjonide põhjal vaid kahte vanuserühma: lapsed (alla 15 aasta) ja täiskasvanud. Siiski on tabelis 5 vanade ja vigaste (õigemini töövõimetute) protsent antud eraldi, sest laste ja töövõimetute protsentide liitmisel saame ülalpeetavate osakaalu.

Tabelis 5 torkab kõigepealt silma äärmiselt kõrge laste protsent 1726. a. Paljudes, eriti läänepoolsetes mandrikihelkondades moodustasid alla 15 aasta vanused lapsed rohkem kui poole talupoegade üldarvust. Neljas kihelkonnas (Märjamaa, Karuse, Juuru, Järva-Madise) on poeglaste osakaal meeste üldarvus koguni üle 55%. Töövõimeliste protsent langeb paaril juhul (Kirbla mehed, Mihkli naised) koguni alla 30. Põhjusi pole vaja kaugelt otsida — nendeks on ülikõrge sündivus ja ka laste suhteliselt madal surevus katkujärgseil aastail (vt. lk. 282 jj). Ka vanade kõrge protsent seletub esmajoonel katku mõjuga. Eluga pääsesid 1710. a. peaaugalt tugevamad; need aga, kes olid katku ajal 44-aastased, langesid 1726. a. revisjonis juba vanade kategooriasse. Et peapõhjusteks oli katk, nähtub sellestki, et piirkondades, mida katk laastas nõrgemini (Vormsi, Hiiumaa, osalt ka Viru- ja Järvamaa), on talurahva vanuseline struktuur (eriti laste osakaal) märksa lähedasem sajandi 2. poole n.-õ. normaalsele olukorrale. Siiski ei saa päriselt välistada võimalust, et andmeid mõjustas mõnevõrra ka 1726. a. revisjoni pealiskaudsus.¹²⁴

1732. aastaks on laste protsent peaaegu kõikides kihelkondades langenud (erandiks on Vormsi, Reigi ja Pühalepa). Kubermangu lääneosas jääb see siiski enamasti märksa kõrgemaks 1739. a. vastavast näitajast. Seevastu Viru- ja Järvamaal on laste osakaal 1732. a. tunduvalt väiksem kui 1739. a. Põhjuseks on nähtavasti 1730. a. seal möllanud rüugetaud.¹²⁵ 1744. a. revisjoni paiku saavutab vanuseline struktuur mõneks ajaks suhtelise stabiilsuse: laste protsent on enamasti 38—42, töövõimelistel täiskasvanutel 48—51 talupoegade üldarvust. Vanad ja vigased mehed moodustavad harilikult meeste üldarvust 8—11 protsenti; vastavasse kategooriasse kuuluvate naiste osakaal on reeglipäraselt 2 protsenti kõrgem.

Kahe viimase adramaarevisjoni vahelisel perioodil laste osakaal väheneb mõnevõrra peaaegu kõikides kihelkondades. Osalt seletub see laste suure surevusega 1773. a. Igatahes oli laste prot-

¹²³ Mõnede adramaarevisjonide protokollid lasevad vanu ja vigaseid eraldada. Nii oli 1774. a. Märjamaa kihelkonnas 13 revideeritud mõisas 1030 meestalupoega, neist vanu ja vigaseid 97. Viimastest tunnistas revisjonikomisjon vanemaks kui 60 aastat 35, mitmesuguste vigastuste või haiguste tõttu töövõimetuteks aga 59 meest; 3 talupoja kohta puuduvad andmed. Seega üle 60 aasta vanuste osakaal 3,2 protsenti (ENSV RAKA, f. 3, nim. 1, sü. 504).

¹²⁴ Tõenäoliselt tuleb selle arvele kirjutada näiteks laste madal osakaal 1726. a. Vormsis ja Reigis.

¹²⁵ Vt. ENSV RAKA, f. 1224, nim. 3, sü. 3.

sent 1782. a. hingeloenduse ajal Viru-Nigulas 40 ja Haljalas 38; 1774. a. vastavad arvud olid 38 ja 34. Kolmandas kihelkonnas Rakveres, mille talurahva vanuselist koosseisu on uuritud, oli olukord stabiilne (1774. a. oli lapsed 39, 1782. a. 38% talupoegadest).¹²⁶ Laste osakaalu uuest langusest annavad tunnistust 1795. a. hingeloendid.

Kui jätta kõrvale katkujärgsed kolm aastakümnet, siis võib väita, et muudatused talurahva vanuselises struktuuris (eriti laste osakaalus) ei ole vaadeldud perioodil kindlasuunalised. Kõikumised ajas sõltusid eeskätt laste surevusest, viimane omakorda rõugete ja teiste eeskätt lapsed tabavate nakkushaiguste levikust.¹²⁷

Suure katku ja hingeloenduste vahelise perioodi talurahva arvu jälgimisel on adramaarevisjonide materjalid esmaklassiline ja asendamatu allikas. Interpoleerimise abil lubavad nad kindlaks teha kahe revisjoni vahelises ajavahemikus (5—9 aasta vältel) talurahva arvus toimunud muutused. Kuid adramaarevisjonide materjalidest ei nähtu, kuidas muutus see arv ühel või teisel konkreetsel aastal. Samuti ei paku nad peaaegu mingeid pidepunkte rahva-arvu liikumise sisemise mehhanismi avamiseks. Seepärast tuleb neile küsimustele vastust otsida teistest allikatest, eelkõige kõnesoleval perioodil abiellumiste, sündide ja surmajuhtumite ülevõetust arvestust pidanud kirikuasutuste materjalidest. Meie teema seisukohalt pakuvad neist kõige suuremat huvi luteriusu koguduste meetrikaraamatud ning alates 1756. aastast pastorite koostatud ja konsistooriumile saadetud aastaaruanded.

Meetrikaraamatute rikkalikku ja mitmekülgset andmestikku on meil ammust ajast kasutatud genealoogilistel eesmärkidel. Ajaloolise demograafia uurijad (eriti H. Palli) on nende läbitöötamisele asunud alles viimastel aastatel. Kuna meetrikaraamatute andmete laad ja täpsus erineb õige suuresti mitte ainult kihelkonniti, vaid muutus teinekord tugevasti ka seoses uue pastori ametisseasumisega, siis nende lähem allikakriitiline analüüs saab toimuda alles kihelkonnamonograafiate tasemel. Siinkohal tuleb piirduda kõige hädavajalikumate märkustega.

Meetrikaraamatutes, millest varaseimad pärinevad XVII sajandist, registreeriti eelkõige abielud, sünnid ja surmajuhtumid. Tavaliselt jäid aga välja kiriklikult vormistamata abielud (mille osakaal vaadeldaval perioodil oli küll tähtsusetu), surnult sündinud või enne ristimist surnud lapsed. Enamasti on välja jäänud ka need surmajuhtumid, kus surnut ei maetud koguduse surnuaiale. Seega oleks õigem öelda, et meetrikaraamatutes sisalduvad andmed laulatuste, ristimiste ja kiriklike matuste kohta. Enamasti on kõik need kolm kirikupalatuste liiki kantud ühte ja samasse meetrikaraamatusse, kuid vahel on igaühe jaoks eraldi raamat. Pea-

¹²⁶ S. V a h t r e. Talurahva vanuselises koostises, lk. 261 jj.

¹²⁷ Lähemalt nendest lk. 269 jj.

aegu alati on meetrikaraamatutes märgitud iga laulatuse, ristimise ja matuse kuupäev. XVIII saj. 30-ndaist aastaist saab üldiseks ka sünni- ja surmadaatumi ülestähendamine. Sageli on dateerimata jäetud (või siis umbmääraselt dateeritud) need talitused, mida ei viinud läbi kirikuõpetaja ise. Sellisteks on kõigepealt hädapistimised, koguduse liikmete laulatused linnas või ka mõnes teises maakirikus, matmised abikirikute juures asuvatesse surnuadadesse jne. Siiski on peaaegu alati kindlaks tehtav iga meetrikaraamatuse kantud talituse aasta.

Paljudes meetrikaraamatutes on järjekindlalt kirja pandud surnute vanus. Kuna adramaarevisjonides varjujäävaid kõrvalekaldumisi normaalsest arengujoonest tingisid kõigepealt tõusud ja langused surmajuhtumite arvus (sündide arv kõigub suhteliselt vähe), need aga olenesid eriti nakkushaiguste levikust, siis on meie teema seisukohalt eriti olulised meetrikaraamatutesse tehtud märkused surmapõhjuste kohta. Üksikuid surmapõhjuste ülestähendusi leidub juba XVII saj. meetrikaraamatutes. Ka XVIII saj. 1. poolel on enamikus kihelkondades sedalaadi ülestähendusi juhuslikult; enam-vähem järjekindlalt on seda püütud teha vaid üksikutes kihelkondades (Kullamaal 1717., Haljalas 1740., Annas 1740. aastast peale). XVIII saj. viimastest aastakümnetest on taolisi andmeid juba massiliselt.¹²⁸

Ehkki meid huvitab antud juhul vaid talurahvas, tuleb siiski loobuda aadlike, vabade jt. abielude, ristimiste ja matuste eraldamisest, kuna see operatsioon on seotud ülearu suure ajakuluga. Pealegi pärineb tunduv osa andmeid pastorite aastaaruannetest, kus sellist vahet pole võimalik teha. Ühtluse saavutamiseks on ka seal, kus saksa koguduse liikmete laulatuste, ristimiste ja matuste kohta peeti eraldi arvestust, vastavad andmed eesti koguduste andmetega liidetud. Ühtlustamise huvides on nii sündide kui ka matuste arvust välja jäetud surnultsündinud.

Meetrikaraamatute säilitamine ja ühtlasi andmetes esinevad lüngad nähtuvad tabelist nr. 6. Viimane on ühtlasi vältimatuks abimeheks tabelite nr. 7 ja 8 andmete kasutamisel (koos järgneva üle-

¹²⁸ Pikemat aega on nakkushaiguste ajalugu Eestis uurinud Tartu Sanitaar-Epidemioloogiajaama arst Lemming Rootsmäe, kelle töö tulemustest on trükitis ilmunud küll ainult väike osa: L. Rootsmäe. Rõugepanemine Eestis XVIII sajandil. — «Nõukogude Eesti Tervishoid», 1969, nr. 4, lk. 298—301; Л. Т. Роотсмьяэ. Сведения о дизентерии в Эстонии до середины XIX века. — Материалы научной конференции, посвященной 75-летию кафедры гигиены Тартуского государственного университета и 30-летию Тартуской городской СЭС. Тарту, 1970, стр. 173—174; (Л. Роотсмьяэ. Материалы об инфекционных заболеваниях в Эстонии в 1726—1873 гг. — Материалы IX межреспубликанской конференции по истории естествознания и техники в Прибалтике (октябрь 1972 г.). Вильнюс, 1972, стр. 181—184.

vaatega koguduste aruannetest). Tabelist on muide välja jäetud aastad, millest on säilinud vaid lünklikud andmed.

Meetrikaraamatute andmestikus leiduvaid lünki aitavad 1756. aastast peale täita pastorite iga-aastased aruanded konsistooriumile. Nimelt on peaaegu kõigis aruannetes mitmesuguste koguduse seisukorda iseloomustavate andmete hulgas toodud ka eelmise aasta (enamasti kirikuaasta) ristimiste, matuste, hiljem ka laulatuste arv.¹²⁹ Kahjuks ei ole need aruanded säilinud sajaprotsendiliselt: täielikult puuduvad andmed 1765., 1773. ja 1777. aasta kohta. Peale selle puuduvad paljude kihelkondade üksikute aastate aruanded: Jõelähtmes aastast 1764 ja 1766, Kuusalus 1764, Harju-Jaanis 1764, Jüris 1764 ja 1770, Kosel 1764, Raplas 1767 ja 1768, Hageris 1769 ja 1775, Juurus 1764, Nissis 1769 ja 1770, Harju-Madises 1759 ja 1766, Ristil 1759 ja 1775, Jõhvis 1766, Vaivaras 1763, 1771 ja 1775, Lügansel 1770, Viru-Nigulas 1770, Kadriinas 1759, Väike-Maarjas 1767 ja 1770, Amblas 1768, Järva-Madises 1763, Koerus 1767, Paides 1763, Annas 1763, Peetris 1766, Türil 1756 ja 1772, Vigalas 1768, Kullamaal 1778, Kirblas 1766, Lihulas 1766, Hanilas 1766, Varblas 1766, Martnas 1763, Ridalas 1760, 1764, Vormsis 1757–1760, 1762, Pühalepas 1757–1759 ja 1762–1764, Käinas 1758 ja 1760, Reigis 1758, 1762–1764, 1768.

Enamik neist lünkadest on küll juba kaetud meetrikaraamatute andmetega. Kui on olemas nii meetrikaraamatu kui ka aruande teated, on eelistatud esimesi. Real juhtudel ei lange meetrikaraamatute ja aruannete andmed kokku. Enamasti on põhjus selles, et paljudes aruannetes on aluseks kiriku-, meetrikaraamatutes aga kalendriaasta.

¹²⁹ Laulatuste arv on kõigis aruannetes ära toodud alates a. 1772; varasemates aruannetes on see antud vaid erandjuhtudel.

Eestimaa maakihelkondade 1711.—1781. a. meetrikaraamatute andmete säilimine

Kihelkond	Laulatused aastail	Ristimised aastail	Matused aastail
1	2	3	4
HARJUMAA			
Jõelähtme	1715—81	1715—81	1715—44 1747—81
Kuusalu	—	—	—
Harju-Jaani	1712—66	1712—46	1712—46
Jüri	1714—39, 1749—81	1714—39, 1749—81	1714—39, 1749—81
Kose	1721—39, 1742—81	1713—18, 1720—39, 1742—81	1715—39, 1741—81
Rapla	—	1774—81	1775—81
Hageri	1712—81	1712—81	1712—81
Juuru	1730—69, 1772—81	1730—81	1730—81
Nissi	1725—81	1719—22, 1725—30, 1732—81	1725—30, 1732—81
Keila	1711—50, 1757—74	1711—52, 1757—58, 1765, 1772, 1776—79	1712—52, 1758—66, 1768—69, 1773—74, 1776—79
Risti	1749—81	1749—81	1761—81
Harju-Madise	—	—	—

Tabel 6 (järg 1)

1	2	3	4
VIRUMAA			
Jõhvi	1722—24, 1732—46, 1751—81	1719—81	1724—81
Iisaku	1742—43, 1750—79, 1781	1739—43 1750—62	1739—43, 1750—81
Vaivara	1739—49, 1753—61, 1764—81	1739—46, 1754—81	1739—46, 1754—81
Lüganuse	1736—81	1736—81	1736—81
Viru-Nigula	1713—30, 1734—39, 1743—81	1712—32, 1734—81	1716—29, 1741—48, 1751—81
Haljala	1730—69	1728—69	1730—69
Rakvere	1712—33	1773—81	1773—81
Kadrina	1712—33.	1712—33	1712—33
Viru-Jaagupi	1743—81	1743—81	1743—81
Väike-Maarja	1727—81	1727—28, 1730—81	1727—28, 1730—81
Simuna	1712—35, 1742—81	1712—35, 1742—81	1713—35, 1742—81
JÄRVAMAA			
Ambla	1711—81	1711—81	1711—81
Järva-Jaani	1714—81	1711—81	1715—81
Järva-Madise	1736—81	1737—81	1737—81

Tabel 6 (järg 2)

1	2	3	4
Koeru	1727—81	1727—81	1727—81
Paide	1740—81	1725—26, 1728—30, 1733—38, 1740—81	1728—38, 1740—81
Anna	1740—81	1740—81	1740—81
Peetri	1725—79	1724—55, 1763—81	1725—62, 1765, 1773, 1777—79
Türi	1739—81	1734—36, 1774—81	1774—81
LÄÄNEMAA			
Vigala	—	—	—
Märjamaa	1715—20, 1722—23, 1726—71, 1775—81	1715, 1717—81	1715, 1717—81
Kullamaa	1711—81	1711—81	1712—81
Kirbla	1766—81	1766—81	1766—81
Lihula	—	—	—
Karuse	1713—81	1713—81	1713—81
Hanila	1712—81	1712—81	1712—81
Varbla	1745—81	1746—81	1745—81
Martna	—	—	—

Tabel 6 (järg 3)

1	2	3	4
Ridala	1711—27, 1730—81	1713—81	1714—81
Lääne-Nigula	1714—81	1711—81	1711—81
Noarootsi	1711—78	1711—78	1711—78
Vormsi	1713—49, 1754—81	1713—15, 1717—81	1713—14, 1717—34, 1736—81
Pühalepa	1712—81	1712—81	1713—81
Käina	1711—75	1711—81	1711—75
Reigi	1729, 1732—63, 1780—81	1729, 1733—52, 1755—61, 1780—81	1728—30 1733—64, 1780—81

Tabel 7

Laulatuste, ristimiste ja matuste arv Eestimaal a. 1711—1781 kirikustatistika andmeil

Aasta	Laulatused		Ristimised		Matused		Iive		Töenäoline ristimiste ja matuste vahe kogu maakonnas
	Kihelkondades, kust andmed säilinud								
	elas maa-konna pä-rustalupoe-gadest (% üldarvust)	laula-tati paare	elas maa-konna pä-rustalupoe-gadest (% üldarvust)	ristiti	elas maa-konna pä-rustalupoe-gadest (% üldarvust)	maeti	elas maa-konna pä-rustalupoe-gadest (% üldarvust)	matus-te ja risti-miste vahe	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

HARJUMAA

1711	12,5	341	12,5	128					
1712	27,1	129	27,1	431	27,1	50	27,1	381	1406
1713	27,1	56	38,6	515	27,1	52	27,1	300	1107
1714	33,7	70	45,2	563	33,7	125	33,7	296	878
1715	39,0	80	50,5	511	50,5	184	50,5	327	647
1716	39,0	65	50,5	515	50,5	194	50,5	321	636
1717	39,0	65	50,5	477	50,5	296	50,5	181	359
1718	39,0	63	50,5	612	50,5	234	50,5	378	748

Tabel 7 (järg 1)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1719	39,0	65	44,5	406	50,5	248	44,5	174	391
1720	50,5	97	56,0	590	50,5	308	50,5	226	448
1721	50,5	85	56,0	617	50,5	282	50,5	260	515
1722	50,5	89	56,0	540	50,5	345	50,5	143	283
1723	50,5	71	50,5	543	50,5	198	50,5	345	683
1724	50,5	77	50,5	492	50,5	299	50,5	193	382
1725	56,0	73	56,0	569	56,0	296	56,0	273	487
1726	56,0	87	56,0	533	56,0	284	56,0	249	445
1727	56,3	94	56,3	512	56,3	359	56,3	153	272
1728	56,6	103	56,6	553	56,6	398	56,6	155	276
1729	56,9	136	56,9	503	56,9	275	56,9	228	400
1730	65,0	133	65,0	590	65,0	274	65,0	316	487
1731	65,3	142	60,5	494	60,5	333	60,5	161	266
1732	65,5	154	65,5	569	65,5	310	65,5	259	396
1733	65,6	165	65,6	548	65,6	289	65,6	259	395
1734	65,7	207	65,7	598	65,7	408	65,7	190	289
1735	65,8	197	65,8	707	65,8	457	65,8	250	380
1736	66,0	258	66,0	666	66,0	386	66,0	317	480
1737	66,1	241	66,1	700	66,1	475	66,1	264	400
1738	66,2	210	66,2	793	66,2	421	66,2	424	640
1739	66,3	211	66,3	796	66,3	456	66,3	395	596
1740	48,1	115	48,1	661	48,1	483	48,1	178	370
1741	48,2	89	41,4	600	48,2	411	41,4	229	555
1742	60,1	157	60,1	678	60,1	485	60,1	193	322
1743	60,1	141	60,1	759	60,1	463	60,1	296	492
1744	60,2	210	60,2	749	60,2	414	60,2	335	556
1745	60,0	259	60,0	947	52,9	763	52,9	97	183
1746	59,8	265	59,8	1028	52,9	562	52,9	343	650
1747	59,7	187	53,0	922	53,0	568	53,0	354	668
1748	59,6	197	53,0	914	53,0	592	53,0	322	604
1749	66,8	245	60,2	1147	60,2	662	60,2	485	806
1750	66,8	230	60,1	1068	60,1	763	60,1	305	507
1751	56,0	190	60,0	1189	60,0	868	60,0	321	535
1752	53,7	158	60,0	1100	60,0	734	60,0	366	610
1753	53,7	176	47,0	901	47,0	377	47,0	524	1115
1754	53,7	200	47,0	945	47,0	370	47,0	575	1223
1755	53,7	170	47,0	948	47,0	692	47,0	256	545
1756	53,7	194	87,0	1550	87,0	1779	87,0	-229	-263
1757	68,1	203	100	1993	100	1776	100	217	217
1758	68,1	232	100	1589	100	1185	100	404	404
1759	68,1	244	90,0	1590	90,0	511	90,0	1007	1119
1760	68,1	302	90,0	1511	90,0	763	90,0	796	885
1761	68,1	253	100	1826	100	1458	100	368	368
1762	68,1	244	100	1804	100	1241	100	563	563
1763	68,1	244	100	1715	100	1630	100	85	85
1764	68,1	267	83,5	1634	83,5	974	83,5	660	790
1765	68,1	271	61,2	1064	61,2	703	61,2	361	590
1766	68,1	257	100	1717	100	1061	100	656	656
1767	61,2	275	87,7	1556	87,7	1055	87,7	501	572
1768	71,2	319	87,7	1652	87,7	779	87,7	873	995
1769	73,5	318	100	1890	100	1034	100	856	856
1770	70,8	306	100	1927	100	1164	100	763	763
1771	73,6	290	100	1997	100	940	100	1057	1057
1772	100	296	100	1864	100	1273	100	591	591

Tabel 7 (järg 2)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1773	61,2	318	47,8	865	61,2	1408	47,8	-231	-483
1774	100	463	100	2098	100	1146	100	952	952
1775	94,0	527	94,0	1864	94,0	1361	94,0	503	535
1776	100	483	100	2028	100	1237	100	791	791
1777	61,2	377	61,2	1330	61,2	675	61,2	655	1070
1778	100	546	100	2280	100	1372	100	908	908
1779	100	472	100	2271	100	1305	100	966	966
1780	100	435	100	2390	100	1646	100	744	744
1781	100	461	100	2339	100	1416	100	923	923

VIRUMAA

1712	27,3	87	27,3	248	15,4	27	15,4	149	978
1713	38,4	78	38,4	393	27,3	48	27,3	235	861
1714	38,4	98	38,4	368	27,3	87	27,3	169	619
1715	38,4	78	38,4	361	27,3	84	27,3	139	509
1716	38,4	89	38,4	339	38,4	90	38,4	249	648
1717	38,4	70	38,4	308	38,4	126	38,4	182	474
1718	38,4	73	38,4	352	38,4	141	38,4	211	550
1719	38,4	65	52,4	458	38,4	137	38,4	222	579
1720	38,4	62	52,4	462	38,4	149	38,4	257	669
1721	52,4	98	52,4	514	38,4	147	38,4	297	774
1722	52,4	98	52,4	543	38,4	193	38,4	291	758
1723	52,4	82	52,4	540	38,4	146	38,4	307	801
1724	52,4	103	52,4	471	52,4	207	52,4	214	409
1725	38,4	75	52,4	545	52,4	186	52,4	359	680
1726	38,4	76	52,4	550	52,4	206	52,4	344	659
1727	48,0	120	62,0	606	62,0	252	62,0	354	572
1728	48,0	111	75,9	804	62,0	324	62,0	329	531
1729	48,0	105	66,3	654	52,4	270	52,4	278	531
1730	61,7	139	75,7	775	64,6	306	64,6	260	403
1731	50,6	111	75,7	862	64,6	318	64,6	346	537
1732	64,6	107	76,1	632	64,6	336	64,6	259	400
1733	64,6	146	64,6	561	64,6	255	64,6	306	474
1734	61,2	251	61,2	648	49,3	256	49,3	258	523
1735	60,9	237	60,9	715	49,2	285	49,2	226	460
1736	55,7	267	55,7	674	43,9	238	43,9	260	592
1737	56,0	270	56,0	715	44,1	400	44,1	109	248
1738	56,3	243	56,3	871	44,2	279	44,2	365	826
1739	59,2	198	59,2	864	47,0	453	47,0	225	479
1740	46,1	138	58,4	937	58,4	380	58,4	368	630
1741	46,1	110	58,4	965	58,4	449	58,4	406	697
1742	70,2	178	70,2	1127	70,2	793	70,2	334	476
1743	79,0	326	79,0	1207	79,0	800	79,0	407	516
1744	79,0	372	79,0	1305	79,0	638	79,0	667	844
1745	79,0	316	79,0	1342	79,0	1154	79,0	188	238
1746	79,0	278	79,0	1586	79,0	706	79,0	880	1114
1747	64,0	246	75,0	1370	75,0	1240	75,0	130	173
1748	64,0	245	75,0	1362	75,0	742	75,0	669	891
1749	64,0	192	75,0	1475	62,7	547	62,7	752	1199
1750	51,4	274	66,8	1466	60,2	672	60,2	565	938
1751	75,0	229	75,0	1548	75,0	1412	75,0	136	179
1752	75,0	209	75,0	1388	75,0	1371	75,0	17	23
1753	75,0	268	75,0	1451	79,2	731	75,0	744	992

Tabel 7 (järg 3)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1754	79,2	347	79,2	1502	79,2	729	79,2	858	1083
1755	79,2	332	79,2	1514	79,2	1117	79,2	397	502
1756	79,2	267	100	2018	100	1758	100	260	260
1757	79,2	250	100	1960	100	1999	100	-39	-39
1758	93,1	392	100	1613	100	1737	100	-124	-124
1759	79,2	387	86,2	1338	86,2	925	86,2	413	479
1760	92,4	420	100	1684	100	708	100	976	976
1761	92,4	378	100	1749	100	1101	100	648	648
1762	92,4	364	100	1650	100	1462	100	188	188
1763	88,3	403	100	1722	100	2239	100	-517	-517
1764	92,4	356	100	1850	100	1129	100	721	721
1765	78,0	295	78,0	1235	78,0	733	78,0	502	643
1766	100	427	100	1680	100	1128	100	552	552
1767	100	466	100	1815	100	993	100	822	822
1768	78,4	373	100	1864	100	1157	100	707	707
1769	100	443	100	1962	100	1396	100	566	566
1770	100	362	100	1961	100	1139	100	822	822
1771	100	345	100	1889	100	1144	100	745	745
1772	100	365	100	1953	100	1491	100	462	462
1773	73,3	380	73,3	1323	73,3	1293	73,3	30	41
1774	100	593	100	1937	100	1622	100	415	415
1775	100	617	100	2143	100	1613	100	530	530
1776	100	554	100	2137	100	1364	100	773	773
1777	73,3	391	73,3	1610	73,3	1059	73,3	551	56
1778	100	564	100	2034	100	1775	100	259	259
1779	100	293	100	1600	100	886	100	714	714
1780	100	325	100	1582	100	1066	100	516	516
1781	100	289	100	1552	100	985	100	567	567

JÄRVAMAA

1711	20,0	210	34,0	151	20,0	22	20,0	80	400
1712	20,0	46	34,0	215	20,0	37	20,0	131	655
1713	20,0	23	34,0	186	20,0	46	20,0	79	395
1714	34,0	34	34,0	232	20,0	62	20,0	105	525
1715	34,0	39	34,0	200	34,0	65	34,0	135	397
1716	34,0	27	34,0	219	34,0	85	34,0	134	394
1717	34,0	26	34,0	196	34,0	84	34,0	112	300
1718	34,0	28	34,0	206	34,0	85	34,0	121	326
1719	34,0	33	34,0	186	34,0	73	34,0	113	303
1720	34,0	43	34,0	205	34,0	77	34,0	125	335
1721	34,0	40	34,0	223	34,0	103	34,0	120	323
1722	34,0	39	34,0	185	34,0	126	34,0	59	174
1723	34,0	47	34,0	197	34,0	72	34,0	125	335
1724	34,0	37	51,3	276	34,0	125	34,0	70	206
1725	51,3	29	55,0	329	51,3	141	51,3	165	321
1726	51,3	64	55,0	331	51,3	119	51,3	187	365
1727	69,6	65	69,6	342	69,6	191	69,6	151	217
1728	69,6	83	73,1	404	73,1	281	73,1	123	169
1729	69,7	69	73,2	390	73,2	208	73,2	182	249
1730	69,7	84	73,3	429	73,3	201	73,3	228	312
1731	69,7	62	69,7	316	73,4	228	69,7	112	161
1732	69,8	47	69,8	350	73,5	224	69,8	137	196
1733	69,7	59	73,4	342	73,4	158	73,4	184	252

Tabel 7 (järg 4)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1734	69,7	126	87,0	427	73,3	242	73,3	78	107
1735	69,6	142	87,0	530	73,2	296	73,2	116	159
1736	78,5	139	87,1	618	73,1	331	73,1	159	218
1737	78,5	151	82,2	614	82,2	392	82,2	222	270
1738	78,4	129	82,2	589	82,2	446	82,2	143	174
1739	92,7	164	78,4	679	78,4	383	78,4	295	377
1740	100	138	85,5	650	85,5	594	85,5	56	65
1741	100	113	85,3	644	85,3	442	85,3	202	237
1742	100	117	85,0	620	85,0	383	85,0	237	279
1743	100	183	84,2	545	84,2	379	84,2	166	197
1744	100	226	84,5	686	84,5	345	84,5	341	404
1745	100	223	84,4	738	84,4	645	84,4	93	110
1746	100	209	84,3	807	84,3	472	84,3	335	398
1747	100	156	84,2	735	84,2	571	84,2	164	195
1748	100	216	84,2	769	84,2	460	84,2	309	367
1749	100	186	84,1	842	84,1	391	84,1	451	537
1750	100	196	84,0	861	84,0	607	84,0	254	303
1751	100	149	84,0	942	84,0	713	84,0	229	269
1752	100	134	83,9	817	83,9	556	83,9	261	311
1753	100	217	83,8	825	83,8	399	83,8	426	509
1754	100	177	83,7	862	83,7	453	83,7	409	489
1755	100	187	83,7	842	83,7	633	83,7	209	250
1756	100	181	83,6	760	83,6	843	83,6	-83	-99
1757	100	226	100	1023	100	1294	100	-271	-271
1758	100	225	100	892	100	1063	100	-171	-171
1759	100	246	100	928	100	441	100	487	487
1760	100	227	100	976	100	474	100	502	502
1761	100	180	100	1023	100	627	100	396	396
1762	100	183	100	921	100	750	100	171	171
1763	100	217	100	891	100	1049	100	-158	-158
1764	100	214	100	1091	100	707	100	284	284
1765	100	223	83,0	768	83,0	484	83,0	284	342
1766	100	238	100	968	79,3	442	79,3	282	356
1767	100	251	100	952	100	578	100	374	374
1768	100	230	100	1041	100	891	100	150	150
1769	100	219	100	1022	100	606	100	416	416
1770	100	233	100	1058	100	587	100	471	471
1771	100	226	100	1018	100	554	100	464	464
1772	100	136	83,0	840	83,0	516	83,0	324	390
1773	100	261	83,0	678	83,0	632	83,0	146	176
1774	100	281	100	1115	100	1016	100	99	99
1775	100	295	100	1213	100	881	100	332	332
1776	100	255	100	1136	100	724	100	412	412
1777	100	257	100	1260	100	553	100	707	707
1778	100	231	100	1175	100	714	100	461	461
1779	100	204	100	1266	100	840	100	426	426
1780	100	252	100	1189	100	931	100	258	258
1781	100	264	100	1231	100	913	100	318	318
LÄÄNEMAA									
1711	50,0	441	36,7	208	19,4	343			
1712	45,3	80	47,3	310	47,3	86	47,3	224	473
1713	58,1	77	68,5	463	68,5	93	68,5	316	461

Tabel 7 (järg 5)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1714	68,5	92	68,5	501	68,5	204	68,5	297	431
1715	75,3	58	75,3	463	68,4	193	68,4	231	338
1716	75,3	58	61,6	334	61,6	110	61,6	224	363
1717	75,3	85	75,3	401	75,3	243	75,3	158	209
1718	75,3	79	75,3	514	75,3	183	75,3	331	440
1719	75,3	74	75,3	496	75,3	160	75,3	336	447
1720	75,3	104	75,3	432	75,3	289	75,3	143	190
1721	68,5	54	75,3	444	75,3	204	75,3	240	319
1722	75,3	83	75,3	445	75,3	223	75,3	222	295
1723	75,3	116	75,3	527	75,3	198	75,3	339	450
1724	68,5	74	75,3	496	75,3	274	75,3	222	295
1725	75,3	74	75,3	518	75,3	190	75,3	328	449
1726	75,3	70	75,3	443	75,3	238	75,3	205	272
1727	75,2	62	75,2	500	75,2	268	75,2	232	309
1728	60,8	59	75,1	428	75,1	335	75,1	93	124
1729	74,9	118	74,9	490	74,9	255	74,9	235	314
1730	74,8	138	74,8	478	74,8	189	74,8	289	386
1731	74,7	130	74,7	492	74,7	224	74,7	268	359
1732	74,5	117	74,5	512	74,5	189	74,5	323	432
1733	74,4	135	74,4	502	74,4	306	74,4	196	263
1734	74,3	141	74,3	573	74,3	278	74,3	295	397
1735	74,1	147	74,1	525	66,5	272	66,5	229	344
1736	74,0	159	74,0	514	74,0	283	74,0	231	312
1737	73,9	167	73,9	657	73,9	275	73,9	382	517
1738	73,8	162	73,8	654	73,8	280	73,8	374	507
1739	73,7	167	73,7	684	73,7	365	73,7	319	433
1740	73,6	113	73,6	672	73,6	625	73,6	47	64
1741	73,5	144	73,5	681	73,5	491	73,5	190	258
1742	73,4	155	73,4	648	73,4	386	73,4	260	354
1743	73,3	121	73,3	694	73,3	343	73,3	351	478
1744	73,2	186	73,2	697	73,2	341	73,2	356	486
1745	77,0	144	73,1	766	77,0	431	73,1	361	484
1746	76,9	140	76,9	832	76,9	425	76,9	407	529
1747	76,7	142	76,7	803	76,7	393	76,7	410	534
1748	76,5	178	76,5	879	76,5	511	76,5	368	481
1749	76,4	219	76,4	903	76,4	583	76,4	320	419
1750	69,8	167	76,3	901	76,3	512	76,3	389	510
1751	69,8	165	76,3	969	76,3	505	76,3	464	608
1752	69,7	122	76,4	894	76,4	616	76,4	278	364
1753	69,6	174	76,5	879	76,5	423	76,5	456	596
1754	76,6	200	76,6	920	76,6	451	76,6	469	612
1755	76,7	180	76,7	951	76,7	636	76,7	315	410
1756	76,8	162	100	1093	100	899	100	194	194
1757	76,8	151	100	1120	100	1044	100	76	76
1758	76,7	221	100	1025	100	835	100	190	190
1759	76,6	220	100	1214	100	456	100	758	758
1760	76,5	222	100	1164	100	587	100	577	577
1761	76,4	180	100	1195	100	912	100	283	283
1762	76,4	191	100	1126	100	710	100	416	416
1763	76,3	196	100	1042	100	775	100	267	267
1764	76,3	155	100	1331	100	548	100	783	783
1765	80,8	243	76,2	873	76,2	491	76,2	382	501
1766	80,8	184	88,8	1082	88,8	583	88,8	499	562
1767	80,8	283	100	1078	100	721	100	357	357

Tabel 7 (järg 6)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1768	80,8	264	92,0	1158	92,0	605	92,0	553	600
1769	80,8	233	100	1186	100	631	100	555	555
1770	80,8	261	100	1267	100	707	100	560	560
1771	80,8	213	100	1356	100	604	100	752	752
1772	100	221	100	1296	100	688	100	608	608
1773	73,2	252	89,1	947	89,1	1312	89,1	-365	-410
1774	89,8	242	100	1398	100	644	100	754	754
1775	100	330	100	1261	100	783	100	478	478
1776	100	363	100	1360	100	668	100	692	692
1777	89,8	299	89,8	1163	89,8	515	89,8	648	722
1778	100	382	100	1463	100	657	100	806	806
1779	100	288	100	1525	100	848	100	677	677
1780	100	312	100	1519	100	1015	100	504	504
1781	100	275	100	1476	100	919	100	557	557

HIITUMAA

1711	37,1	38	37,1	55					
1712	72,1	106	72,1	142	37,1	19	37,1	82	221
1713	72,1	57	72,1	131	72,1	20	72,1	111	154
1714	72,1	37	72,1	121	72,1	27	72,1	94	130
1715	72,1	42	72,1	114	72,1	32	72,1	82	114
1716	72,1	23	72,1	148	72,1	48	72,1	100	139
1717	72,1	33	72,1	105	72,1	40	72,1	65	91
1718	72,1	24	72,1	140	72,1	43	72,1	97	134
1719	72,1	25	72,1	137	72,1	37	72,1	100	139
1720	72,1	46	72,1	137	72,1	71	72,1	66	92
1721	72,1	32	72,1	164	72,1	29	72,1	135	187
1722	72,1	33	72,1	134	72,1	31	72,1	103	143
1723	72,1	22	72,1	116	72,1	35	72,1	81	112
1724	72,1	29	72,1	143	72,1	63	72,1	80	111
1725	72,1	32	72,1	129	72,1	50	72,1	79	110
1726	72,1	34	72,1	184	72,1	38	72,1	146	203
1727	72,0	24	72,0	173	72,0	46	72,0	127	177
1728	71,9	27	71,9	141	100	67	71,9	101	140
1729	100	48	100	208	100	77	100	131	131
1730	71,7	28	71,7	143	100	79	71,7	77	107
1731	71,6	36	71,6	116	71,6	67	71,6	49	68
1732	100	28	71,5	125	71,5	30	71,5	95	133
1733	100	53	100	196	100	83	100	113	113
1734	100	40	100	178	100	106	100	72	72
1735	100	63	100	178	100	117	100	61	61
1736	100	43	100	181	100	66	100	115	115
1737	100	63	100	183	100	65	100	118	118
1738	100	82	100	203	100	185	100	18	18
1739	100	67	100	263	100	171	100	92	92
1740	100	75	100	227	100	197	100	30	30
1741	100	55	100	310	100	179	100	131	131
1742	100	63	100	272	100	232	100	40	40
1743	100	59	100	264	100	178	100	86	86
1744	100	66	100	309	100	141	100	168	168
1745	100	62	100	325	100	139	100	186	186
1746	100	47	100	274	100	173	100	101	101
1747	100	63	100	311	100	136	100	175	175

Tabel 7 (järg 7)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
748	100	62	100	296	100	153	100	143	143
749	100	53	100	276	100	232	100	44	44
750	100	94	100	339	100	146	100	193	193
751	100	78	100	347	100	198	100	149	149
752	100	69	100	377	100	221	100	156	156
753	100	77	74,2	219	100	171	74,2	88	119
754	100	57	74,4	284	100	179	74,4	127	171
1755	100	65	100	358	100	205	100	153	153
1756	100	99	100	334	100	148	100	186	186
1757	100	53	100	295	100	337	100	-42	-42
1758	100	87	100	254	100	502	100	-248	-248
1759	100	107	100	265	100	157	100	208	208
1760	100	82	100	362	100	137	100	225	225
1761	100	67	100	356	100	130	100	226	226
1762	100	70	75,2	251	75,2	131	75,2	120	160
1763	100	76	75,2	302	100	275	75,2	104	151
1764	75,2	34	75,2	241	75,2	126	75,2	115	153
1765	75,2	41	75,2	204	75,2	137	75,2	67	90
1766	75,2	68	100	321	100	147	100	174	174
1767	75,2	51	100	295	100	179	100	116	116
1768	75,2	48	75,2	235	75,2	125	75,2	110	146
1769	75,2	59	100	300	100	159	100	151	151
1770	75,2	70	100	277	100	156	100	121	121
1771	75,2	74	100	302	100	170	100	132	132
1772	100	66	100	277	100	189	100	88	88
1773	75,2	38	75,2	214	75,2	371	75,2	-157	-211
1774	75,2	92	100	286	100	145	100	141	141
1775	100	111	100	308	100	206	100	102	102
1776	100	79	100	325	100	148	100	177	177
1777	35,2	36	75,2	224	35,2	42	35,2	56	159
1778	100	83	100	421	100	155	100	266	266
1779	100	59	100	406	100	172	100	234	234
1780	100	88	100	334	100	202	100	132	132
1781	100	44	100	364	100	220	100	144	144

Ehkki 1710. a. katku laastav toime polnud nii suur kui viimase ajani arvatud, mõjutas see siiski otsustavalt demograafilist ja laiemalt võttes kogu majanduslikku arengut mitme aastakümne vältel. Eriti tugeva pitseri vajutas katk XVIII sajandi teisele ja kolmandale kümnendile. Oli ju kujunenud hoopis uus demograafiline situatsioon. Katkusurm tabas eeskätt nõrgemaid — lapsi, täiskasvanust rauku ja pödura terviseiga inimesi.¹³¹ Fertiilne osa rahvastiku kannatas katku läbi tunduvalt vähem. Suured muutused rahvastiku vanuselises struktuuris kajastusid otsekohe demograafilistes näitajates. 1711. aastale — esimesele katkujärgsele aastale¹³² — on

¹³¹ Et see nii oli, nähtub ka 1712. a. inkvisitsiooni andmetest: alla 15 aasta vanuste laste osakaal oli tavalisest peaaegu poole väiksem (Virumaal 20, Järva- maal 25 protsenti kirjapandud talupoegade üldarvust).

¹³² Katk jätkus 1711. a. esimestel kuudel veel üksikutes Läänemaa kihelkondades.

iseloomulik lausa fantastiline abiellumiste arv. Nii laulatati Keila kirikus 1711. a. 341 paari. Tegemist on tõepoolest jahmatava arvuga: ajavahemikus 1760—1799, kui inimeste arv Keila kihelkonnas ületas katkujärgse umbes 3 korda, abiellus seal keskmiselt 62,6 paari aastas, seega oli abiellumus 1711. a. üle 10 korra tavalisest suurem. Kui normaalsetel aastatel talupojad abiellusid ikka novembris-detsembris,¹³³ siis nüüd kuhjus rõhuv enamik laulatustest jüripäevaelsele 6 nädalale.

Keila ei kujutanud endast mingit erandit. Kosel laulatati 20. I—29. VII 1711. a. 135 paari (a. 1760—1799 53 paari aastas), Kadriinas 14. II—31 XII 1711. a. 144 paari (normaaloludes 63 paari aastas), Amblas laulatati 1711. a. 210, sajandi neljal viimasel aastakümnel 51 paari aastas, Kullamaal olid vastavad arvud 170 ja 49,6, Ridaldas 64 ja 36,7, Lääne-Nigulas 128 ja 35,6, Noarootsis 89 ja 28.

Muidugi mõista oli 1711. a. laulatatute hulgas üsna vähe neid, kes tavaliselt moodustasid abiellujate enamiku — esimest korda abielluvaid noormehi ja neide. Nagu nähtub mitmest meetrikaraamatust, moodustasid laulatatute lõviosa katku ajal lesestunud mehed ja naised. Tavalisest leinaajast kinni pidada ei olnud võimalik — veel enne kevadiste põllutööde algust pidi talu saama puuduva perenaise või peremehe, vastasel korral oli põldude söötijäämine koos kõigi sellest tulenevate tagajärgedega vältimatu.¹³⁴ Kinnitust leiab eespoolöeldu muuhulgas abiellumise järsus languses juba järgmisel aastal. Kui 1711. aastale kuulub vist tänini abiellumiste arvu Eesti rekord, siis vähemalt XVIII sajandil ei ole võimalik leida aastakümnet, kus abiellumiste arv oleks madalam kui a. 1712—1721.

Uute abielude suur osakaal kajastus otsekohe sündimuses: vahetult pärast katku toimunud eostamiste arv on erakordselt kõrge. 1712. a. sündide arv ületati Hageris alles 1743., Keilas 1745., Harju-Jaanis 1744., Amblas 1739. a. Kosel ületati 1713. a. sündide arv 1743., Simunas 1722. a. Sündimuse üldkoefitsient on esimestel katkujärgsetel aastatel vähemalt viimase kolme ja poole sajandi, aga tõenäoliselt hoopis pikema aja ulatuses rekordiline,¹³⁵ kõikudes kihelkonniti 30—50 promilli vahel. Oluliselt ei langenud sündimuse üldkoefitsient ka järgmistel aastatel.

Matuste arv on nagu näitab tabel 7, katkujärgseil aastail väga väike. Matuste arv ei lange küll kokku surmajuhtumite arvuga, kuid vähemalt nende omavaheline suhe oli normaalsetel aastatel

¹³³ Abiellumise sellise sesoonsuse tingisid kolm tegurit: hilissügisel oli talupojal rohkem vaba aega, rohkem leiba ja liha ning lume tulekuga paranesid teed.

¹³⁴ 1712. a. inkvisitsiooni järgi moodustasid peremehed ja perenaised kõigis maakondades rohkem kui 50% (Virumaal koguni 61%) talurahvast. XVIII saj. teisel poolel ei küüni nende osakaal kusagil 30 protsendini.

¹³⁵ Rahvastiku vauseline struktuur võis 1711. aasta omale lähedane olla pärast 1601. a. nälga ja katku ning ka pärast 1315. a. näljahäda.

enam-vähem ühesugune. 1711. a. esimestel kuudel katk kohati veel jätkus ja kõige vähem oli matuseid seetõttu mitte sellel, vaid kahel järgmisel aastal: tõenäoliselt ei küündinud see kubermangu maakihelkondades ei 1712. ega ka 1713. a. üle 1000. Suremuse üldkoeffitsient oli 10—15 promilli, mis on feodaalaja kohta äärmiselt madal. Ehkki juba 1714. a. suremus mõnevõrra tõusis, ulatus surmajuhtumite koguarv Eestimaa kihelkondades järgmise kolme aastakümne jooksul nähtavasti ainult ühel korral (1728. a.) üle 2000. Madala suremuse otseseid põhjusi oli mitu. Nii rahvaarvu suur langus, rahvastiku ebatavaline vanuseline struktuur kui ka suhteliselt soodsamad elatisvahendite hankimise võimalused on kõik katku vahetud tagajärjed. Katku ja selle tagajärgedega tuleb seostada sedagi, et peaaegu 30 aasta vältel oli nakkushaigustel surmapõhjuste hulgas tavalisest hoopis tagasihoidlikum osakaal.

Katkujärgse aja surmapõhjustele võimaldab kõige paremini pilku heita Kullamaa kihelkonna meetrikaraamat. Sellest selgub, et 22-st 1712. a. Kullamaal maetust olid 3 surnultsündinud, 10 vähem kui 3 kuu vanused lapsed, 2 vana, 1 uppunu, 1 sünnituse järel surnud, 5 tööjulist inimest, kelle surma põhjus allikast ei selgu. 1713. a. maetud 19 inimese hulgas oli 8 alla 1 aasta ja 3 2—10 aasta vanust last; täiskasvanutest suri 1 hundi (ilmselt marutõbise) hammustusse, 2 günekoloogilistel põhjustel, 2 olid väga vanad, 2 põdesid juba aastaid kroonilisi haigusi, 1 täiskasvanu surma põhjus ei selgu allikast. 1714. a. maetute enamuse (ca $\frac{2}{3}$) moodustasid lapsed vanusega 1 kuust 3 aastani. Suurem osa neist on surnud ajavahemikus augustist septembrini, surma põhjusena on märgitud *Durchlauf*, mis antud juhul tähendab tõenäoliselt düsenteeriat.

Kahel järgmisel aastal on enamused maetutest endiselt lapsed; epiideemiaid aga pole neist aastaist teada. Esimene katkujärgne rüugetaud puhkes 1717. a. jaanuaris ja vältas sama aasta juunini. Ainuüksi Kullamaal suri sellesse 22 last (46% maetute üldarvust). Näib, et taud piirdus Läänemaa mandriosa ja Harjumaaga. Rohkesti ohvreid nõudis 1717/1718. a. talvel ka haigus, mida nimetatakse rinnatõveks (*Brustseuche*, *Brustkrankheit*). Selle nimetuse all esinevad meetrikaraamatutes sageli leetrid.¹³⁶ Et see ka antud juhul nii on, nähtub surnute vanusest, mis kõigub paarist nädalast 3—4 aastani. Uus leetripideemia (jällegi kubermangu lääneosas) esines 1720. a., samal aastal tuli kohati ette ka rüugetesse suremist. Harju-, Viru- ja Järvamaal oli laste suremus silmatorkavalt kõrge 1722. a. Põhjuseks näivad olevat rõged. Erakordselt väiksele suremusele 1723. a. järgnes suremuse tõus a. 1724; selle peapõhjuseks näib olevat kevadtalvine leetripideemia. 1725. a. oli suremus taas madal.

¹³⁶ Л. Ротсмяэ. Материалы об инфекционных заболеваниях, стр. 181—184.

Ristimiste ja matuste arvu suhe Eestimaa kihelkondades a. 1700—1799

	1700—10	1711—19	1720—29	1730—39	1740—49	1750—59	1760—69	1770—79	1780—89	1790—99
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
HARJUMAA										
Jõelähtme		2,00	1,76	1,69	1,26	1,32	1,36	1,69	1,20	1,30
Kuusalu						1,37	1,47	1,42	1,19	1,61
Harju-Jaani		1,64	1,37	1,52	1,38	1,15	1,61	1,75	1,32	1,30
Jüri	1,80	2,21	1,78	1,65		1,25	1,41	1,39	1,08	1,21
Kose		1,36	1,91	1,83	1,46	1,34	1,52	1,44	1,16	1,36
Rapla						1,36	1,63	2,03	1,34	1,62
Hageri		3,42	1,79	1,89	1,52	1,52	1,53	1,52	1,29	1,43
Juuru				2,37	1,73	1,67	1,68	1,68	1,27	1,40
Nissi			1,59	2,14	1,62	2,00	1,60	1,37	1,29	1,49
Keila		2,47	1,50	1,64	1,46	1,40	1,44	1,63	1,20	1,34
Harju-Madise							1,66	1,63	1,37	} 1,57
Risti							1,43	1,62	1,27	
VIRUMAA										
Jõhvi			2,68	2,12	2,97	1,68	2,03	1,76	} 1,32	} 1,30
Iisaku					2,37	1,81	2,24	1,61		
Vaivara					3,28	0,96	1,39	1,36	1,06	1,25
Lüganuse				1,64	1,47	1,26	1,27	1,23	1,27	1,42
Viru-Nigula				1,64	1,23	1,09	1,24	1,05	0,95	1,28
Haljala				1,93	1,59	1,26	1,30	1,40	1,11	1,27
Rakvere						1,22	1,35	1,36	1,20	1,27
Kadrina		3,04	2,41	1,62		1,02	1,56	1,47	1,17	1,40
Viru-Jaagupi					1,48	1,24	1,49	1,37	1,11	1,36
Väike-Maarja				1,48	1,39	1,30	1,53	1,61	1,16	1,20
Simuna		3,47	2,40	2,27	1,79	1,24	1,40	1,43	1,07	1,31

Tabel 9 (järg 1)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
JÄRVAMAA										
Ambla		2,91	1,84	1,49	1,40	1,21	1,34	1,43	1,09	1,48
Järva-Madise				2,00	1,60	1,28	1,55	1,95	1,29	1,42
Järva-Jaani		2,43	1,87	2,20	1,33	1,42	1,43	1,49	1,18	1,41
Koeru			1,68	1,62	1,43	1,38	1,41	1,59	1,15	1,25
Paide				1,82	2,24	1,45	1,12	1,27	1,26	1,34
Anna					1,82	1,31	1,34	1,36	1,10	1,44
Petri			2,80	1,51	1,59	1,14	1,43	1,41	1,11	1,30
Türi						0,99	1,58	1,77	1,17	1,49
LÄÄNEMAA										
Vigala						1,61	1,68	2,19	1,55	1,49
Märjamaa		2,70	3,50	6,35	2,80	1,64	1,62	1,93	1,51	1,69
Kullamaa	1,96	2,56	1,68	1,95	1,60	1,68	1,82	1,93	1,35	1,58
Kirbla						1,05	1,67	1,30	1,50	1,49
Lihula								3,53	1,53	1,30
Karuse	1,63	2,70	1,37	1,67	1,54	1,33	1,69	1,63	1,45	1,55
Hanila	2,38	2,62	2,06	1,79	1,79	1,56	2,18	1,62	1,04	1,60
Varbla						1,22	1,64	1,75	1,21	1,60
Martna							1,84	1,65	1,15	1,44
Ridala	3,35	2,61	1,61	1,78	1,58	1,74	2,14	1,66	1,19	1,36
Lääne-Nigula	1,89	2,64	2,20	1,92	1,63	1,70	1,62	1,74	1,19	1,55
Noarootsi	1,89	1,22	2,15	2,04	1,36	1,66	1,36	1,70	0,97	1,50
Vormsi	2,18	2,18	1,57	2,02	1,62	1,44	1,31	1,25	0,83	1,49
HIUMAA										
Pühalepa		4,18	2,68	1,80	1,43	1,45	2,04	1,69	0,70	2,09
Käina		3,58	3,56	2,00	2,46	1,58	2,02	1,76	0,78	2,11
Reigi				1,70	1,18	1,14	1,60	1,71	0,78	1,86

Ristimiste ja matuste suhe¹³⁷ on ajavahemikus 1712—1726 äärmiselt kõrge — 2,52. Ainult neljal korral (a. 1717, 1720, 1722 ja 1724) langeb see madalamale kui 2,00. Muidugi mõista oli väga kõrge ka iive. Meetrikaraamatute järgi tuleks sündide arvu Eestimaa maakihelkondades katku ja 1726. a. adramaarevisjoni vahelisel perioodil hinnata umbes 50 000-le, matuseid võis olla 20 000 ümber (vt. tabel 7). Seega peaks iive katkujärgse 15 aasta jooksul ulatuma tervelt 30 000 inimeseni. Et enne katku sündinud moodustasid sama 15 aasta jooksul surnutest 40—45%, peaks 1726. a. alla 15 aasta vanuste laste arv ulatuma 38 000-ni. Revisjoni andmeil oli selles vanuses p ä r u s t a l u p o e g i veidi üle 35 000. Kuna mitmetalupoegadest maarahva ja mõisateenijate osakaal oli tollal ligemale 10 protsenti, sobivad adramaarevisjoni ja meetrikaraamatute andmed käesoleval juhul üllatavalt hästi.¹³⁸ Võib-olla isegi liiga hästi, sest nad ei jäta nimetamisväärselt ruumi immigratsioonile.

Ülaltoodud arvestused kinnitavad autori varem ainuüksi adramaarevisjonide põhjal tehtud järeldust, et 1712. a. inkvisitsioon näitab kubermangu talurahva arvu poole väiksemana tegelikust. Umbkaudu võiks selle hinnata 50 000-le.¹³⁹

Ajavahemikus 1726—1732 kõikus aastane abiellumiste arv 600 ja 800 vahel. Madalam oli see perioodi algul ja lõpul, kõige kõrgem (pärast 1712. a.) — 1729. ja 1730. a., ehkki viljasaak oli mõlemal aastal kehvapoolne. Väga stabiilne oli ka sündimus, kõikudes 3000—3500 vahel. Kõige suurem oli sündide arv 1726. a., küündimata siiski eelnenud 14 aasta keskmiseni. Madalseis langeb 1732. aastasse; veel madalam oli sündimus vaid 1717. a. Abiellumiste ja sündide väike arv 1732. a. seostub ilmselt 1731. a. ikaldusega. Sündimuse üldkoefitsient selles ajavahemikus on märksa madalam nii eelmise kui ka järgmise perioodi omast. Põhjust tuleb otsida eeskätt vanuselisest struktuurist: katkust jäi järele vähe neid, kelle parimad aastad langesid just sellesse perioodi; katkujärgsete aastate kõrget sündimust põhjustanud naised-mehed olid suurelt osalt fertiilsust minetamas; pärast katku sündinud olid alles jõudmas perekonna soetamise ikka.

Suremuse üldkoefitsient on eelmise perioodi omast kõrgem. Kõige madalam oli suremus 1726. ja 1730. a., katkujärgse pool-sajandi kõrgeim oli suremus 1728. a.

Nakkushaigustest on 1726. a. eriti Läänemaal ohvreid nõudnud siberi katk (*blaue Blatter*), 1727. a. leetrid, 1728. a. rõuged ja leet-

¹³⁷ Tinglikult võiks seda nimetada Pokrovski indeksiks ehkki, nagu eespool nägime, ristimiste arv on väiksem tegelikust sündide arvust ja matuste arv enamasti märksa väiksem tegelikust surmajuhtumite arvust.

¹³⁸ Meenutagem, et andmed sündide-surmade kohta sellest ajavahemikust on olemas vaid osa kihecondade kohta, ülekuubermangulised andmed on saadud interpoleerimise teel.

¹³⁹ Autori varem (H. Ligi. Talurahva arvu dünaamikast, lk. 254) antud hinnang (vähemalt 54 500) tundub meetrikaraamatute andmete valgusel mõnevõrra ülepakutuna.

rid, mis kohati jätkusid ka 1729. a. Suremist rōugetesse ja siberi katku tuli ette ka 1730. a. Seevastu perioodi kahel viimasel aastal nakkushaigustesse suremist nimetamisväärselt ei esinenud.

Pokrovski indeks (1,93) on eelmise perioodi omast tublisti madalam. Üle 2,00 on see vaid 1726. ja 1730. a., kõige madalamale langeb aga 1728. a. Adramaarevisjonide järgi suurenes talurahva arv Eestimaal ajavahemikus 1726—1732 14 500 inimese võrra. Eriti suuresti on adramaarevisjonide andmeil kasvanud Virumaa elanike arv. Meetrikaraamatute järgi oli iive kubermangus märksa tagasihoidlikum: umbes 23 000 sünni juures oli 12 000 matust, seega iive 11 000. Näib, et antud juhul on kirikuraamatute andmed tõele lähemal, igatahes ei vääri 1726. a. adramaarevisjon täit usaldust. Ajavahemik 1726—1732 on muide ka ainus, kus pärustalupoegade arvu juurdekasv adramaarevisjonide põhjal oli kõigis maakonnis suurem kui ristimiste ja matuste vahe meetrikaraamatute andmeil. Esmajoones on see tingitud 1726. a. revisjoni eripärast, oma osa on, nagu tabelile 2 lisatud kommentaaridest selgub, ilmselt ka immigratsioonil.

Ajavahemikus 1733—1739 tõusis järsult abiellumiste arv. Veel 1733. a. oli see tublisti alla 1000 paari aastas (ca 800), järgmise 6 aasta jooksul ei langenud aga enam kordagi alla 1100 paari aastas. Kõrge on sel perioodil ka sündimus. Ainult 1733. a. langes sündide arv 1717. a. tasemele, mis oli XVIII saj. madalaim. 1734. aastast peale sündide arv tõusis ning ületas 1737. a. esmakordselt 4000 piiri, laskumata hiljem kordagi sellest madalamale. Nii abiellumuse kui ka sündimuse järsk tõus on tingitud ühest ja samast põhjusest: abiellumisikka jõudis uus, katkujärgne generatsioon.

Kuna isegi normaalsetel aastatel moodustasid lapsed maetute arvust umbkaudu poole,¹⁴⁰ siis pidi sündimuse tõusuga kaasnema suremuse tõus. Ja nii see tõepoolest oligi. Matuste arv oli väga madal (1500 ümber) veel 1733. a., tõustes juba 1734. a. 2000-ni ega langenud kogu XVIII saj. jooksul sellest allapoole. Tõsi, hilisema ajaga võrreldes oli suremus madal ka rekordilisel (pärast katku) 1739. aastal.

Nakkushaiguste epideemiad ei olnud vaadeldud ajavahemikus eriti laastavad: 1733. a. tuli küll ette suremist rōugetesse, 1735. a. Kullamaal ka düsenteeriasse (*rote Ruhr*); 1736. ja 1737. a. suri Haljalas lapsi rōugetesse, 1738. a. nõudis mõnel määral ohvreid siberi katk. Kuid ainsaks tõeliseks epideemiaks, mis haaras pea-aegu kogu kubermangu (peale Hiiu- ja Järvamaa), kujunesid 1739. a. sügisel puhkenud rōuged. 1739. a. adramaarevisjoni andmetes selle laastav toime veel ei kajastu, kuna revisjon viidi läbi suvekuudel.

¹⁴⁰ Ajavahemikus 1724—1747 maeti Peetri kihelkonnas 1525 surnut. Neist 889 (seega 60%) olid alla 14 aasta vanused lapsed.

Pokrovski indeks on perioodil tervikuna 1,77, kõikudes aastate kaupa 1,64 (1737. a.) ja 1,97 (1733. a.) vahel. Adramaarevisjonide järgi suurenes talupoegade arv kubermangus 7 aasta jooksul 14 000 võrra. Meetrikaraamatute järgi oli tõus veidi väiksem — umbes 27 500 registreeritud sünni kohta tuli 15 500 matust.

Nagu autor teisel juba näidanud, oli ajavahemik 1732—1739 Eestimaa talurahvale kõigele vaatamata silmatorkavalt soodne.¹⁴¹

Ajavahemikus 1740—1744 oli keskmine abiellumiste arv madalam kui eelmisel perioodil. Väga suur (ajavahemikus 1712—1758 on see veel suurem ainult 1750. a.) oli abiellumiste arv 1744. a. Kõige tagasihoidlikum oli abiellumine 1741. a. Sündide arv on seevastu võrdlemisi stabiilne ning just 1741. a. ületas see esmakordselt 5000 piiri. Suhteliselt madalam oli sündimus 1742. ja 1743. a. Matuste arv ületas eelmise perioodi rekordilise, 1739. aasta kõikidel aastatel peale perioodi viimase. Kõige enam matuseid (ca 3500) on registreeritud aastast 1740. Sel aastal nõudis eriti rohkesti ohvreid juba eelmisel aastal alanud rōugetaud, millele lisandusid leetrid. Viimased viisid Haljalas ja mitmel pool mujalgi rohkesti lapsi hauda veel 1741. n. g osalt ka 1742. ja 1743. a. Virumaa laastas kahel viimati mainitud aastal raskesti 1742. a. aprillis puhkenud düsenteeria. Pokrovski indeks on ajavahemikus 1740—1744 eelmise perioodi omast tublisti madalam — 1,61. XVIII saj. 2. veerandi kõrgeim (1,97) oli see 1744. a., madalaim (1,43) aga 1740. a. Adramaarevisjonide järgi suurenes pārustalupoegade arv kõnesoleva 5 aasta jooksul õige tagasihoidlikult — 5000 inimese võrra, seevastu meetrikaraamatute järgi oli iive märksa suurem: 24 000 sünni kohta tuli 15 000 matust.

Ajavahemikus 1745—1750 on abiellumiste arv võrdlemisi stabiilne — 1100—1400 paari aastas. Madalaim oli see (Harju- ja Jārvamaa arvel) 1747. a., kõige kõrgem (Virumaa arvel) — 1750. a. Sündimus oli eelnenud aastatega võrreldes kõrge, kõikudes 5500—6500 piires. Isegi perioodi madalaima sündimusega aastal (1745. a.) oli see kõrgem kui nihelgi varasemal. Kõrgeim oli sündimus (nagu abiellumiski) 1750. a. Seevastu suremus oli kõige kõrgem perioodi esimesel aastal, mil matuste arv küündis esmakordselt üle 4000. Põhjuseks oli 1744. a. lõpul puhkenud rōugetaud, mis laastas ühtviisi raskelt Hārju-, Viru- ja Jārvamaad. Ainuüksi väikeses Anna kihelkonnas suri 1744. a. novembrist 1745. a. aprillini 25 last,¹⁴² muudel põhjustel suri kihelkonnas samas ajavahemikus vaid 7 inimest. Suhteliselt kergemini pääses Lāāne-Eesti, eriti Hiiumaa. Üksikuid surmajuhtumeid on rōuged kohati põhjustanud ka järgmistel aastatel: epideemiaid siiski enam ei puhkenud. Haljalast on 1746. a. algusest teateid ka suremisest düsenteeriasse. Kuid uue

¹⁴¹ H. Ligi. Talurahva arvu dūnaamikast, lk. 241—242.

¹⁴² ENSV RAKA, . 3159, nim. 3, sū. 1.

suremuse tõusu tõid siiski kaasa alles 1750. a. lõpul puhkenud rōuged, mis 1750. a. adramaarevisjonis veel ei kajastu.

Ristimiste ja matuste suhe püsib eelmise perioodi tasemel. Kõige kõrgem oli see 1746. ja 1749. a., kõige väiksem (1,27) — 1745. a. Üldse on see ajavahemiku 1712—1755 madalaim. Adramaarevisjonide andmeil kasvas p̄rustalupoegade arv sel perioodil 12500 võrra, meetrikaraamatute järgi oli iive umbes 13500. Madalaim (veidi üle 1000) oli see 1745, kõrgeim 1749. a.

Ajavahemikus 1751—1757 oli aasta keskmine abiellumiste arv kubermangus ca 7% madalam kui eelmisel perioodil. Eriti madal oli abiellumus 1752. a., millal see jälle langes alla 1000 (ainus kord XIX saj. 2. poole jooksul). Palju kõrgemale ei tõusnud abiellumus ka 1751. ja 1757. a. Seevastu sündide arv oli üsna stabiilne, kõikudes 6100—6800 vahel. Rekordiline oli just selle ajavahemiku esimene aasta, madalseis aga langes 1752. ja 1756. aastasse. 1751. ja 1752. a. madal abiellumus ja 1752. a. väike sündimus seletuvad suurel määral 1751. a. kehva lõikusega.

Erakordselt kõikum (3000—6500) oli 1751.—1757. a. matuste arv. 1753. ja 1754. a. oli see madal (3000 ümber), 1756. a. küündis peaaegu 6000-ni, 1757. a. 6500-ni. Nagu see katkujärgse kuue aastakümne vältel tavaline, sõltusid sellised kõikumised esmajoonelaste suremusest, teiste sõnadega — selliste laste nakkushaiguste levikust, nagu rōuged, leetrid, sarlakid ja difteeria.

Vaadeldavasse perioodi langes kaks r̄nka rōugetaudi. 1750. a. lõpul alanud ja 1751. a. jaanuaris kulmineerinud epideemia nõudis Anna kihelkonnas 45 lapse elu; muudel põhjustel suri samal ajal 5 inimest. 1756.—1757. a. rōugetaud oli Annas mõnevõrra nõrgem (25 ohvrit), kuid Lääne-Eestis oli see 1751. a. omast veel laastavam. Nii teatas Lihula ja Kirbla pastor konsistooriumile saadetud aruandes, et 1757. a. maetute enamiku moodustavad rōugetesse surnud; paljud lapsed olid haiged veel 1758. a. algul.¹⁴³ Rōugete kõrval oli teiseks laastavamaks taudiks siberi katk, mis oli sagedaseks surmapõhjuseks nii 1756¹⁴⁴ kui ka 1757. a.¹⁴⁵ Suhteliselt vähem on sel perioodil ohvreid nõudnud leetrid (väiksemad epideemiad 1752., 1753. ja 1756. a.), tavalisest rohkem aga düsenteeria (eriti 1757. a.).

Pokrovski indeks on seekord eelmise perioodi omast tublisti madalam (1,37). Kõige suurem oli see 1753. a. (2,14), kõige madalam 1757. a. (0,99). Adramaarevisjonide järgi suurenes p̄rustalu-

¹⁴³ ENSV RAKA, f. 1187, nim. 2, sü. 418, l. 101.

¹⁴⁴ Juuru pastor B. Ehinger kurtis konsistooriumile 1757. a. algul, et tema ametisoleku 27 aasta jooksul ei ole koguduses kordagi sellisel hulgal inimesi surnud kui möödunud aastal; põhjuseks siberi katk (*blaue Geschwür, will*). Sama nähtub meetrikaraamatust. (ENSV RAKA, f. 1187, nim. 2, sü. 417, l. 35; f. 1211, nim. 2, sü. 1).

¹⁴⁵ Simunas, kus surmajuhtude arv ületas 1757. a. sündide arvu 2 korda (vastavalt 377 ja 196), põhjustanud laste suurt suremust rōuged, täiskasvanutel siberi katk. (ENSV RAKA, f. 1229, nim. 2, sü. 1 ja f. 1127, nim. 2, sü. 418, l. 47).

poegade arv ca 8500 võrra, kirikustatistika järgi on sündide ja matuste vahe 12 000.

Ajavahemikus 1758—1765 kõikus iga-aastane abiellumiste arv 1200 ja 1500 vahel. Keskmiselt laulatati aastas 1353 paari (eelmise perioodi 1158 vastu). Kõrgem oli abiellumus 1759. ja 1760. a., madalam 1764. a. Sündimus seevastu oli tublisti madalam kui eelmisel perioodil: keskmised vastavalt 5861 ja 6385. Madalaim oli sündimus 1758. a. (ca 5400 ristimist), kõrgeim 1757. a. (6550). Mõlemas arvus kajastub eelmise aasta abiellumus: 1757. a. oli see rea aastate madalaim, 1763. a. laulatuste arv oli katkujärgse perioodi üks kõrgemaid.

Matuseid oli igal aastal keskmiselt 4058 (eelmisel perioodil 4669). Seejuures kõikumine on silmatorkavalt suur: 2694 (1759. a.) kuni 5968 (1763. a.). 1758. a. kõrge suremus tuleb suurelt osalt kanda eelmisel aastal möllanud taudide (rõuged, siberi katk, düsenteeria) kontosse. 1758. a. lisandus neile malaaria (*kalte Fieber*), mis põhjustas küll üksikuid surmajuhtumeid juba eelmisel aastal. Rohkesti ohvreid oli ka seoses Seitsmeaastase sõjaga 1758. a. algul kubermangust nõutud 3000 küüdimehe hulgas, keda kasutati moonaveol Preisimaale.¹⁴⁶

Suurele suremusele 1758. a. järgnes 2 peaaegu epideemiavaba aastat: 1761. a. andis endast jälle märku siberi katk (*will*), kohati on 1761.—1762. a. talvel üsna sagedane suremine «rinna-tõppe» (leetritesse) ja kurguhaiguse (arvatavasti difteeria), kuid siiski ei ole suremus ka neil aastail eriti kõrge. Suremuse järsu tõusu tõi kaasa 1762. a. lõpul alanud ning terve aasta väldanud rōugetaud. Anna kihelkonnas suri rōugetesse 43 last, üldse maeti selle aja jooksul kihelkonnas 64 inimest. Analoogiline oli olukord teistes kihelkondades.¹⁴⁷ Perioodi kahel viimasel aastal oli suremus suhteliselt madal.

Tänu väiksemale suremusele on Pokrovski indeks sel perioodil veidi suurem kui eelmisel — 1,44. Kõrgeim (2,10 ja 2,13) oli see 1759. ja 1760. a., madalaim (0,97) 1763. a. Väiksema sündimuse tõttu oli rahva-arvu kasv tagasihoidlikum kui eelmisel perioodil: adramaarevisjonide järgi suurenes pärustalupoegade arv 7500 võrra, kirikustatistika järgi oli sünde ligi 47 000, matuseid — 32 500.

Ajavahemikus 1766—1774 tõusis abiellumine eelmise perioodi diga võrreldes tunduvalt. Keskmiselt laulatati aastas 1467 paari.

¹⁴⁶ Viru-Jaagupi kihelkonnas suri pastori teatel 263 inimest. 38 korral olid surma põhjuseks rõuged 16 — siberi katk, 27 — malaaria. Lisaks suri 11 Preisimaalt tagasipöördunud küüdimeest (ENSV RAKA, f. 1187, nim. 2, sü. 419, l. 71).

¹⁴⁷ Simunas maeti 1763. a. 445 inimest (sündis vaid 191), neist suurem osa lapsed ja noorukid; põhjuseks olid kevadel leetrid, hiljem rõuged. Raplas põhjustasid suure suremuse lastel rõuged, nii täiskasvanutel kui ka lastel leetrid ning «*giftige Blatter und Beulen*» (tõenäoliselt siberi katk). Hageris olnud 178 maetust enamik lapsed ja noorukid, põhjuseks «rinna- ja kaelatõbi» (ENSV RAKA, f. 1187, nim. 2, sü. 424, l. 87, 71, 59).

Kõige tagasihoidlikum oli abiellumine 1772. a. (1084 paari), kõige suurem 1774. a. (1729 paari). Sünnimus oli märksa stabiilsem, kõigudes 5724 (1773. a.) ja 6834 (1774. a.) vahel. Aastas sündis keskmiselt 6284 last, seega 7% rohkem kui eelmisel perioodil.

Matuseid oli aastas keskmiselt 4171, mis ületab eelmise perioodi vastava arvu ligi 3% võrra. Kõige madalam oli suremus 1771. a. (3412 matust), kõige kõrgem 1773. a. (6719 matust). Viimane arv oli suurem kui ühelgi varasemal katkujärgsel aastal ning ületati alles 1783. a.

Perioodi esimesel seitsmel aastal ülekubermangulisi epideemiaid ei olnud. Kohati nõudsid rohkesti ohvreid leetrid. Nii suri Anna 1768. a. esimestel kuudel leetritesse 20 kuni 4 aasta vanust last, samal talvel suri seal ka 8 last rõugetesse, 1773. a. algul põhjustas kohati rohkesti surmajuhtumeid *faule Fieber*; tõenäoliselt on tegemist tüüfusega.¹⁴⁷ Nii olevat Keilas kõik jaanuarist maini maetud 87 inimest surnud sellesse haigusse. Mais aga pääses valla düsenteeria, mis juunis-juulis muutus peaaegu et panepideemiaks ja põhjustas lausa massilise suremuse. Nii suri Keilas düsenteeriasse 162 mitmesuguses vanuses inimest; matuste koguarv 1773. a. oli 312.¹⁴⁸ Väikeses Anna kihelkonnas suri maist septembrini düsenteeriasse 36 (muudel põhjustel 18) inimest. Eriti laastav oli düsenteeria kubermangu lääneosas, kus suremus oli 1773. a. tavalisest 2,5 korda suurem. Suhteliselt kergemini pääsesid Viru- ja Järvamaa, 1774. a. algul puhkesid seal aga rõuged, mis peatselt muutusid epideemiaks. Annas suri jaanuarist juulini rõugetesse 25 last (muudel põhjustel 11 inimest). Ambla pastor kandis konsistooriumile ette: «Selle aasta suures suremuses on kaalukas osa rõugetel, mis suve lõpul muutusid epideemiaks.»¹⁴⁹ Lääne-Eestis seevastu oli suremus 1774. a. tavalisest madalam.

Et demograafiline areng tervikuna oli ajavahemikus 1766—1774 siiski soodsam kui eelmisel perioodil, ilmneb sellest, et Pokrovski indeks on 1,51 (eelmise 1,44 vastu). Kõige madalam oli see muidugi 1773. a. (0,85), kõige kõrgem (1,92) — 1771. a. Talurahva arvu juurdekasv oli adramaarevisjonide järgi 14 500 inimest, kirikustatistika järgi oli ristimiste ja matuste arvu vahe kubermangus 19 000.

Ajavahemikus 1775—1781 laulatati aastas keskmiselt 1622 paari, seega üle 10 protsendi rohkem kui eelmisel perioodil. Eriti suur on abiellumus a. 1775—1778. Seejuures 1775. aastale kuulub ajavahemiku 1712—1789 rekord (1913 paari). Perioodi kolmel viimasel aastal on laulatuste arv keskmisest tublisti madalam. Kõige väiksem (1316 paari) oli see 1779. a. Tublisti on tõusnud ka sündimus. Keskmise ristimiste arv (7079) ületas eelnenud perioodi vas-

¹⁴⁷ Л. Рюотсмяз. Материалы об инфекционных заболеваниях. Vt. ka ENSV RAKA, f. 1214, nim. 2, sü. 6, l. 272.

¹⁴⁸ Sealsamas, l. 274.

¹⁴⁹ ENSV RAKA, f. 1248, nim. 2, sü. 4, l. 541.

Pärustalupoegade arvu muutumine adramaarevisjonide andmeil (A) ning

Maakond, kihelkond	1726—32		1733—39		1740—44		1745—50	
	A	B	A	B	A	B	A	B
1	2	3	4	5	6	7	8	9
HARJUMAA								
Jõelähtme	591	160	176	170	99	112	91	104
Kuusalu								
Harju-Jaani	465	174	171	181	130	132		
Jüri	605	137	395	193				
Kose	465	301	421	335	10	229	340	364
Rapla								
Hageri	257	246	336	388	126	255	252	317
Juuru			307	385	217	251	448	412
Keila	441	192	691	337	138	236	554	363
Nissi	55	174	346	270	162	186	229	246
Harju-Madise ja Risti								
Kokku	2879	1384	2843	2259	882	1401	1914	1806
VIRUMAA								
Jõhvi	1410	417	855	474	0	701	1237	909
Vaivara					76	144		
Lüganuse					199	203	310	303
Viru-Nigula								
Haljala								
Rakvere								
Kadrina	632	513					535	283
Viru-Jaagupi							168	337
Väike-Maarja	315	244	458	165	146	125	444	598
Simuna	595	498			169	378		
Kokku	2952	1672	1313	639	590	1551	2694	2430
JÄRVAMAA								
Ambla	445	304	280	304	-8	215	229	284
Järva-Jaani	386	238	171	207	59	86	211	195
Järva-Madise					115	154	88	182
Koeru	198	230	132	266	182	144	179	303
Peetri	651	301	398	194	195	252	365	441
Paide ja Anna					-37	151	162	221
Türi								
Kokku	1680	1073	981	971	506	1002	1234	1626

Tabel 10

ristimiste ja matuste arvu vahe meetrikaraamatute järgi (B) a. 1726—1781

1751—57		1758—65		1766—74		1775—81		Kokku aastatel, kust andmed olemas		1782—94	
A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
107	143	200	343	159	355	319	356	1742	1743	108	235
		435	332	273	445	634	288	1342	1065	209	625
		426	306	253	381	408	382	1853	1556	558	498
71	186	604	234	75	363	561	312	2311	1425	155	212
258	284	258	417	532	595	713	517	2997	3042	683	646
		432	605			804	798	1236	1403	650	1219
378	468	266	519	499	547	1130	621	3244	3361	405	688
267	409	277	416	779	636	826	761	3121	3270	442	546
		851	532	367	564	560	592	3602	2816	527	182
242	368	224	334	246	461	617	451	2121	2490	212	434
		99	234	603	637	672	684	1374	1555	357	721
1323	1858	4072	4272	3786	4984	7244	5762	24943	23726	4306	6006
-91	644	202	864	940	1081	720	842	5273	5932	496	1132
		122	85	247	201	189	185	634	615	234	263
-31	249	-78	131	512	361	266	237	1178	1484	252	579
611	107	-411	261	206	323	-30	-40	376	651	80	230
		131	200	571	679	331	436	1033	1315	238	688
		78	223	407	334	316	296	801	853	242	432
		208	347	362	636	107	362	1309	1858	267	632
261	319	14	297	104	374	243	340	1157	1613	501	513
142	208	-211	290	436	512	547	349	2001	2230	188	312
398	248	-172	377	711	559	231	570	2376	3228	67	527
1290	1775	-117	3075	4496	5060	2920	3577	17138	19779	2565	5308
-16	244	131	169	800	694	338	375	2199	2589	328	819
243	269	-193	244	516	253	474	324	1867	1816	289	403
103	163	89	179	312	458	257	369	964	1505	120	449
304	280	70	349	472	517	430	503	1967	2592	393	302
2	99	447	360	420	450	230	424	2708	2521	83	453
46	152	-15	121	6	73	211	201	373	919	75	276
		191	339	600	267	576	653	1367	1259	723	673
682	1207	720	1761	3126	2712	2516	2849	11445	13201	2011	3376

1	2	3	4	5	6	7	8	9
LÄÄNEMAA								
Vigala								
Märjamaa	131	334	251	490	74	363	271	358
Kullamaa	337	208	368	303	208	206	471	312
Kirbla								
Lihula								
Karuse	83	76	144	170	150	97	228	200
Hanila ja Varbla							205	258
Martna								
Ridala	9	225	385	276	29	152	136	374
Lääne-Nigula	200	248	383	264	23	171	387	327
Noarootsi	38	236	492	299	172	13	246	271
Vormsi	284	197	77	114	83	63	87	155
Kokku	1082	1524	2100	1916	739	1065	2031	2255
HIUMAA								
Pühalepa	367	216	12	110	145	88	70	283
Käina	288	478	184	298	279	334	-190	491
Reigi			-150	181	-91	33	289	67
Kokku	655	694	46	589	333	455	169	841

tava keskmise ligi 13% võrra. Isegi 1775. a., mis oli vaadeldava perioodi madalaima sündimusega aasta, ületas ristimiste arv katkujärgse perioodi rekordilise, 1774. a. vastava näitaja. Üldse oli sündimus vaadeldaval perioodil erakordselt stabiilne, kõikudes vaid 6,7% ulatuses (1778. a. ristiti 7373 last). Juba neist andmeist nähtub, et ajavahemik 1775—1781 pidi olema demograafilisele arengule silmapaistvalt soodne.

Sama kinnitab matuste arvu vaatlus. Kõigepealt on matuste arv väga stabiilne: madalaima suremusega aasta (1777. a. maeti 3792 inimest) ja suurima suremusega aasta (1775. a. maeti 4933 inimest) vahe on vaid 30%. Teiseks on suremus suhteliselt madal (keskmiselt 4415 matust aastas), eriti kui arvesse võtta suurt sündimust. Tõi ju viimane ikka kaasa laste suremuse tunduva tõusu. Terve 7-aastane periood on peaaegu et epideemiavaba. Tõsi, kohati (näit. Keilas ja Simunas)¹⁵⁰ on veel 1775. a. algul rohkesti ohvreid nõudnud kahel eelmisel aastal möllanud nakkushaigused — düsenteeria, rõuged ja leetrid. Sporaadiliselt on hiljemgi suremus mõnedesse nakkushaigustesse võrdlemisi suur (Järvamaal 1779. a. rõugetesse, 1780. a. leetritesse, 1781. a. düsenteeriasse, Viru-Nigulas ja Lüganusel 1778. a. tüüfusse (*hitziges Fieber*), Viru-Nigulas

¹⁵⁰ ENSV RAKA, f. 187, nim. 2, sü. 436, l. 120.

Tabel 10 (järg 1)

10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
252	288	250	295	432	373	489	333	1171	1001	488	825
491	401	131	387	247	463	409	550	1766	3233	271	685
		500	506	300	589	1087	645	3762	3170	924	855
		120	} 190	279	317	170	200	569	} 1054	290	412
		85		107	178	169	169	361		161	221
216	142	202	244	182	322	220	401	1425	1652	103	441
313	307	322	411	447	558	592	529	1879	2063	90	347
		184	193	223	227	267	228	674	648	195	284
247	383	-6	532	242	501	703	508	1745	2951	53	458
222	352	176	451	334	411	604	523	2329	2747	258	418
163	260	121	294	187	229	344	306	1763	1908	-358	204
56	140	15	131	37	118	102	89	741	1007	-335	-102
1960	2273	2100	3634	3017	4286	5156	4481	18185	21434	2140	5048
323	262			501	1125			1418	2084	-435	-208
612	408			1301	1315			2474	3324	-813	-54
115	181			-364	359			-201	821	-246	-65
1050	851			1438	2799			3691	6229	-1494	-327

1780. a. ja Vaivaras 1781. a. rōugetesse), kuid need jäävad siiski lokaalseteks kõrvalekaldumisteks ega mõjuta oluliselt Eestimaa demograafilise arengu üldpilti ajavahemikus 1775—1781.

Pokrovski indeks on eelmise perioodi samast näitajast tunduvalt kõrgem (tollal 1,51, nüüd 1,61). Indeksi suurus eri aastatel kõigub 1,40 (1775. a) ja 1,91 (1777. a.) vahel, olles seega võrdlemisi stabiilne. Pärustalupoegade arv kubermangus on 1774. a. adramaarevisjoni ja 1782. a. hingeloendi andmete järgi 7 aasta vältel suurenenud 20 500 võrra, kirikustatistika põhjal aga 18 600 inimese võrra.

Esimesel pilgul tundub kõik korras olevat, sest vahe nende arvude vahel on minimaalne. Kuid tavaliselt on ikka ristimiste ja matuste vahe märksa suurem talupoegade arvu juurdekasvust adramaarevisjonide järgi (mida tuleb pidada ka täiesti loomulikuks), nüüd on lugu vastupidi. See sunnib veel kord vaagima meie põhi- allika — adramaarevisjonide materjalide — usaldusväärsust.

Muidugi mõista ei saa loota, et revisjonide ja meetrikaraamatute andmed rahva-arvus toimunud muutuste kohta täiel määral omavahel sobiksid, kattumisest kõnelemata. Kõigepealt käivad tabelis esitatud adramaarevisjonide andmed ainult pärustalupoegade (pealegi ilma mõisateenijateta), meetrikaraamatute omad aga kihelkonna k o g u elanikkonna kohta. Teiseks viidi revisjonid

ikka läbi aasta keskel (vt. lk. 232), mistõttu revisjoni- ja meetrikaaraamatute andmed ei ole täies ulatuses pärit samast ajavahemikust; pealegi on mõnedes kihelkondades üksikutest aastatest meetrikaandmed puudu (vt. lk. 271 jj.). Kolmandaks ei langenud meetrikaaraamatute aluseks olnud kihelkondlik jaotus kokku adramaarevisjonides kasutatud administratiivse jaotusega. Neljandaks on adramaarevisjonide andmed osalt tuletatud ja seega umbkaudsed. Viiendaks ei peegeldu meetrikaaraamatutes migratsioonist tingitud muutused.

Ometi ei tohiks loetletud põhjustest tingitud kõrvalekaldumised olla eriti suured. Mõisateenijate enamuse moodustasid noored vallalised inimesed, kes mõjustasid iivet vähem, kui nende protsendi põhjal võiks arvata. S. Vahtre andmeil moodustasid mõisateenijad 1782. a. 5,5 protsenti pärustalupoegade üldarvust Eestimaal.¹⁵¹ Nn. vabu (vt. tabel 4) oli 1782. a. Harjumaal 3,3, Virumaal 3,8, Järvamaal 3,9, Läänemaal 3,4, Hiiumaal 1,3 protsenti maarahvastiku üldarvust. Kui siia lisada veel aadlikud, kelle osakaalu võib hinnata 0,7—1 protsendile maarahvastikust, võib nentida, et viimastes adramaarevisjonides kajastuv iive peaks moodustama umbes 90—93 protsenti maaelanikkonna üldisest iibest. Järelikult peaks iive meetrikaaraamatute järgi olema 7—10 protsenti suurem kui adramaarevisjonide järgi. Ka teine tegur ei tohiks olla tõsisemate lahkuminekute põhjuseks. Nimelt on ainult 1757. a. revisjon toimunud epideemia (rõuged) esinemise aastal. Normaalsel aastatel ei mõjusta mõnekuised «käärid» iivet nimetamisväärselt.¹⁵² Veelgi väiksem on «territoriaalsete kääride» mõju ning neljas moment võis olulisi lahkuminekuid andmetes põhjustada vaid erandjuhtudel. Kaugelt olulisemat osa on etendanud migratsioon. Talupoegade võõrandamisest tingitud muutused kihelkonna rahvaarvus kirikustatistikas (erinevalt revisjoniandmetest) ei kajastu.¹⁵³ Analoogiline on lugu pagemisega, mis oli eriti kubermangu piiri lähemates kihelkondades üsnagi oluline faktor. Lähemalt on seni jälgitud pagemisliikumist Läänemaa mandriosas. Ajavahemikus 1782—1795 pages sealt 335 talupoega, mis moodustas 0,9% elanik-

¹⁵¹ Harjumaal 5,2, Virumaal 5,9, Järvamaal 6,7, Läänemaal 4,6 ja Hiiumaal 1,8 protsenti. (S. Vahtre. Talurahva sotsiaalsest struktuurist Eestimaa kubermangus feodalismi lõpuperioodil (hingeloenduste andmetel). — Eesti NSV ajaloo küsimusi VI. Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 258. Tallinn, 1970, lk. 202.

¹⁵² Muidugi oleks võimalik iivet meetrikaaraamatute andmete põhjal revisjoniandmetega paremini sobitada. Vastavad «pisteproovid» näitasid aga, et tulemused ei õigusta töömahu suurenemist.

¹⁵³ Kõige markantsemaks näiteks on vahest umbes 1000 Reigi khk. rootslasest talupoja ümberasustamine Dnepri äärde 1782. a. hingeloenduse eelõhtul. (H. Fischer. Om svenskarna från Kögessaare och deras öden 1779—1782. — Svio-Estonica, 1939. Taru, 1940, s. 90—117).

konnast.¹⁵⁴ Maksimaalseks (samas ajavahemikus 3,5% rahvastikust) võib nähtavasti lugeda pagemist Soomega tugevasti seotud Viru-Nigulast.¹⁵⁵ Rida andmeid ulatusliku pagemise kohta võib leida tabeli 2 kommentaaridest.

Siiski sunnib tabelis 8 adramaarevisjonide ja kirikustatistika andmete vahel ilmnevate lahkuminekute suurus ja laad oletama, et peamine põhjus ei peitu ka migratsioonis, vaid hoopis ühe või mõlema allika puudulikkuses.

Tõepoolest, ei ole hästi mõeldav, et näiteks Märjamaa kihelkonnas, kus 1726. a. elas üle 1000, 1782. a. aga veidi rohkem kui 3000 inimest,¹⁵⁶ 56 aasta jooksul sündide arv 3233 võrra ületas surmajuhtumite arvu ja järelikult sealt rändas välja umbes 1200 inimest. Ei teised allikad ega ka võrdlus naaberkihelkondadega (Vigala, Kullamaa, Rapla, Nissi) kõnele sellise suure emigratsiooni kasuks. Vastupidi: rahva-arvu kasvutempo poolest kuulub Märjamaa kindlalt kubermangu esimese kümne kihelkonna hulka.¹⁵⁷ Analoogilisi ehkki mitte nii markantseid näiteid võiks tuua teisigi.

Märjamaa puhul lahendub küsimus meetrikaandmete veidi lähemal vaatlemisel lihtsalt. Selgub, et ajavahemikus 1729—1739 on seal maetud vaid üks (!) alla ühe aasta vanune laps; a. 1740—1746 on nende arv meetrikaraamatu järgi üldse 8. 1747. a. tõuseb maetud imikute arv järsult, kõikides järgnenud 10 aasta vältel 10 ja 33 vahel (koos surnultsündinute ja enne ristimist surnutega 193). Et ka aastail 1729—1739 oli imikute tegelik suremus küllalt kõrge, selgub naaberkihelkondade (eriti Kullamaa) meetrikaraamatust. Seega on Märjamaal tegu demograafide poolt juba ammu tähelestatud nähtusega — surnute alaregistreerimisega nn. statistikaeele ajastu (kuni XIX saj.) meetrikaraamatutes.¹⁵⁸ Et see nähtus esineb kogu XVIII saj. jooksul Eestimaal ka teistes kihelkondades ja meetrikaraamatuse kandmata on maamulda sängitatud mitte ainult imikuid, selle kohta on andmeid õige arvukalt.¹⁵⁹

¹⁵⁴ A. Kurepalu. Talupoegade pagemine Lääne-Eestis XVIII sajandi lõpul ja XIX sajandi algul. Diplomitöö. Tartu, 1969. Käsikiri TRU NSV Liidu ajaloo kateedris, lk. 22 jj.

¹⁵⁵ S. Krikk. Talurahva arvuline dünaamika ja selle põhjused Viru-Nigula kihelkonnas XVIII sajandi lõpul ja XIX sajandi esimesel poolel. Diplomitöö. Tartu, 1965. Käsikiri TRU NSV Liidu ajaloo kateedris, lk. 44.

¹⁵⁶ 1726. a. adramaarevisjoni järgi 954 pärustalupoega (ilma mõisateenijata); 1782. a. hingeloenduse andmeil 2965 pärustalupoega ja 201 mitteaadlikust vaba inimest.

¹⁵⁷ Vt. H. Ligi. Talurahva arvu dünaamikast, tabel 4.

¹⁵⁸ XVII saj. 2. poolel ületas H. Palli andmeil Rõuge kihelkonnas sündide arv matuste arvu viiekordselt ning viimasega opereerimisest tuleb hoopis loobuda.

¹⁵⁹ Jõhvi pastor J. C. Koch kurdab 1764. a. konsistooriumile saadetud aruandes, et ta ei tea eelmisel aastal oma kihelkonnas surnud inimeste arvu, sest siin on «... veel kombeks matta kalmetesse» (*denn hier sind die calmte noch im Gebrauch*) (ENSV RAKA, f. 1187, nim. 2, sü. 425, l. 53). Sama tava üle kurdab Jõhvi pastor alatasa (näit. 1760. a.: ...*weil hier die Kalmutte sehr im*

Kui jälgida vaadeldavat perioodi (1711.—1781. a.) tervikuna, siis oli matuste alaregistreerimine tõenäoliselt kõige olulisemaks adramaarevisjonide ja kirikuandmete vaheliste «käärde» põhjuseks. Kuid selle osakaal polnud muidugi mõista kõikjal ja alati ühesugune. On kihelkondi (Harju-Jaani, Jõelähtme, Keila, Vaivara, Kirbla ja Lihula, Hanila-Varbla, Noarootsi jt.), kus alaregistreerimine ei saanud kuigi olulist osa etendada. Teistes (Jõhvi, Märjamaa, Paide ja Anna, Järva-Madise) ületab ristimiste ja matuste vahe revisjonist revisjonisse õige tunduvalt talupoegade arvu juurdekasvu adramaarevisjonide järgi. Ehkki teatav osa, mille suurus loodetavasti selgub edaspidise uurimise käigus, läheb emigratsiooni (pagemine, võõrandamine väljapoole kihelkonda jms.) kontosse, on lahkuminekute peapõhjuseks siiski ilmselt matuste alaregistreerimine.

Ainsast pilgust tabelile piisab tõdemaks, et XVIII sajandi kirikustatistika puudulikkusega ei saa seletada kaugeltki kõiki lahkuminekuid.

Ajavahemikus 1726—1732 ületab enamikus kihelkondades ja ka kubermangus tervikuna talupoegade arvu juurdekasv adramaarevisjonide järgi õige tunduvalt (6 kihelkonnas 24-st koguni rohkem kui 2 korda) sündide ja matuste vahe.

Nagu nähtub ka tabeli 2 kommentaaridest, toodi mõnesse kihelkonda (Jõelähtme, Jüri, Keila jt.) üsna rohkesti talupoegi väljastpoolt. Lahkuminekutest seletub sellega siiski vaid väike osa. Pole kahtlust, et kaugelt kaalukamaks teguriks on osa talupoegade registreerimata jätmine 1726. a. revisjoni ajal. Tundub, et Harju- ja Virumaal oli talupoegade arv 1726. a. 5—10 protsendi võrra suurem, kui revisjoniandmed näitavad. Seejuures on 1726. a. revisjoni andmete usaldusväärsuses kihelkonniti üsnagi suured erinevused. Nii näiteks langeb 1726. a. revisjonist väljajäänud Virumaa talupoegadest umbkaudu pool Jõhvi kihelkonna arvele. Siiski tundub katse korrigeerida eeltoodu põhjal iga kihelkonna talupoegade arvu liiga riskantsena. Enne oleks vaja umbkaudseidki andmeid immigratsiooni ulatuse kohta. Ja ka sel juhul jäävad arvestused ikkagi ligikaudseteks, sest on praktiliselt võimatu kindlaks teha, kui suurel määral mõjutas matuste alaregistreerimine ühes või teises kihelkonnas ristimiste ja matuste vahet.

Ka a. 1732—1739 on reas kihelkondades talupoegade arv adramaarevisjonide andmeil kasvanud enam kui meetrikaraamatute põhjal oodata võiks. Selles suhtes juba varem silma paistnud kihelkondade (Jüri, Kose, Keila, Jõhvi, Peetri) kõrval on nüüd ka mitmeid selliseid, kus olukord eelmisel perioodil oli lausa vastupidine: Nissi, Ridala, Lääne-Nigula, Noarootsi. Mõlemal juhul on kõige

Gebrauch sind...). Kalmetesse matmise kohta on otseseid andmeid veel Hagerist (1724. a. Pahkla kalmesse), Mihklist ja mujalt. Enamasti ei jätnud sellised matused aga mingit jälge kirjalikesse allikatesse.

tõenäolisem seletus osa talupoegade väljajäämine 1732. a. revisjonist.

Järgmise ajavahemiku (1739—1744) andmed sobivad enamikus kihelkondades juba päris rahuldavalt. Siiski on ka mitmeid erandeid: Kose, Hageri, Ambla, Paide ja Anna, Märjamaa, Ridala, Lääne-Nigula. Hoopis käest ära on jällegi Jõhvi, ainult et seekord on defitsiit revisjoni poolel. Kõrvutamise kirikuandmetega sunnib arvama, et 1739. a. revisjoni andmed on suhteliselt täpsemad ja usaldusväärsemad. Igatahes ületavad nad oma objektiivsuse poolest mõlema naaberrevisjoni omi. Kuidas oli lugu 1732. a. andmetega, nägime juba eespool. 1744. a. revisjonile aga heidab mõningat varju asjaolu, et tavalisest erinevalt on paljudes kihelkondades juurdekasv adramaarevisjonide järgi suurem kui iive meetrikaraamatute järgi. Ometi ei saa kõrvalekaldumisi ka lausa lubamatult suureks nimetada.

Ajavahemik 1751—1757 on jälle üldiselt normaalne. Revisjoniandmetest ilmnev talurahva arvu väga suur juurdekasv mõnedes kihelkondades (Viru-Nigula, Simuna, Kullamaa, Käina) seletub tõenäoliselt osa talupoegade väljajäämisega 1750. a. revisjonist.

Ajavahemikus 1758—1765 on kõige häirivamad lahkumineku adramaarevisjonide ja meetrikaraamatute andmete vahel Virumaa (Simuna, Väike-Maarja, Viru-Nigula) ja osalt Järvamaa (Järva-Jaani, Peetri) kihelkondades. Üheks põhjuseks on arvatavasti asjaolu, et 1757. a. 2. poole suur suremus (rõuged) langes kirikustatistikas eelmisse, revisjonides aga vaadeldavasse perioodi. Lisagem, et paljude meeste surm küüdireisil Riiga ja Preisimaale ei kajastu kirikuandmetes, mis muidugi mõista vastavalt iivet suurendab. Tuleb ka arvestada võimalust, et 1757. a. revisjonikomisjonid ei olnud nii järjekindlad kui nende eelkäijad 1750. a.

A. 1766—1774 sobivad revisjoni- ja kirikuandmed omavahel silmapaistvalt hästi peaaegu kõikides kihelkondades. Ansamblist välja kipuvad langema vaid Jüri, Lüganuse, Simuna, Ridala, Järva-Jaani, Türi ja Kadrina. Neist kahel viimasel on küll põhjuseks andmete puudumine suure suremusega 1773. aastast.

Ajavahemikus 1775—1781 on mitmes kihelkonnas (Kuusalu, Jüri, Hageri, Kullamaa, Ridala, Väike-Maarja) talupoegade arvu juurdekasv revisjonide andmeil kuni 2 korda suurem kui kihelkonna iive kirikuraamatute järgi. Et pole andmeid ulatuslikust immigratsioonist nimetatud kihelkondadesse sel perioodil, tuleb küll arvata, et peapõhjus peitub allikas, täpsemalt talupoegade puudulikus registreerimises nendes kihelkondades 1774. a. revisjoni ajal. Kahel juhul (Jüri ja Ridala) on 1774. a. andmed kahtluse alla seatud ka teiselt poolt (juurdekasv a. 1766—1774). Ülejäänud neljas kihelkonnas kipub aga vari langema ka varasematele revisjonidele. Kuid nagu näeme tabeli 10 viimastest lahtritest, on 1782. ja 1795. a. hingeloenduse ja meetrikaandmete vahelised lahkumine-

kud veel märksa suuremad.¹⁶⁰ Seepärast ei ole erilist põhjust adramaarevisjonide andmete kahtluse alla panemiseks. Nende alusel loodud üldpilt demograafilisest arengust pärast 1710. a. katku jääb põhijoontes püsima ka kirikuasutuste andmete valguses.

ЧИСЛЕННОСТЬ И РАЗМЕЩЕНИЕ КРЕСТЬЯНСКОГО НАСЕЛЕНИЯ В ЭСТЛЯНДИИ В XVIII ВЕКЕ

Х. Лиги

Резюме

Демографическое развитие Эстляндии в первой половине XIX века изучено весьма подробно, зато более ранний период затрагивается в литературе очень мало. Автор статьи предпринимает попытку выявить число и размещение крестьянского населения Эстляндии в XVIII веке, взяв за основу данные церковных метрических книг, а также земельных ревизий, которые проводились в 1726, 1732, 1739, 1744, 1750, 1757, 1765 и 1774 годах.

В 1726—82 гг. численность крестьян (без мызной челяди) повысилась с 74 до 171 тыс., т. е. в 2,3 раза. Среднегодовой темп прироста составлял 1,5%, что превышает соответствующий показатель 1782—1858 гг. почти в 2,5 раза.

От чумы 1710—11 гг. спаслось примерно в 2,5 раза больше крестьян, чем полагали до сих пор. Но несмотря на это, влияние чумы на демографию Эстляндии было очень сильным и разносторонним. Поскольку жертвами чумы явились прежде всего дети и старики, то процент фертильных значительно превышал их обычный удельный вес, в силу чего и рождаемость была особенно высокой. Резкое поредение населения вследствие чумы в некотором смысле облегчало добывание средств к жизни. Рост населения стимулировался увеличением удельного веса мяса, а также молочных и рыбных продуктов в рационе крестьянина. Значительно быстрее заселялись районы, где было легче добыть пропитание.

Численность крестьянского населения в Эстляндии возрастала примерно таким образом: 1712 г. — по меньшей мере 50 тыс., 1726 — 74 тыс., 1732 г. — 89 тыс., 1739 г. — 103 тыс., 1744 г. — 108 тыс., 1750 г. — 121 тыс., 1757 г. — 130 тыс., 1765 г. — 138 тыс., 1774 г. — 153 тыс., 1782 г. — 171 тыс., 1795 г. — 180 тыс. Удельный вес крестьян в общей численности гражданского населения составлял примерно 84%.

¹⁶⁰ Ajavahemikus 1782—1794 tõusis kubermangu talurahva arv hingeloenduste järgi 9351 inimese võrra, kirikuasutuste andmeil oli kubermangu iive 20 003. S. Vahire. Hingeloendused Eestimaa kubermangus (1782—1858) ja nende andmed talurahva ajaloo allikana. Käsikiri TRU Teaduslikus Raamatukogus. Tartu, 1970, lk. 461.

DIE ZAHL DER BAUERNBEVÖLKERUNG IM GOUVERNEMENT ESTLAND IM 18. JAHRHUNDERT

H. Ligi

Zusammenfassung

Während die demographische Entwicklung Estlands in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts ziemlich eingehend erforscht worden ist, ist über die vorangehende Periode sehr wenig veröffentlicht worden. Wohl aber haben mehrere Autoren, sich auf die Angaben der Inquisition stützend, festgestellt, dass sich die Zahl der Bauern in Estland in der Zeitspanne 1712—1782 um das 4—5fache vergrösserte. Der Verfasser unternimmt den Versuch, die Dynamik der Bauernbevölkerung Estlands festzustellen, indem er sich auf die Hakenrevisionen der Jahre 1726, 1732, 1739, 1744, 1750, 1757, 1765, 1774 und auf die Kirchenbüchern stützt.

Die Zahl der Bauern (ohne die Hofleute) stieg in der Zeitspanne von 1726 bis 1782 von 74 000 auf 171 000, also um das 2,3 fache. Der durchschnittliche jährliche Zuwachs betrug bis zu 1,5%, was den entsprechenden mittleren Zuwachs in der Zeitspanne 1782—1858 fast um das 2,5 fache übertrifft.

Ohwohl in den Pestjahren 1710—1711 in Estland rund 2,5 mal mehr Bauern am Leben blieben, als bisher angenommen worden ist, war die Wirkung der Seuche auf die demographische Entwicklung der von uns untersuchten Periode doch sehr nachhaltig und vielseitig. Der Pest fielen in erster Linie Kinder und Greise zum Opfer, dadurch war der Anteil der fortpflanzungsfähigen Bevölkerung bedeutend grösser als gewöhnlich, was auch eine grössere Geburtenzahl hervorrief. Die durch die Pest bedingte spärlichere Besiedlung des Landes erleichterte in mancher Hinsicht die Beschaffung der Existenzmittel. Der grössere Anteil an tierischen Produkten stimulierte seinerseits den Bevölkerungszuwachs. Schneller erholten sich die Bezirke, in denen die Beschaffung des Lebensunterhalts leichter war.

Die Zahl der Bauern im Gouvernement vergrösserte sich annähernd wie folgt: 1712 mindestens auf 50 000, 1726 auf 74 000, 1732 auf 89 000, 1739 auf 103 000, 1744 auf 108 000, 1750 auf 121 000, 1757 auf 130 000, 1765 auf 138 000, 1774 auf 153 000, 1782 auf 171 000 und 1795 auf 180 000. Von der zivilen Bevölkerung des Gouvernements waren ca 84% Bauern. Die anderen Kategorien der Bevölkerung (Hofleute, Städte, Adlige usw.) bildeten rund 16% der zivilen Bevölkerung des Gouvernements.